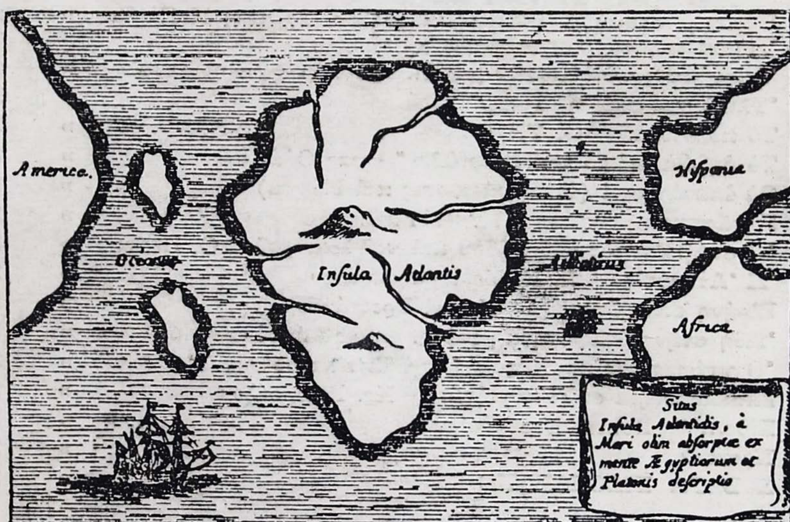
ΙΛΙΣΟΣ

Σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος:

Ἡ Ἀτλαντὶς

Ἀπόψεις ἐπὶ τῆς νέας θωρίας
τοῦ καθηγητοῦ Α. Γ. Γαλανοπούλου

Ἔτος 6ον - Σεπτέμβριος - Τεῦχος 23ον

Ἔτος 6ον　　Ἰούλιος—Σεπτέμβριος 1961　　Τεῦχος 23ον

Ι Λ Ι Σ Ο Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλατεῖα Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνδρομαὶ ἔτους 1961:
Συνήθης συνδρομὴ δρχ. 40
ἢ Συνδρομὴ φιλίας δραχ. 50
Ἐξωτερικοῦ　Δολλ. 2

Ἐμβάσματα
Μόνον δι' ἐπιταγῆς:
Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Δραγατσανίου 6
ΑΘΗΝΑΣ

Ὑπεύθυνος σύμφωνος τῷ ἄρθ. 6 § 1 Α. Ν. 1092/38. Κ. Ν. Μελισσαρόπουλος, Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι

Ἔτος 6ον ✲ ΙΟΥΛΙΟΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1961 ✲ Τεῦχος 23ον

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Τὰ λόγια τοῦ Κρισνᾶ

Τὸ φῶς εἶμ' ἐγὼ στὸν ἥλιο
στὴ φωτιὰ ἡ ἀναλαμπή,
μέσα στὰ ἱερὰ βιβλία
εἶμαι ἡ λέξη ἡ μυστική.
Δόξαν οἱ ἥρωες μὲ λένε
καὶ σοφίαν οἱ σοφοί·
ὅ,τι ὑπάρχει, καὶ εἶναι ἀλήθεια
σ' ἐμένα ἔχει τὴν πηγή.
Εἶμ' ἐγὼ ἡ ζωὴ τῶν ὅλων·
τὰ μαργαριτάρια, τὰ ὄντα,
μιὰ κλωστὴ τὰ δένει· ἐγώ.
Μοναχά ἡ πλανεύτρα ἡ Μάγια
κυνηγᾶ με καὶ γοητεύει με·
μάχομαι, καὶ τὴ νικῶ!

(«Ἀσάλευτη Ζωή» ἀπὸ τὸ
«Τραγούδι τοῦ Ἥλιου»)

Η ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΣΠΑΤΑΛΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ;

Τοῦ Κ. ΜΙΧΑΗΛΩΦ

ΠΟΛΛΟΙ ἄνθρωποι διερωτῶνται γιὰ τὸ τεράστια ποσὰ ἐξαπολύσεως ὀχημάτων τοῦ διαστήματος μήπως εἶναι πεταμένα λεφτά. Γάχα θ' ἀποδώση τίποτε αὐτὸ τὸ πρόγραμμα ἐρευνῶν; Δύσκολο νὰ προβλέψη κανεὶς τὸ μέλλον. Ὡστόσο, εἶναι φανερὸ πὼς ἡ «ἐπιχείρησις» τοῦ διαστήματος ἔχει κιόλας ἀρχίσει ν' ἀποδίδη «μερίσματα».

Πρώτιστον εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ καιροῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι εὐεργέτης, ἀλλὰ καὶ σκληρὸς ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπότητος.

Πολλὲς βιομηχανίες ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν πρόβλεψι τοῦ καιροῦ, ὅπως οἱ μεταφορές, οἱ ἐπικοινωνίες καὶ ἡ οἰκοδομική, πλὴν τῆς γεωργίας, γιὰ τὴν ὁποίαν ὁ καιρὸς εἶναι βασικὸς παράγων. Σήμερα ὁ γεωργὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτα βέβαιος γιὰ τὸν αὐριανὸ καιρό, πολὺ λιγώτερο γιὰ τὸν καιρὸ τῆς ἑπομένης ἑβδομάδος. Ἂν ὅμως ἐγνώριζε τὶς τροπὲς τοῦ καιροῦ ἕνα ἢ δύο μῆνες πρίν, θὰ ἐσχεδίαζε τὴν ἐργασίαν του, ἔτσι ὥστε να ἔχη διπλῆ ἀπὸ τὴν σημερινὴ συγκομιδή—κέρδος ποὺ θὰ ἀνήρχετο σὲ δισεκατομμύρια ρούβλια, ἢ λίρες, ἢ δολλάρια.

Ἡ ἀσφαλὴς πρόβλεψις τοῦ καιροῦ παρεμποδίζεται ἀπὸ μιὰ μεγάλη ποικιλία στοιχείων, ποὺ ἐξελίσσονται στὴν ἀνώτερη ἀτμόσφαιρα. Γιὰ τὴν ἀσφαλῆ πρόβλεψι θὰ ἐχρειαζετο μεγάλος ὄγκος πληροφοριῶν. Καὶ εἶναι μὲν γεγονὸς ὅτι μιὰ μεγάλη στρατιὰ μετεωρολόγων ἀσχολοῦνται μὲ τὸν καιρὸ (Στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωσι μονάχα ὑπάρχουν χιλιάδες παρατηρητήρια ἐδάφους, μετεωρολογικὰ πλοῖα, ἀεροπλάνα καὶ ἑλικόπτερα, καθὼς καὶ σταθμοὶ ἐξαπολύσεως μετεωρολογικῶν πυραύλων), ὅμως τὸ πρόβλημα τῆς μακρᾶς προβλέψεως δὲν ἔχει λυθῆ, γιατὶ συνήθως ὅλες οἱ παρατηρήσεις γίνονται στὸ ἕνα τρίτο τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ κυρίως στὴν χαμηλότερη ἀτμόσφαιρα. Στὸ ὑπόλοιπον, ἐκεῖ ὅπου κατασκευάζεται ὁ καιρός, δὲν γίνονται τέτοιες τακτικὲς παρατηρήσεις. Μιὰ συνεχὴς ἐξακρίβωσις τῶν συνθηκῶν στὴν ἀνώτερη ἀτμόσφαιρα, πάνω ἀπὸ τοὺς ὠκεανοὺς καὶ σ' ἄλλες ἀπρόσιτες περιοχὲς θ' ἀπαιτοῦσε τρομερὲς δαπάνες καὶ προσπάθειες. Ἀποτελεσματικὴ καὶ φθηνὴ σχετικὸ παρατήρησις ἐξασφαλίζεται μὲ τοὺς τεχνητοὺς δορυφόρους, ποὺ μποροῦν νὰ συλλέξουν γεωφυσικὲς πληροφορίες ἐπὶ ὑδρογειακῆς κλίμακος καὶ μακροχρονίου ἰσχύος. Φυσικά, αὐτοὶ οἱ σπούτνικ δὲν θ' ἀντικαταστήσουν τὴν κυρίως ἐργασία τῶν μετεωρολόγων, ἀλλὰ θὰ τοὺς βοηθήσουν σημαντικά.

Ὕστερα, εἶναι τὸ πρόβλημα τῶν νέων φυσικῶν πόρων, τοῦ ἄνθρακος, τοῦ πετρελαίου, τοῦ ἀερίου, τοῦ σιδηρομεταλλεύματος, τῶν χημικῶν ὀρυκτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀτομικῶν ὑλῶν.

Γίνεται συχνὰ λόγος περὶ μελλοντικῆς ἐξαντλήσεως αὐτῶν τῶν ὑλῶν, ὥστε θὰ ἔπρεπε ν' ἀποβλέψουμε στὸ μέταλλα καὶ τὰ ὀρυκτὰ ἄλλων πλανητῶν. Αὐτό, βασικά, εἶναι σωστό. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ μιὰ τέτοια κρίσις ἐπαρκείας τῆς γῆς νὰ εἶναι κοντινή, ἀφοῦ δὲν ἔχουμε εἰσχωρήσει στὰ σπλάχνα της παρὰ σὲ βάθος ἑνὸς ἢ δύο μιλίων. Τὰ μεταλλεῖα καὶ τὰ ὀρυχεῖα μας δὲν

Ἀπὸ τὸ «Soviet Weekly», Λονδῖνο

εἶναι παρὰ μιὰ βελονοκεντησιὰ στὴν ἐπιδερμίδα τῆς Γῆς. Ἡ πιὸ βαθειὰ δὲν ἔχει φθάσει οὔτε στὸ ἕνα χιλιοστὸ τῆς ἀκτῖνος της.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ θέμα βοηθοῦν τοὺς ἐρευνητὰς οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι τῆς Γῆς. Καθὼς ἕνας σπούτνικ τίθεται σὲ τροχιά, ὁ κυριώτερος παράγων ποὺ καθορίζει τὴν πτῆσι του εἶναι ἡ ἕλξις τῆς βαρύτητος τῆς Γῆς. Καθὼς περνάει πάνω ἀπὸ τὸ πεδίον βαρύτητος τῆς Γῆς, ἡ πτῆσις του ἀλλάζει ὅταν ἀπὸ κάτω εἶναι ὀροσειρὲς ἢ ἀποθέματα βαρειῶν μεταλλευμάτων ἢ ἐλαφρὲς ὑδάτινες ἐκτάσεις. Μὲ μιὰ συστηματικὴ παρατήρησι, μπορεῖ νὰ ἐξαχθοῦν συμπεράσματα γιὰ τὴν σύστασι τοῦ ὑπεδάφους καὶ ν' ἀνακαλυφθοῦν ἄγνωστα ἀποθέματα ὀρυκτῶν. Ἤδη ὁ Σπούτνικ—3 ἔδωσε ἀξιόλογες πληροφορίες γιὰ τὸ βάθος τῆς γηΐνης συστάσεως ποὺ εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν μεγάλη Σιβηριανὴ μαγνητικὴ ἀνωμαλία.

Ἐπίσης ἀναμένεται οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι νὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν τηλεόρασι. Σήμερα, ὅσο μακρύτερα εἶναι μιὰ περιοχὴ ἀπὸ τὸν σταθμὸ τηλεοράσεως τόσο ψηλότερες χρειάζεται νὰ εἶναι οἱ κεραῖες στὶς στέγες τῶν σπιτιῶν, διότι τὰ κύματα τῆς τηλεοράσεως δὲν ἀκολουθοῦν τὴν καμπύλη τῆς Γῆς. Μιὰ λύσις θὰ ἦταν νὰ στηθοῦν ψηλότεροι πύργοι τηλεοράσεως, ἀλλὰ δὲν εἶναι λύσις τελική, ἐκτὸς τῆς μεγάλης δαπάνης. Ἄλλη λύσις θὰ ἦταν ἡ ἐγκατάστασις γραμμῶν καλωδίων γιὰ μακρυνὲς ἀποστάσεις ἢ ἡ χρησιμοποίησις μικροκυμάτων, θὰ ἀπητοῦντο ὅμως τόσοι ἱστοί, ποὺ ἡ δαπάνη θὰ ἔφθανε πολλὰ δισεκατομμύρια. Ἐνῶ τρεῖς μόνον σπούτνικ μὲ ἐγκαταστάσεις μικροκυμάτων θὰ ἀρκοῦσαν νὰ καλύψουν παγκόσμιο πρόγραμμα τηλεοράσεως. Λοιπὸν οἱ σπούτνικ ἀποτελοῦν μιὰ μυθώδη ὑπόσχεσι γιὰ τὴν τηλεόρασι, ἐκτὸς του ὅτι θα ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ γιὰ διηπειρωτικὲς ἐπικοινωνίες τηλεγράφου, τηλεφώνου καὶ ραδιοφώνου. Ἀμερικανοὶ ἐμπειρογνώμονες ἐλογάριασαν σὲ δύο ἑκατομμύρια δολλαρίων τὸ κόστος ἑνὸς δορυφορικοῦ συστήματος τηλεπικοινωνιῶν γιὰ κάθε χιλιόγραμμο φορτίου τῶν ὀχημάτων διαστήματος ποὺ ἐξαπελύθησαν κατὰ τὴν περίοδο 1958—59. Ἀλλὰ ὅσο αὐξάνει ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν δορυφόρων, τόσο λιγοστεύει τὸ κόστος.

Ἐξ ἄλλου, δεδομένου ὅτι ἡ κατασκευὴ καὶ ἐξαπόλυσις ὀχημάτων διαστήματος θὰ ἦταν ἀδύνατη δίχως ἠλεκτρονικὰ μηχανήματα ἀκριβείας, ἀπορρέει σημαντικὴ πρόοδος στὸν τομέα αὐτόν, διότι ἐχρησιμοποιήθησαν στρατιὲς τεχνικῶν καὶ ἐπετεύχθησαν ἀποτελέσματα πολύτιμα γιὰ τὴν παραγωγὴ καὶ γενικώτερα τὴν οἰκονομία κάθε χώρας. Μπορεῖ νὰ λεχθῆ ὅτι τὸ διάστημα ἤδη μᾶς ἀντήμειψε γιὰ τὶς ἐπενδύσεις ποὺ ἐκάμαμε στὴν ἔρευνά του, μὲ τὶς νέες μεθόδους αὐτόματης ἐργασίας καὶ παρατηρήσεως, τὴν ἀνακάλυψι νέων μετάλλων κ.λ.π.

Ὅσα διαπιστώσαμε στὸ διάστημα εἶναι ἀπολύτως χρήσιμα στὴ Γῆ. Πολλὰ ἀπὸ ὅσα ξέρουμε σήμερα γιὰ τὴν ὕλη, τὰ χρωστᾶμε στὴν ἀστρονομία, τὴν ἀστροφυσικὴ καὶ τὴν ραδιοφυσική. Μάθαμε ἀρκετὰ πράγματα γιὰ τὶς κοσμικὲς ἀκτῖνες, τοὺς χειμάρρους αὐτοὺς ὑψίστως ἐνεργῶν μορίων ποὺ φθάνουν ἀπὸ τὸ Σύμπαν ἕως ἐμᾶς. Μάθαμε τοὺς νόμους ποὺ διέπουν τὸν μικρόκοσμο, τὸν κόσμο τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ πυρῆνος του. Ἡ ἔρευνα στὸ διάστημα μπορεῖ νὰ μᾶς φωτίση περισσότερο γιὰ τὴν πυρηνικὴ ἐνέργεια. Μία λύσις θὰ ἦταν ἡ ἀνακάλυψις τῶν ἐλεγχομένων θερμοπυρηνικῶν ἀντιδράσεων καὶ τότε θὰ ἐλύναμε πολλὰ προβλήματα ἐπιστημονικὸ καὶ τεχνικά.

Πάντως δὲν ἐξαντλήθηκαν ἀκόμη οἱ ἐφαρμογὲς τῆς ἐξερευνήσεως τοῦ διαστήματος. Μόλις προλάβαμε νὰ θίξουμε ἕνα ἐλάχιστο μέρος. Ἐπιμελὴς μελέτη τῶν δεδομένων τῆς γεωφυσικῆς καὶ διαστηματικῆς ἐρεύνης εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ὁδηγήση σὲ σπουδαῖα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ

ΜΑΓΥΑ

ΘΑ ΛΥΘΗ ΕΦΕΤΟΣ;

Ο ΡΩΣΣΟΣ Ἀκαδημαικὸς Σέργιος Σομπόλεφ ἀνεκοίνωσε ὅτι ἡ μετάφρασις ὅλων τῶν κειμένων τῶν Μάγυα—ποὺ ἐβασάνιζε τοὺς γλωσσολόγους ἐπὶ 130 χρόνια—θὰ ἔχη συμπληρωθῆ σὲ λίγους μῆνες, χάριν στὶς συνδυασμένες προσπάθειες ἱστορικῶν, γλωσσολόγων καὶ μαθηματικῶν τοῦ Σιβηριανοῦ κλάδου τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, πρὸ πάντων ὅμως χάριν στὶς ἠλεκτρονικὲς ὑπολογιστικὲς μηχανές.

Τὰ κείμενα ἢ «Κώδικες» τῶν Μάγυα, ἀρχαίας φυλῆς τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ποὺ ἀνεπτύχθη 5—10 αἰῶνες π.Χ, εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἱερογλυφικά, ποὺ διατηροῦνται στὰ μουσεῖα Μαδρίτης, Δρέσδης καὶ Παρισίων. Κατὰ τὴν Ἱσπανικὴ κατοχὴ τοῦ κεντροαμερικανικοῦ χώρου τῆς ἄλλοτε πατρίδος τῶν Μάγυα κατεστράφησαν τὰ πλεῖστα τῶν ευρεθέντων χειρογράφων «Τὰ ἐκάψαμε —ὡμολόγησε ὁ Ἱσπανὸς ἐπίσκοπος Λάντα— δεδομένου ὅτι δὲν ἀνέφεραν παρὰ δεισιδαιμονίες, ψεύδη καὶ ἔργα τοῦ διαβόλου» Περιεσώθησαν ἀπὸ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐκεῖνο τοῦ 17ου αἰῶνος μόνον τρία χειρόγραφα βιβλία. Ποιὸ εἶναι τὸ περιεχόμενό τους;

Κατὰ τὸν δόκτορα Ἔρικ Τόμσον, ἀρχαιολόγο τοῦ Ἰνστιτούτου Κάρνεγκη, ὁ ὁποῖος ἔζησε σαράντα ὁλόκληρα χρόνια ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια τῶν Μάγυα καὶ τοὺς ἀπογόνους των, εἶναι ἀστρονομικοὶ πίνακες, ὡροσκόπια καθορίζοντα τὰς αἰσίας καὶ ἀποφράδας ἡμέρας, καθὼς καὶ πραγματεῖες περὶ διαφόρων γεωργικῶν ἐργασιῶν, ὅπως τῆς μελισσοκομίας, τοῦ κυνηγιοῦ, τῆς

προγνώσεως τοῦ καιροῦ καὶ τῆς θεραπείας διαφόρων νοσημάτων.

Κατὰ τὸν δόκτορα Συλβάνους Μορλευ, οἱ τρεῖς κώδικες εἶναι χωριστὲς μονογραφίες καὶ πραγματεύονται τὴν ἀστρολογία, τὸ τυπικὸν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν καὶ τὴν γεωργία.

Οἱ Ρῶσσοι παρεκινήθησαν στὴν μελέτη τῶν κωδίκων τῶν Μάγυα ἀφοῦ εἶδαν τὸν κώδικα τῆς Δρέσδης μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὴ μελέτη, ὁ ἱστορικὸς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Λένινγκραδ Γιούρι Κνοζόρωφ ἔρριψε τὴν ὑπόθεσι ὅτι τὰ μισὰ περίπου τῶν ἱερογλυφικῶν παραστάσεων ἦσαν ἰδεογράμματα καὶ ἄλλα σημεῖα συλλαβικῆς γραφῆς, ἐκφράζοντα γράμματα, συλλαβὲς ἢ καὶ λέξεις ἢ ὁλόκληρες ἰδέες. Μὲ αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι ὡς βάσι ἀνελήφθη ἐργασία ὑπὸ τὴν διεύθυνσι τοῦ μηχανικοῦ Ἐδουάρδου Ἐφρένωφ, τοῦ φυσικοῦ Γιοῦρι Κοζάτεφ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Βαλεντὶν Οὐστίνωφ. Σ' ὅλα τὰ κείμενα εὑρέθηκαν 400 διαφορετικὰ ἰδεογράμματα καὶ περίπου 200 ἔμειναν ἀδιάβαστα. Ἡ ἐργασία ἦταν πολὺ δύσκολη, διότι ἕνα φαινομενικὰ ὅμοιο ἰδεόγραμμα, μὲ ἐλάχιστη μετακίνησι ἑνὸς σημείου ἔδινε 300 διαφορετικὰ ἰδεογράμματα. Ἔγινε συνδυασμὸς τῆς ἐργασίας ἀνθρώπων καὶ μηχανῶν. Ἀφοῦ ἐξεχωρίσθησαν τὰ διάφορα εἴδη ἰδεογραμμάτων καὶ καθωρίσθη ἡ συχνότης των ἐν συγκρίσει μὲ τὴν ἱσπανικὴ γλῶσσα καὶ τὴν διάλεκτο Μοτούλ, δόθηκαν τὰ στοιχεῖα στὸν ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστή, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ἐκτελέση 1.000 ἑκατομμύρια πράξεις σὲ 20 ὧρες. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι τὰ 2)5 τῶν κωδίκων Μαδρίτης, Δρέσδης καὶ Παρισίων ἀπεκρυπτογραφήθησαν. Ὁ Ἀκαδημαικὸς Σομπόλεφ πιστεύει ὅτι θὰ χρειασθοῦν 10—11 χιλιάδες ἑκατομμύρια πράξεις γιὰ τὴν συνολικὴ ἀποκρυπτογράφησι τῶν κωδίκων. Ἡ ἐργασία ἀποκρυπτογραφήσεως διεξάγεται παράλληλα καὶ στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ δὲν ἔγινε καμμία ἀνακοίνωσις ἀκόμη γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Στὴν Ἀμερική, ὅμως, ἐξεδηλώθη ἐπιφύλαξις γιὰ τὰ ρωσσικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ ἀπόδοσις μιᾶς ἀριθμητικῆς μηχανῆς, εἶπε ὁ Τόμσον, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τροφοδότησί της. Ἐὰν αἱ ἑρμηνεῖαι τῶν ἰδεογραμμάτων δὲν εἶναι ὀρθαί, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας τῆς μηχανῆς δὲν θ' ἀξίζουν τίποτε. Συνεπῶς, ἀναμένονται τὰ τελικὰ πορίσματα τῆς ἐρεύνης τῶν Ρώσσων, γιὰ νὰ ἐξετασθοῦν.

Στὸ μεταξὺ δημοσιεύονται πολλὰ ἄρθρα γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῶν Μάγυα, δεδομένου ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς φυλῆς (ἀνάμεσα στὸ Μεξικὸ καὶ τὴν Γουατεμάλα) δὲν ἔχει πλήρως ἀνασκαφῆ. Πολλοὶ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ παρέχουν ἤδη μεγάλες ὁμοιότητες μὲ τὶς μορφὲς τῶν τάφων στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο καὶ στηρίζουν τὴν ἑλκυστικὴ θεωρία περὶ κοινῆς προελεύσεως τῶν πολιτισμῶν. Ἤδη ἡ κυρία Ἕλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ στὴν «Μυστικὴ Διδασκαλία» της περιέγραψε τις ἐγκατεσπαρμένες στὴν κεντρικὴ Ἀμερικὴ πυραμίδες ὡς «στοὰς ἀρχαίας μυήσεως, τῶν ὁποίων τὰ μυστήρια μετεφέρθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀτλαντιδείους».

Ὁπωσδήποτε, ὁ πολιτισμὸς τῶν Μάγυα πρέπει νὰ ἦταν πολὺ ὑψηλός. Κατὰ τὴν σύγχρονη ἀρχαιολογία, ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς διεμορφώθη ἀπὸ 500 π.Χ. ἕως 325 μ.Χ. Κατὰ τὴν Μπλαβάτσκυ, ὁ πολιτισμός των ἤκμασε πρὶν 11 000 χρόνια καὶ οἱ Μάγυα πρέπει νὰ ἦσαν τμῆμα τῆς τρίτης ὑποφυλῆς τῆς Τετάρτης Φυλῆς Μητρός. Ἡ γνώμη της εἶναι ὅτι τὰ θρησκευτικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Μεξικανῶν, Περουβιανῶν καὶ ἄλλων ἀμερικανικῶν φυλῶν εἶναι σχεδὸν ταυτόσημα μὲ ἐκεῖνα τῶν Φοινίκων, Βαβυλωνίων καὶ ἀρχαίων Αἰγυπτίων. Παρατηρεῖ κανεὶς τὴν σύμπτωσι τοῦ φιδιοῦ σὰν συμβόλου τῶν Μάγυα καὶ τοῦ ἑπταδικοῦ συστήματος. Οἱ Μάγυα πρέπει νὰ ἦσαν, ὅπως οἱ Ἴνκας καὶ οἱ ἐρυθρόδερμοι Ἰνδιάνοι, οἱ Τολτέκοι, ἀπομεινάρια τῆς Τετάρτης Φυλῆς, ποὺ ἀνεπτύχθησαν

μετὰ τὸν καταποντισμὸ τῆς Ἀτλαντίδος.

Γιὰ τὸν βαθμὸ μορφώσεως τῶν Μάγυα ἀναφέρεται χαρακτηριστικά, ὄχι μόνον ὅτι ἤξεραν τὴν ἀστρονομία καὶ κατήρτιζαν πίνακες τῶν ἐκλείψεων, ἀλλὰ εἶχαν καὶ τὸ τελειότερο ἡμερολόγιο. Ὁ ἀρχαιολόγος Σέραμ θεωρεῖ τὸ ἡμερολόγιο τῶν Μάγυα καλύτερο καὶ ἀπὸ τὸ ἐν χρήσει στὴν ἐποχή μας Γρηγοριανό. Ἕνα ἡλιακὸν ἔτος, ὑπολογιζόμενον ἀστρικά, καλύπτει 365 ἡμέρας καὶ 0,242.198 τῆς ἡμέρας. Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἀφορᾶ περίοδον 365 ἡμερῶν καὶ 0,242.500 τῆς ἡμέρας, ἐνῶ τὸ ἡμερολόγιον τῶν Μάγυα ἀφοροῦσε περίοδο 365 ἡμερῶν καὶ 0,242.129 τῆς ἡμέρας. Βλέπουμε πόσο πιὸ κοντὰ στὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸ ἦσαν οἱ ἀστρονόμοι τῶν Μάγυα. Εἶχαν ἀκόμη τὸ «κυκλικὸν ἡμερολόγιον» γιὰ τὴν σύμπτωσι τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους καὶ τῆς περιστροφῆς τῆς Ἀφροδίτης στὸ αὐτὸ σημεῖον — ποὺ ἀπαιτοῦσε 37.960 ἡμέρες— ἀληθινὸ πνευματικὸ κατόρθωμα.

Οἱ μελετηταὶ τῶν κωδίκων τῆς Δρέσδης εἶπαν ὅτι θὰ ἀπητεῖτο προσπάθεια πολλῶν γενεῶν γιὰ τέτοια ἀποτελέσματα. Κατὰ τοὺς θεοσόφους ἐρευνητάς, δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ τὸ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ἱερεῖς κατεῖχαν, πέραν τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ γνώσεις ἀπόκρυφες. Καὶ πολλὰ μυστήρια θὰ διαφωτισθοῦν ἐὰν ἐπιτευχθῇ τελικὰ ἡ ὀρθὴ ἀποκρυπτογράφησις τῶν ἐλαχίστων ἔστω λειψάνων τῶν ἀρχαίων αὐτῶν λαῶν.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο πὼς δὲν μᾶς ἀρέσει νὰ λέμε «δὲν γνωρίζω».

Ἔμερσον

Αὐτὸ τὸ φρικαλέο τέρας εἶναι σ ἡν πραγμα ι ό-τητα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀβ α-βῆ ζῶα Θαλασσινὸς ἰ-γ ο υ ά ν ο ς, κάτοικος τῶν νησιῶν Γκαλάπαγκος

ΔΑΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΑΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ

Γκαλάπαγκος

Τοῦ JEAN DORSET, ἀντιπροέδρου τῆς διεθνοῦς Ἑταιρίας διατηρήσεως τῆς Φύσεως, ἐμπειρογνώμονος τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ.

ΤΗΝ 23ην Φεβρουαρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1535, ἕνα πλοῖο ξεκινοῦσε μὲ ἄνεμο εὐνοϊκὸ ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Παναμᾶ. Μετέφερε τὸν Θωμᾶ ντὲ Μπερλέγκα, ἐπίσκοπο τοῦ Παναμᾶ, τὸν ὁποῖον ὁ Καθολικὸς λίαν Βασιλεὺς ἔστελνε στὸ Περοὺ πρὸς διευθέτησιν τῶν διαφορῶν,ποὺ εἶχαν ἀναφυῆ ἀνάμεσα στοὺς κονκισταδόρες Φραγκῖσκο Πιζάρο καὶ Διέγο ντὲ Ἀλμάγρο. Τὸ πλοῖο εἶχε κατεύθυνσι πρὸς τὸ Νότο καὶ ἔπλεε σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν κόστα καὶ ὅλα πηγαίνανε καλὰ μέχρι τὴν ὀγδόη ἡμέρα, ὅταν τοὺς ἔπιασε μιὰ ἀπίστευτη μπουνάτσα. Ἡ θάλασσα ἦταν λάδι καὶ τὰ πανιὰ οὔτε ζάρωναν ἀπὸ τὸ ἐλάχιστο φύσημα, ἄφησε ποὺ τὸ πλήρωμα ὑπέφερε ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ τροπικοῦ. Μ' ὅλα ταῦτα, τὸ πλοῖο ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὴ στεριά, σὰ νὰ τὸ τραβοῦσε κάποιο μυστηριῶδες θαλασσινὸ ρέμμα, ὅπως καὶ συνέβαινε πραγματικά, γιατὶ ξέρουμε τώρα ὅτι ὑπάρχει ἕνα ὑπόγειο ρέμμα στὶς μυστηριώδεις τότε θάλασσες τοῦ Νότου. Τὰ τροφιμα καὶ πρὸ πάντων τὸ νερὸ τελειώσανε καὶ φαινότανε χαμένη κάθε ἐλπίδα, ὅταν στὶς 10 τοῦ Μάρτη φάνηκε στὸν ὁρίζοντα ξηρά. Ὅταν, ὅμως, τὴν ἄλλη ἡμέρα οἱ ναῦτες πάτησαν πόδι στὴν ἀκρογιαλιά, τοὺς ὑποδέχτηκαν κάτι τέρατα σκορπισμένα στὴν ἀμμουδιά, σὰν σαῦρες μακρυὲς ἕνα μέτρο καὶ πιὸ πολύ. Ὥσπου ἔφτανε τὸ μάτι, βράχια μαῦρα καὶ κάκτοι ἀγριωποί. Ποτάμι δὲ φαινότανε πουθενά. Στὰ βράχια ὑπῆρχαν κάτι γοῦρνες μὲ νερό, μὰ ἦταν πιὸ ἁλμυρὸ κι' ἀπὸ τὸ θαλασσινό, πι-

κρὸ πές. Ὁ Θωμᾶς ντὲ Μπερλέγκα καὶ οι σύντροφοί του εἶχαν ἀνακαλύψει τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος.

Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Παναμᾶ ἔδωσε ἐξαίρετη γεωγραφικὴ περιγραφή. Σὲ μερικὲς ἡμέρες οἱ προσπάθειες τῶν ναυτικῶν ἀνταμείφθηκαν, γιατὶ βρῆκαν μέσα σ' ἕνα σπήλαιο μπόλικο νερὸ ποὺ ἦταν λιγάκι ἁλμυρό, μὰ πινόταν καὶ ἤπιαν διψασμένοι καὶ γιόμισαν τὰ βαρέλια τους, ὕστερα ἐξακολούθησαν τὸ ταξίδι τους καὶ φθάσανε σῶοι καὶ ὑγιεῖς στὸν προορισμό τους

Οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι Εὐρωπαῖοι ποὺ πατησαν τὸ ποδάρι τους στὴν ἄγνωστη γῆ, μὲ τὸ δίκιο τους νὰ φοβηθοῦνε σὰν εἶδαν τὶς μυριάδες τὰ ζῶα στὴν ἀμμουδιά Στ' ἀλήθεια, ἦταν μιὰ εἰκόνα Δαντική. Τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν νησιῶν Γκαλάπαγκος κεῖται κάτω ἀπὸ τὸν Ἰσημερινό, 600 μίλια ἀπὸ τὸ πιὸ κοντινὸ στὴν ἀμερικανικὴ ἀκτὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ σημεῖο. Εἶναι γέννημα ἡφαιστειακό Πέντε εἶναι τὰ μεγαλύτερα νησιὰ καὶ κάπου 70 τὰ μικρότερα καὶ οἱ ἁπλοῖ βράχοι. Συνολικὰ τὰ νησιὰ αὐτὰ ἔχουν ἐπιφάνεια 7.500 τετρ. χιλιομέτρων καὶ περιλαμβάνουν κάπου 2 000 κρατῆρες. Σὲ μερικὰ νησιὰ οἱ ἡφαιστειακοὶ κῶνοι ἔχουν ὕψος μέχρι 1.600 μέτρα. Καὶ δὲν ἔχει σταματήσει ἡ ἡφαιστειακὴ κοσμογονία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἔγκατα τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, γιατὶ ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἔκρηξι τοῦ 1825 ἐξακολούθησαν ὥς τὶς ἡμέρες μας μικρότερες, μέχρι καὶ πέρυσι.

Τὸ κλῖμα τῶν Γκαλάπαγκος εἶναι εὐχάριστο γιὰ τὸν περαστικὸ ξένο. Ὄχι πολὺ ζεστὸ τὴν ἡμέρα, δροσερὸ τὴν νύχτα. Περνάει ἐκεῖθε ἕνα ψυχρὸ ρέμμα ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν Ἀνταρκτική. Ἀλλὰ γιὰ τοὺς ντόπιους τὰ πράγματα εἶναι δύσκολα πολύ, γιατὶ ἐπικρατεῖ μεγάλη ξηρασία Σπάνια βρέχει καὶ λίγο Οἱ κάτοικοι τῶν Γκαλάπαγκος μαζεύουν τὸ νερὸ τῆς βροχῆς ἀπὸ τὶς στέγες σὲ δοχεῖα, μὰ δὲν τοὺς φθάνει πάντα ὥς τὸν ἄλλο χρόνο. Ἡ ξηρασία δὲν εὐνοεῖ καὶ τὴ βλάστησι. Ὑπάρχουν μόνον κάκτοι, ψηλοὶ ὥς ὀκτὼ μέτρα Μερικὲς φορὲς εἶναι ριζωμένοι σὲ γυμνοὺς βράχους Ὑπάρχουν καὶ μερικὲς ἀκακίες μὲ ἀγκάθια. Ἐπίσης, ἰδιαίτερα στὶς ἀκρογιαλιές, ὑπάρχουνε «μανσενιλιες», ποὺ μοιάζουνε μηλιές Τὰ δέντρα αὐτὰ στάζουνε ἕνα

Οἱ ἰγουάνοι σὲ «οἰκογενειακὴ» φωτογραφία

γαλακτερὸ ὑγρό, κολλητικὸ καὶ πολὺ δηλητηριῶδες, ἀφοῦ οἱ ἰθαγενεῖς βουτᾶνε σὲ τέτοιο ὑγρὸ τὰ βέλη τους Μόλις πέση τέτοιο ὑγρὸ στὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου εἰσχωρεῖ ἀμέσως στὸ αἷμα καὶ προξενεῖ φοβεροὺς πονους Λένε ὅτι καὶ στὸν ἴσκιο τῆς «μανσενίλιας» ὅποιος κοιμηθῆ δὲν ξυπνάει πιὰ ποτέ

Μόνο στὸ ἐσωτερικὸ τῶν νησιῶν, ὁπου εἶναι λιγη ὑγρασία, εὐνοεῖται κάπως ἡ βλαστησι Αὐτὰ εἶναι σὲ λίγες γραμμὲς τὰ νησιὰ Γκαλαπαγκος. Ἀλλὰ ὁ Θωμᾶς ντὲ Μπερλέγκσ καὶ οἱ σύντροφοί του δὲν υπῆρξαν οι πρῶτοι ἐξερευνηται Καὶ πρωτύτερα εἶχαν ἀποδιβασθῆ ἐκεῖ Ἰνδοί Ὁ Θώρ Χέγιερνταλ, ὁ ηρωας τοῦ «Κόν—Τίκι» ἀνεκάλυψε λειψανα προ—Κολομβιανα Κατὰ τὶς παραδόσεις τῶν Ἰνκας, ὁ Τούπακ —Γιουπανκου, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἡγεμόνες τῆς Αὐτοκρατοριας τοῦ Ἡλίου, εκαμε ἀναγνωριστικὸ ταξίδι στὰ 1485 Παντως, ὕστερα ἀπὸ τὸν Θωμᾶ ντὲ Μπερλέγκας, πολλοὶ ἐπισκέφθηκαν τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος καὶ μερικοὶ τὰ ὠνόμασαν «Ἴσλας ἐνκανταδας», μαγικὰ νησια, ισως ἀπὸ ἀφορμη τὴν γαλήνη τῆς παραλιας,ποὺ κρατᾶ σὰν δεμένα μὲ μαγια τὰ πλοῖα καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀπομακρυνθοῦν. Τὰ χρόνια ποὺ ακολούθησαν, τα νησιὰ εγιναν ὁρμητήριο πειρατῶν, εφθασε ἐκεῖ ὡς καὶ ὁ διασημος Φράνσις Ντραίηκ. Οἱ φαλαινοθῆρες ἔκαναν βάσεις καὶ τέλος, τὸν 19ον αἰῶνα, ἱδρύθηκαν ἀποικιες εγκληματιῶν Εστειλαν ἐκεῖ τὰ πληρώματα ποὺ ἐστασίαζαν καὶ καταδικους ἀπὸ τὰ κράτη τοῦ Ἰσημερινοῦ, νὰ λιγοστεύουν τὴν διαρκεια τῆς ποινῆς, ὅπως στὶς αγροτικες φυλακές «Ασυλο τῆς Εἰρήνης» ωνόμασαν τοτε τὰ νησια Ὁ Μανουὲλ Γκομπος ἦταν ὁ τελευταῖος τυχοδιώκτης, ποὺ ἐσύναξε απὸ τὸν Ἰσημερινὸ μιὰ στρατιὰ τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ καὶ ἵδρυσε στὸ Τσάταμ ἀληθινὸ κρατος, μὲ μονέδα, καὶ βασίλεψε μὲ τὴν τρομοκρατία μέχρι τὰ 1904, ποὺ τὸν ἐσκότωσαν Σήμερα ὁ πληθυσμὸς τῶν Γκαλάπαγκος εἶναι ἐργατικὸς

καὶ εἰρηνικος, ἀποτελούμενος ἀπὸ γεωργοὺς στὸ ἐσωτερικὸ καὶ ψαράδες στὰ παράλια. Ὑπάρχουνε καὶ λιγοι Εὐρωπαῖοι αποικοι, ἰδίως Νορβηγοι, εἶναι καὶ ενας Ἀλσατὸς ποὺ ἐγύρισε ὁλον τὸν κόσμο ζητῶντας ἡσυχία καὶ ἔρριξε αγκυρα ἐκεῖ Πραγματικά, τὰ νησιὰ Γκαλαπαγκος εἶναι ἕνα ἄσυλο γιὰ ἐκεινους ποὺ ἐνοχλεῖ ὁ πολιτισμός, δὲν εἶναι ὁμως ἕνας «χαμένος παραδεισος», καθὼς λένε

Ποιο εἶναι λοιπὸν τὸ ἐνδιαφέρον αυτῶν τῶν νησιῶν, Ἐπιστημονικὰ ανεκαλύφθησαν πολὺ αργότερα ἀπὸ τον αποικισμο τους Μόλις στὰ 1835 ἀπεβιβασθη ἐκεῖ ὁ νεαρὸς τοτε ἐπιστήμονας Δαρβῖνος, κανοντας τον γῦρο τοῦ κόσμου Ηθελε να μελετήση την πανιδα τῶν νησιῶν, γιατὶ ἐκεῖνα τὰ παράξενα ζῶα μαρτυροῦν πὼς τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος περνοῦν ἀκόμη τὴν περίοδο τῶν ἑρπετῶν Δεν υπαρχουνε καθολου βατραχια, ουτε ποντικια η αλλα θηλαστικα Πουλια υπαρχουνε, μὰ μοναχα 90 ειδη, ἐνῶ στὴν μεριὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ οἱ ποικιλιες φθανουνε τὶς 1 500 Τὰ κυριώτερα ζῶα εἶναι οἱ ἰ γ ο υ ά ν ο ι ἀμφιβιες σαῦρες, μεγάλων διαστασεων, μέχρι ἑνάμιση μέτρο μακρυές, μὲ τερατώδη ὄψι, μὲ ὀδοντωτὰ πτερύγια, σωστὰ θηρια τῆς

Ἀποκαλύψεως. Κι' ὅμως εἶναι ἀκίνδυνα, εἰρηνικὰ ζῶα. Ἀφήνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ τὰ ἐγγίση, νὰ τὰ χαϊδέψη. Δὲν δαγκώνουν ποτὲ κι' ἄς ἔχουν δόντια ἐντυπωσιακά, ποὺ τοὺς χρησιμεύουν μόνο γιὰ νὰ μασοῦν... φύκια, τὴν σχεδὸν ἀποκλειστικὴ τροφή τους. Ἀκόμη καὶ στὴν ὥρα τῶν ἐρώτων τους, ποὺ ὅλα τὰ ζῶα γίνονται ἐπιθετικά, οἱ ἰγουάνοι δὲν δαγκώνονται ἀναμεταξύ τους, ἀλλὰ περιορίζονται σὲ ἐκφοβιστικὲς παρελάσεις. Οἱ ἰγουάνοι εἶναι ἀποκλειστικὰ χορτοφάγοι. Τρῶνε καὶ κάκτους μαζὶ μὲ τ' ἀγκάθια, ποὺ δὲν τοὺς πειράζουν καθόλου στὸ στομάχι καὶ τὰ βγάζουν σχεδὸν ἀκέρηα.

Ἀλλὰ τὰ Γκαλάπαγκος εἶναι κυρίως τὸ ἔδαφος τῶν γιγαντιαίων χελωνῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες καὶ πῆραν τὸ ὄνομά τους. Ἰσπανικὰ Γκαλάπαγκος θὰ πῆ Χελωνόνησοι. Οἱ χελῶνες ἔχουν μῆκος ἐνάμιση μέτρο καὶ βάρος 200 κιλά, ζοῦνε πάνω ἀπὸ 150 χρόνια. Κι' αὐτὲς τρέφονται ἀποκλειστικὰ μὲ χόρτα, κλαδιὰ καὶ φυλλώματα δέντρων, ἐπιχειροῦν δὲ σωστὲς ἐκστρατεῖες γιὰ νὰ τὰ βροῦνε.

Μεταξὺ τῶν πουλιῶν, περισσότερο ἐνδιαφέροντες εἶναι οἱ «σπίνοι τοῦ Δαρβίνου», ποὺ περιλαμβάνουν σπουργίτια, γαρδέλια καὶ κανάρια ἢ «σειρῆνες». Τὰ πουλιὰ αὐτά, ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε γιὰ νὰ προσελκύσουν τὸν ταξιδιώτη, ἐξ αἰτίας τοῦ φτωχοῦ φτεροῦ τους (ἔχουν χρώματα ξεπλυμένα), παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἐρευνητή, διότι ἀποτελοῦν ὁρόσημα στὴν πορεία τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν. Τὰ θαλασσινὰ πουλιὰ εἶναι πιὸ ἐντυπωσιακά. Εἶναι οἱ φαλακροκόρακες ποὺ μοιάζουν μὲ πιγκουΐνους καὶ οἱ ἄπτεροι γλάροι, ποὺ τὰ φτερά τους ἔχουν ἀχρηστευθῆ καὶ διατηροῦνται μόνον μερικὰ σημάδια, ὑπάρχουν καὶ οἱ θαλασσινοὶ γύπες, οἱ μαυριδεροί, σὲ χρῶμα σὰν τῶν βράχων. Γενικά, τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος ἀποτελοῦν ἀληθινὸ φυσιοδιφικὸ ἐργαστήριο, ὅπου μπορεῖ νὰ μελετηθοῦν τόσα προβλήματα τῆς ἐξελίξεως.

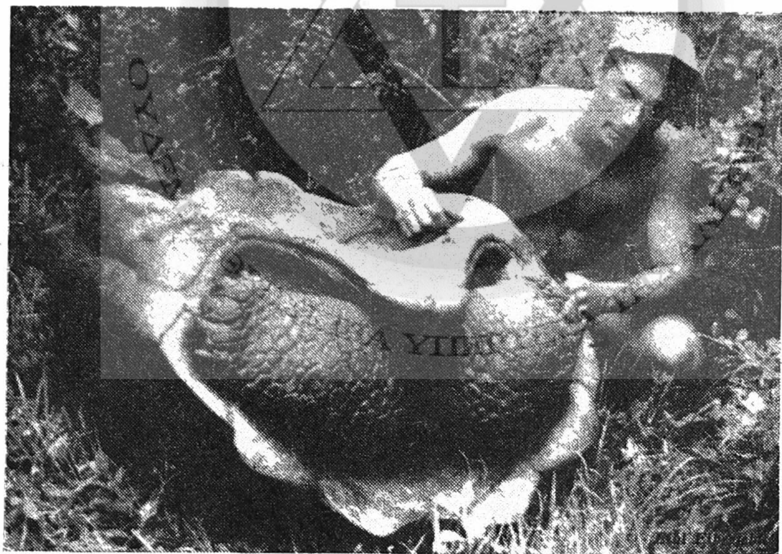
Δυστυχῶς, μέχρι τὸν 16ον αἰῶνα ποὺ δὲν εἶχε φανῆ ἄνθρωπος ἐκεῖ ἀπ' ἔξω, τὰ νησιὰ ἦσαν ἔδαφος παρθένο. Ἔκτοτε ἐπῆλθαν μεγάλες καταστροφές, διότι τὰ ζῶα δὲν μπόρεσαν νὰ καταλάβουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἐχθρός. Δὲν ἐξεδήλωναν τὸν ἔμφυτο φόβο τῶν ζώων σ' ὅλα τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Ἡ βούζα (ἐπιστημονικῶς τρίορχις ὁ ἰόχρους), τὸ μόνο ἁρπαχτικὸ πουλὶ τῶν Γκαλάπαγκος ἀφήνει νὰ τὸ πιάνουν χωρὶς ν' ἀνησυχῆ. Ὅσο γιὰ τὰ σπουργίτια ἔρχονται καὶ πέφτουν πάνω στοὺς ἀνθρώπους ἀθῶα, γιὰ νὰ ἐξοντωθοῦν. Ἰδιαίτερη καταστροφὴ ἐπῆλθε στὶς χελῶνες, ποὺ ἦταν τὸ μόνο τοπικὸ ἀπόθεμα κρέατος καὶ λίπους. Ἕνας Ἀμερικανὸς βιολόγος ἐλογάριασε ὅτι ἀπὸ τὰ 1830, τὰ βορειοαμερικανικὰ πλοῖα ἔχουν παραλάβει πλέον ἀπὸ 100.000 χελῶνες κι' ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι μιὰ χελῶνα ζῆ κατὰ μέσον ὅρον 100 χρόνια, κατεστράφησαν μέσα σ' ἑκατὸ χρόνια πλέον ἀπὸ 10 ἑκατομμύρια «χελωνικὰ ἔτη». Ἄλλα 10 ἑκατομμύρια χελῶνες κατεστράφησαν ἐπὶ τόπου, ἀπὸ τότε ποὺ ἀνεκαλύφθησαν τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ τωρινὴ σπανιότης των σὲ μερικὰ νησιὰ καὶ ἡ τελεία ἐξαφάνισίς των, ἀπὸ ἄλλα. Καὶ σήμερα, μολονότι ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὸ κυνῆγι τῆς χελώνας, ὑπάρχουν πολλοὶ λαθροθῆρες.

Τὰ πουλιὰ ἐξοντώνονται ἐπίσης ἀπὸ ἁπλὸ σαδισμό, γιὰ γοῦστο. Τὰ αὐγά τους καταστρέφονται ἀπὸ ἀσυνειδήτους ξένους. Ἂς ἀφήσουμε, ὅτι ἐθεωρήθη σκόπιμον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα νὰ εἰσαχθοῦν γίδια, χοιρινὰ καὶ σκυλιά, ποὺ ξανάγιναν ἄγρια καὶ —τί παράδοξο!— εἶναι σήμερα τὰ μόνα ἄγρια ζῶα τῶν νησιῶν. Ἀναπτύσσονται καὶ καταστρέφουν τὴ βλάστησι, τὰ αὐγὰ τῶν ἑρπετῶν καὶ τὰ μικρά τους. Ὁ Βὰν Δέμπουργκ, ἕνας εἰδικὸς Ἀμερικανὸς γιὰ τὰ σπονδυλωτὰ ζῶα, λογάριασε ὅτι μόνον ἕνα στὶς 10.000 αὐγὰ χελώνας ἔχει πιθανό-

τητα ν' ἀναπτυχθῆ σὲ χελώνα μήκους τριῶν ἑκατοστῶν, ὥστε ν' ἀποφύγη τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐχθρούς της!

Ἐπίκειται λοιπὸν ὁ ἀφανισμὸς μιᾶς ἀληθινὰ μοναδικῆς στὸν κόσμο πανίδος. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτῶνται τὰ νησιά, ἀντελήφθη τὸν κίνδυνο καὶ ἀπηυθύνθη στὴν Οὐνέσκο καὶ τὴν Διεθνῆ Ἕνωσι διατηρήσεως τῆς Φύσεως, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ ἐγκατασταθῆ στὰ Γκαλάπαγκος ἕνας Βιολογικὸς Σταθμὸς μὲ σκοπὸ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἐξακολούθησι τῶν πρὸ 160 ἐτῶν μελετῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐπαγρύπνησι γιὰ τὴν διατήρησι τῆς φυσικῆς κληρονομίας, ἡ ὁποία ἔχει ἀνεκτίμητη ἀξία γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τῶν γνώσεών μας περὶ Ζωῆς.

Τὰ νησιὰ Γκαλάπαγκος, σωστὴ κόλασις γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα στοὺς περασμένους αἰῶνες, ἔγιναν παράδεισος τῶν βιολόγων ἀφ' ὅτου ὁ Δαρβῖνος τὰ ἀπεκάλυψε στοὺς συγχρόνους του ἐπιστήμονες. Καὶ πρέπει τέτοιος παράδεισος νὰ μείνη γιὰ τὶς μέλλουσες γενεές. Καὶ ἐκεῖ, καθὼς καὶ ἀλλοῦ στὸν κόσμο, δὲν εἴμαστε παρὰ οἱ σφετερισταὶ ἑνὸς κεφαλαίου ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται δίχως ἀμφιβολία ἕνα μέρος τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ δείχνει τὴν ἀναλογία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς γιγαντιαίας χελώνας των νησιῶν Γκαλάπαγκος. Φυσικά, μετὰ τὴν φωτογραφία, τὴν ξανάβαλαν στὰ πόδια της...

ΟΙ ΔΕΛΦΟΙ

Τοῦ ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΕΙΜΕΘΑ προνομιοῦχοι, στ' ἀλήθεια, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες. Ὁ τόπος μας, προικισμένος πλούσια ἀπὸ τὴ φύσι, μὲ τὸ ἤπιο κλῖμα του, μὲ τὴ διαύγεια τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ του, μὲ τὸ ἄφθονό του φῶς. Ἡ φυλή μας, μὲ τόσο μακρυνὴ καὶ ἔνδοξη ἱστορία, ποὺ καὶ σήμερα ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων τὴν παλιὰ της σοφία καὶ τὴν ἀνθρωπιά. Φυλὴ εὐλογημένη ἀπὸ τὸν Οὐρανό!

***

Σκέψεις σὰν κι' αὐτὲς μοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ ὅταν, εἴτε μὲ τὸν Ἀρχαιόφιλο Ὅμιλο Ἐκδρομῶν, εἴτε καὶ μόνος, ἐπισκέπτομαι τοὺς παλαιοὺς ἱεροὺς χώρους τῆς πατρίδος μας. Τόπους σὰν τῆς Ἐλευσῖνος, τῆς Ὀλυμπίας, τῶν Δελφῶν, τῆς Δήλου.. Ἐκεῖ ὅπου ἐλατρεύετο στὴν ἀρχαία ἐποχὴ ἡ Ἀλήθεια καὶ τὸ Φῶς!

Ὅταν πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες πῆγα πάλι στοὺς Δελφούς, μὲ καιρὸ καλοκαιρινό, ποὺ ὁ Ἥλιος ἀγκάλιαζε μὲ τόση στοργὴ τὰ βασίλεια τοῦ Μαντικοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ποὺ σήμερα λίγα, πολὺ λίγα συντρίμμια ἔχουν διαφύγει ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ φανατισμοῦ, ξαναγύρισα στοὺς ἀγαπημένους μου στοχασμοὺς γιὰ τὸ παληὸ ἑλληνικὸ μεγαλεῖο, γιὰ τὸ «ἑλληνικὸ θαῦμα» ὅπως τὸ λέγουν.

Σὰν εὑρέθηκα πάλι κάτω ἀπὸ τὶς Φαιδριάδες, κοντὰ στὴν Κασταλία, ἀντικρύζοντας ὅ,τι ἔχει μείνει ἀπὸ τὸ ξακουστὸ Μαντεῖο, οἱ σκέψεις μου κάνανε ἕνα εὐλαβικὸ ταξίδι στοὺς χρόνους ἐκείνους ποὺ τώρα μᾶς εἶναι τόσο μακρυνοί, στοὺς πανάρχαιους καιροὺς ποὺ ἐδῶ λατρεύτηκε ἡ Γαία, ἡ γῆ μας, καὶ ὁ θεὸς τῶν ὑδάτων, ὁ Ποσειδῶν.

Στὴν παράδοσι αὐτὴ ποὺ

εἴτε τὴν πάρουμε κατὰ γράμμα, εἴτε μὲ κάποιο συμβολισμό, ποὺ ποιὸς ξέρει τί θὰ κρύβη— βρίσκουμε τὴν ἀπαρχὴ τῆς μυστικῆς σημασίας τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος καθὼς τότε ἔλεγαν, ἦταν «Γᾶς ὀμφαλός». Τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ τῶν Δελφῶν, πού, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα κέντρα τῆς ἀρχαίας λατρείας, δὲν τοποθετήθηκε, φαίνεται, ἔτσι στὴν τύχη ἐδῶ, ἀλλὰ ἴσως ἀπὸ κάποια ἀνώτερη ἔμπνευσι, ἀπὸ κάποια ἔξαρσι πνευματική, θὰ ἐλέγαμε...

Ἀκολούθησε τοὺς κατοπινοὺς χρόνους ἐδῶ κάποια ἄλλη βαθύτερη ἴσως λατρεία, ἡ λατρεία τῆς «Μητέρας Γῆς» (Γῆ—μήτηρ, Δῆ—μήτηρ), τῆς θεᾶς τοῦ Ὀλύμπου Δήμητρος, ποὺ κάθε ἄλλο ἤτανε παρὰ θεὰ τῆς γεωργίας, ὅπως σήμερα λέγουν μερικοί.

Καὶ σὰν οἱ καιροὶ ἀλλάξανε καὶ ἡ μεγάλη θεὰ λατρεύτηκε στὴν Ἀττικὴ καὶ κατόπιν στὰ δικά της παλάτια, στὴ γῆ τῆς Ἐλευσῖνος, παρουσιάζεται στοὺς Δελφοὺς ὁ Πύθωνας, τὸ δαιμόνιο ἢ τὸ πνεῦμα, νὰ ποῦμε, ποὺ ἐνέπνεε —καθὼς δηλώνει καὶ τὸ ὄνομά του—τὶς πυθίες, τὶς ἁγνὲς μαντικὲς κόρες. (Πυνθάνομαι, ποὺ θὰ πῆ ἐρωτῶ, πληροφοροῦμαι καὶ πύθω, ποὺ λέγει ἀναζητῶ μὲ τὴ μυρωδιά, ἀνιχνεύω γιὰ νὰ μάθω).

Καθὼς μᾶς λέγει δὲ ὁ μῦθος, μὲ τὰ τόσα ὑπονοούμενα, αὐτὸν τὸν Πύθωνα τὸν μεταμόρφωσεν ὁ θεὸς τοῦ φωτὸς καὶ ἔτσι ἔλαβε τὸ δικό του βασίλειο, τὸ Ἀπολλώνιο, τὴν θέσι ἐκείνου στὸ Δελφικὸ Μαντεῖο.

Χρόνοι παληοί, χρόνοι ἔνδοξοι, πνευματικὰ πολὺ μεγάλοι. Καὶ ὅλα αὐτὰ στὴν προϊστορία τοῦ τόπου μας.

Τὸ Μαντεῖον, Ἀπολλώνιο τώρα, εἶναι στὴ μεγάλη του ἰσχύ, στὴν ὑπέρτατη δόξα του! Μὲ τοὺς θρύλους του, μὲ τὶς ἀλληγορίες του, μὲ τοὺς συμβολισμούς του, ποὺ ἔκρυβαν μεγάλες, καθὼς λένε, ἀλήθειες.

Ἡ Πυθία καθισμένη σὲ τρίποδα ἀπὸ χρυσό, τοποθετημένο ἐπάνω σὲ μιὰ ρωγμὴ τῆς γῆς μέσα στὸ ναό, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔβγαιναν οἱ μαντικοὶ ἀτμοί, ἐμαντεύετο, ἀφοῦ πρῶτα μασοῦσε φύλλα δάφνης ποὺ τῆς ἔδιδε ὁ ἄρχων τοῦ Μαντείου. Πρόκειται ἄραγε γιὰ μιὰ ἀλληγορία, γιὰ ἕνα μῦθο συμβολικό, ποὺ τόσους καὶ τόσους μᾶς ἔχει προσφέρει ἡ ἀρχαία παράδοσις; Ἢ πρέπει νὰ πάρουμε αὐτὰ ποὺ ἔφθασαν σὲ μᾶς κατὰ γράμμα, σὰν πληροφορίες μόνον ἱστορικές; Ἀλλὰ τότε, δὲν θὰ εἶχαν κανένα σπουδαῖο νόημα. Ἡ Δάφνη, ποὺ κατὰ τὴν παράδοσι μεταμορφώθηκε στὸ ὁμώνυμο φυτό, ἦταν μιὰ Νύμφη φιλικὴ τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ φωτός. «Χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά», ἔφερε σὰν εἴδησι δυσάρεστη στὸ φιλόσοφο αὐτοκράτορα τοῦ 4ου αἰῶνος ὁ ἀπεσταλμένος του στοὺς Δελφούς. Ἀπὸ τό-

τε εἶχε χαθῆ ἡ πνευματικὴ πνοή, ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀπὸ πολὺ πρίν, τοῦ Μαντείου μαζὺ μὲ ὅλη τὴν ἄλλη παράδοσι τῆς πατρίδος μας. Εἶχε χάσει καὶ τὸ Μαντεῖο τὴν προστασία τοῦ Οὐρανοῦ.

Πῶς ἠμποροῦμε λοιπὸν σήμερα νὰ ξέρουμε τί σήμαιναν ὅλες αὐτὲς οἱ ἀλληγορίες, αὐτὲς οἱ συμβολικὲς εἰκόνες;

Ἐκεῖνο μόνο ποὺ ξέρουμε, ποὺ μᾶς μετέδωσε ἡ ἱστορία πλέον, εἶναι ὅτι τὸ Δελφικὸ Μαντεῖο εἶδε ἡμέρες ἀκμῆς, ἡμέρες μεγαλείου καὶ φωτὸς πνευματικοῦ, ποὺ γιὰ τοῦτο μὲ τόσο μεγάλο σεβασμὸ μίλησε γι' αὐτὸ ὁ ἀρχαῖος κόσμος.

* *

Καθισμένος ἐπάνω σὲ ἀρχαία πέτρα, ἡ ὁποία ποιὸς ξέρει ποῦ ἀνῆκεν ἄλλοτε, σὲ ποιὸ ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς ἱερῆς αὐτῆς περιοχῆς, μοῦ εἶχαν ἔλθει στὸ νοῦ πάλι σκέψεις σὰν κι' αὐτές, σκέψεις προσφιλεῖς, ποὺ δίδουν πάντοτε τὴ γαλήνη καὶ τὴν ψυχικὴ ἔξαρσι, σὰν γίνονται μάλιστα σὲ τέτοιους τόπους!

* *

Ἐπιβλητικὸ καὶ σήμερα τὸ τοπεῖο τῶν Δελφῶν, ἔστω καὶ μὲ τὰ πενιχρὰ ἀπομεινάρια τῆς ἀρχαίας τέχνης, μὲ τὰ ἐρείπια τῶν ἱερῶν του, μὲ τὰ εὑρήματα ποὺ στοργικὰ φυλάσσει ἡ πολιτεία στὸ μουσεῖο του. Μὰ καὶ σεβαστὴ ἡ ἐργασία τῶν ἀρχαιολόγων, τῶν δικῶν μας καὶ τῶν ξένων, νὰ μελετοῦν τὴν τέχνη τῶν ἀρχαίων καὶ τὴν ἱστορία τῶν τόπων αὐτῶν σὰν τοῦ χώρου τῶν Δελφῶν. Αἴσθημα εὐγνωμοσύνης ἐκδηλώνουμε, ὅσοι ἀγαποῦμε τὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, τοὺς σοφοὺς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ποὺ μὲ τόση μεγάλη ἀγάπη σκύβουν ἐπάνω στὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀφιερώνουν ὁλόκληρη τὴ ζωή τους ἀκόμη στὴν εὐγενικὴ αὐτὴ καὶ ἤρεμη προσπάθεια. Γιὰ νὰ ρίξουν τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης στὴν ἀρχαία ἱστορία καὶ τέχνη. Ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς προχωροῦν ἀκόμη μακρύτερα. Ἐπιχειροῦν νὰ συλλάβουν καὶ τὸ πνευματικὸ νόημα τῆς ἀρχαίας λατρείας. Ἀλλὰ ἐδῶ ὑπάρχει τὸ φράγμα τοῦ μύθου, τῆς ἀλληγορίας καὶ τοῦ συμβολισμοῦ ποὺ πρέπει νὰ ἑρμηνευθῆ, γιὰ νὰ ἔχη ἀξία, ἀντικειμενικά.

Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ ἐσίγησαν, ἀπὸ τότε ποὺ ἐχάθη τὸ μαγικὸ κλειδὶ τοῦ συμβολισμοῦ ἀπὸ τότε ποὺ ἔφερε τὴν κακὴ εἴδησι ὁ Ὀρειβάσιος — «οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβην, οὐ μάντιδα δάφνην» — οἱ ἀλήθειες τῆς ἀρχαίας λατρείας, οἱ πνευματικές τους ἔννοιες, ἔχουν χαθῆ γιὰ μᾶς. Δὲν ἠμπορεῖ ὁ σύγχρονός μας κόσμος νὰ εὕρη τὸν μίτο τῆς συμβολικῆς παραδόσεως, γιὰ νὰ ἐμβαθύνη στὸ ἐσωτερικὸ νόημα...

Ὁ Νορβηγικὸς Ἐλευθεροτεκτονισμὸς

AEMIL POULER,
House of the Temple, Washington 9, D. C.

ΤΟ ΦΩΣ τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ ἠνάφθη γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Νορβηγία τὸ 1749 ὅταν ὁ Κόμης Christian Conrad Danneskjold Laurving ἵδρυσε τὴν Στοὰ «Ἅγιος Ὀλάφ» στὴ Χριστιάνια, τὸ σημερινὸ Ὄσλο.

Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1749 καὶ 1814 ἐγκατεστάθησαν πολλαὶ Στοαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Στοὰ Christian til den sorte Hjelm (Χριστιανὸς τοῦ Σκοτεινοῦ Κράνους) στὸ Τρόντχεμ, τῆς ὁποίας Διδάσκαλος ἦτο ὁ Carl Jacob Valdemar, Κόμης τοῦ Σμέτταου, τὸ 1780· μιὰ στρατιωτικὴ Στοά, ἀναφερομένη στὰ ἀρχεῖα ὡς «Πλανοδία Στοά», στὸ Μπέργκεν, ἐγκατασταθεῖσα τὸ 1808, ἀπὸ Ὀλλανδοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ναυτικούς· μία ἄλλη στρατιωτικὴ Στοὰ στὸ Κένσμπεργκ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1807 καὶ 1809. Καὶ πολλὲς ἄλλες ἱδρύθησαν, ἀλλὰ ἔζησαν λίγο. Μέχρι τοῦ 1814 ἡ Νορβηγία ἦτο τμῆμα τῆς Δανίας καὶ αἱ Στοαί της ἐτέλουν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς χώρας αὐτῆς.

Τὸ 1814 αἱ ὑπάρχουσαι στὴν Νορβηγία Στοαὶ ἡνώθησαν μὲ την Μεγάλη Στοὰ τῆς Σουηδίας καὶ ἠκολούθησαν ἔκτοτε τὸ τυπικό της. Τὸ Σουηδικὸν Δόγμα διαιρεῖται σὲ τρεῖς τάξεις: Στοὰ Ἁγίου Ἰωάννου, περιλαμβάνουσα τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμούς: Στοὰ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, μὲ τοὺς βαθμοὺς 4—6 καὶ τὸ «Θέμα» τῶν βαθμῶν 7ου ἕως και 11ου, ὁ ὁποῖος ἀπονέμεται μόνον σὲ 33 πρόσωπα, ἀποτελοῦντα καὶ τὸ διευθῦνον συμβούλιον τῆς Μεγάλης Στοᾶς.

Τὸ 1825 ἱδρύθη στὸ Ντράμμεν μία Στοὰ Ἁγ. Ἰωάννου ὑπὸ τὸν τίτλον Oscar til den Flammende Stjerne (Ὄσκαρ τοῦ φλεγομένου ἀστέρος). Τὸ 1841 μετεκινήθη στὴν Χριστιάνια ὡς Στοὰ Ἁγ. Ἀνδρέου μὲ τὸν αὐτὸν τίτλο. Τὸ 1870 ἡ Μεγάλη Στοὰ τῆς Σουηδίας ἐγκατέστησε τὴν Ἐπαρχιακὴ Μεγάλη Στοὰ τῆς Νορβηγίας «ἐξουσιοδοτημένην κατὰ τοὺς ἀρχαίους νόμους ὅπως κυβερνᾶ τὰς Στοὰς τοῦ ἐδάφους αὐτῆς (τοῦ Βασιλείου τῆς Νορβηγίας) καὶ ἀπονεμη τοὺς ὑψηλοὺς βαθμοὺς πλὴν τοῦ ἐνδεκάτου». Ὑπὸ τὴν Ἐπαρχιακὴ Μεγάλη Στοὰ ἐγκατεστάθη στὸ Μπέργκεν ἡ Στοὰ «Ὄσκαρ τῶν ἑπτὰ ὀρέων», στὸ Ντράμμεν ἡ «Στοὰ τοῦ Πολικοῦ ἀστέρος» καὶ στὸ Τρόντχεμ ἡ Στοὰ «Βόρειον Φῶς».

Τὸ σημαντικώτερο γεγονὸς ὑπῆρξεν ἡ ἐγκατάστασις αὐτοτελοῦς Ἐθνικῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Νορβηγίας τὸ 1891. Τὸ σχετικὸν ἱστορικὸν ἔγγραφον ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Ἡμεῖς, Ὄσκαρ, θείᾳ χάριτι Βασιλεὺς τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, Ἄρχων τῶν Γότθων καὶ τῶν Βένδων, Ὑψηλὸς προστάτης τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων, Σοφὸς Ἐφημέριος τοῦ Σολο-

μῶντος καὶ Μέγας Διδάσκαλος τῆς IX Ἐπαρχίας τοῦ Τάγματος, ἀπευθύνομεν πρὸς σᾶς, τοὺς Ἐλευθέρους καὶ Ἀποδεδεγμένους Τέκτονας, ἐν ὀνόματι τοῦ Μ.Α.Τ.Σ, Ἀδελφικὸν χαιρετισμόν.

Γνωστοποιοῦμεν δὲ τά κάτωθι.

Ἐπειδὴ τά Θέματα καὶ αἱ Στοαὶ κατά τὸ ἡμέτερον Βασίλειον τῆς Νορβηγίας, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς Βασιλικῆς Τέχνης συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς τῆς IX Ἐπαρχίας, σημειοῦσι τοσαύτην αὔξησιν καὶ ἀνάπτυξιν, ὥστε ὅλως φυσικῶς ἀνέκυψε τὸ ζήτημα κατά πόσον δέον ν' ἀπονεμηθῇ μιά πλέον ἀνεξάρτητος ἐν τῷ Τάγματι θέσις.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ Ἐπαρχιακὸν θέμα τῆς Νορβηγίας ᾐτήσατο τὴν παραχώρησιν Συντάγματος Μεγάλου Θέματος, ὅθεν καὶ Μεγάλης Στοᾶς, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διοικήσεσεως καὶ διακυβερνήσεως τῶν ὑφισταμένων Θεμάτων, τῶν ἐργαζομένων ἐν Νορβηγίᾳ, ὡς κ ὶ τῶν Σκωτικῶν Στοῶν τοῦ τάγματος Ἁγ. Ἀνδρέου καὶ τῶν Στοῶν Ἁγ. Ἰωάννου.

Ὅθεν καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἐξουσιῶν ἐν τῇ Ἀδελφότητι τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων δι' ὧν περιβέβλημαι, χορηγῷ εἰς τὴν ἐν Νορβηγίᾳ Ἀδελφότητα τὸ δικαίωμα ἱδρύσεως ἐν τῷ Τάγματι κεχωρισμένης Ἐπαρχίας, ἥτις θέλει φέρει τὸν ἀριθμὸν X ὑπὸ τὸ σκῆπτρον ἡμῶν ὡς Μεγάλου Διδασκάλου.

Ἐν Στοκχόλμη καὶ ἐν τῇ ὑψηλῇ θέσει τῆς Ἀνατολῆς τῆς πόλεως ταύτης, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ ἔχομεν ἐνθρονισθῆ, σήμερον τῇ 10ῃ ἡμέρᾳ τοῦ Μαΐου, 1891.

(ὑπογραφὴ) ΟΣΚΑΡ
Α. Ἔκστρομ
Μ. Καγκελάριος
τοῦ Τάγματος

Οὖγκο Μάρτιν
Διευθυντὴς τῆς
Καγκελαρίας

Ἔτσι ἀπέκτησε ἡ Νορβηγία τὴν τεκτονικὴ της ἀνεξαρτησία. Ἕως ὅτου διετηρεῖτο ἡ πολιτικὴ ἕνωσις τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας, ὁ Βασιλεὺς Ὄσκαρ παρέμενε Μέγας Διδάσκαλος ἀμφοτέρων τῶν Μεγάλων Στοῶν, ἔπειτα δὲ ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν θέσι τῆς Νορβηγίας καὶ ηὐχήθη καλὴ τύχη καὶ εὐδαιμονία στὴν ἀνεξάρτητη καὶ ἐθνικὰ πλέον Μεγάλη Στοὰ τῆς Νορβηγίας. Ἔκτοτε ἡ ἐλευθεροτεκτονικὴ κίνησις στὴ Νορβηγία ἐσημείωσε περαιτέρω πρόοδο.

Πρὸ τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς τοῦ 1940, ὑπῆρχαν στὴν Νορβηγία εἴκοσι Στοαὶ Ἁγ. Ἰωάννου, 6 Στοαὶ Ἁγ. Ἀνδρέου καὶ δύο Ἐπαρχιακὰ «θέματα», ἐπίσης δὲ εἴκοσι τεκτονικαὶ ἑνώσεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μᾶλλον λέσχαι μελέτης, μὴ ἀπονέμουσαι βαθμούς. Ἐν ὅλῳ ὑπῆρχαν 10.000 Τέκτονες. Ἀνέπτυσσαν προοδευτικὴ δραστηριότητα καὶ φιλανθρωπία. Ἡ «Στέγη τῶν παρηλίκων» τοῦ Ὄσλο, ἕνα ἵδρυμα ἀποτελούμενον ἀπὸ πέντε κτίρια καὶ 44 ὀρόφους, καθὼς ἡ «Στέγη τῶν ὀρφανῶν» στὴν νῆσο Τζέλοϋ, ὠφείλοντο στὸν Τεκτονισμό.

Ατυχῶς, ὁ Νορβηγικὸς Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ποὺ ἤκμαζε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κατηργήθη μετὰ τὴν κατοχὴ τῶν Ναζί. Τὰ κτίρια κατελήφθησαν, τὰ ἔπιπλα διηρπάγησαν, τὰ ἔργα τέχνης ἐπωλήθησαν καὶ πολλοὶ Τέκτονες συνελήφθησαν καὶ ἐστάλησαν σὲ στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Νορβηγίας ἄρχισε ἡ ἀνοικοδόμησις. Τὸ κτίριο τῆς Μεγάλης Στοᾶς τοῦ Ὄσλο εἶχε σχεδὸν τελείως ἐρειπωθῆ, ἀποκατεστάθη δὲ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τῆς Νοτίας δικαιοδοσίας τῶν Η.Π.Α. Ἐπίσης στο Ὄσλο ἱδρύθη Τεκτονικὸν Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη.

Ὁ Τεκτονισμὸς τῆς Νορβηγίας συνεχίζει τὴν παλαιὰ δρᾶσι του. Κατὰ τοὺς κανονισμούς, δὲν ἐπιτρέπεται ὑποβολὴ αἰτήσεως εἰσδοχῆς ὡς μέλους πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν 25 ἐτῶν, ἐξαιρέσει τῶν τέκνων Τεκτόνων, γιὰ τὰ ὁποῖα ὅριον ἡλικίας εἶναι τὸ 21ον ἔτος. Αἱ τελετουργίαι διαφέρουν σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ Σκωτικὸν δόγμα, ἀλλὰ εἶναι προφανὴς ἡ ταυτότης τῶν βασικῶν διδασκαλιῶν.

ΗΣΑΝ ΜΥΣΤΑΙ ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ὁ Ἱπποκράτης;

Τοῦ ΠΑΝ. ΖΕΡΒΑ

Ὁ Ἀσκληπιὸς ἐλευθέρωσε τὴν ἰατρικὴ ἀπὸ τὴν μαγγανεία, τὴν ἀγυρτεία καὶ τὴν ἱερατικὴ ἐπιρροή, ἐπομένως εἶναι αὐτὸς πρῶτος ἱδρυτὴς τῆς ἰατρικῆς, (1). Ἐνῶ ὁ Ἱπποκράτης, ὑποδεικνύοντας τὴν κατὰ μέθοδο θεραπεία τῶν νόσων καὶ χωρίζοντας τὰ ὅρια τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν ἰατρική, ἔβαλε τὶς πρῶτες βάσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἰατρικῆς.

Κατὰ τὴν δεκάτη τρίτη π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἱστορεῖται ὅτι στὴν Τρίκκη, δηλ. στὰ σημερινὰ Τρίκκαλα τῆς Θεσσαλίας, ἱδρύθηκε ἕνα φυσιοθεραπευτήριο - ἰατρεῖο ἀπὸ κάποιον Ἀσκληπιό, καὶ τὸ θεραπευτήριό του ὠνομάσθηκε Ἀσκληπιεῖον.

Ποιὰ ἡ πραγματικὴ καταγωγή του, ἀπὸ ποῦ ἦρθε καὶ γιατὶ προτίμησε τὴν Τρίκκη, δὲν εἶναι γνωστά. Οἱ ἐπιτυχίες του ὅμως στὴ θεραπεία τῶν ἀρρώστων του ἄρχισαν νὰ τὸν ἐξυψώνουν στὴν ἐκτίμησι τοῦ κόσμου κι' ἔτσι σιγὰ - σιγὰ κατέληξε νὰ περιβληθῇ μὲ θεϊκὴ αἴγλη. Ἐξηγεῖται, λοιπόν, γιατὶ ἡ παράδοσις τὸν φέρνει ὡς γυιὸ τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς γήινης Κορωνίδος. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἦρθε στὸν κόσμο μὲ καισαρικὴ τομή, πρώτη ποὺ κατὰ τὴν παράδοσι ἢ τὴν ἱστορία ἀναφέρεται γιὰ ἄνθρωπο.

Τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς ἰατρικῆς τὰ πῆρε ἀπὸ τὸν πατέρα του. Μετὰ ταῦτα παραδόθηκε στὸ σοφὸ Χείρωνα, μὲ τοῦ ὁποίου τὰ μαθήματα τελειοποιήθηκε στὴν ἰατρική, ἀλλ' ἀκόμη καὶ στὴ χειρουργικὴ καὶ στὴν ἑτοιμασία τῶν φαρμάκων, ὅπως μᾶς τὸ λέγει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης. (2)

Μὲ τὴν φυσιοθεραπεία, δηλ. μὲ τὴν ἰαματικὴ δύναμι τῆς ὑγιοῦς φύσεως κι' ἀπὸ κοντὰ μὲ τὴν καθό-

---

(1) Πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀσκληπιὸ μυθολογεῖται καὶ ἱστορεῖται ὡς γιατρὸς ψυχονευρικῶν κυρίως νοσημάτων, ἅμα ὅμως καὶ ὡς μάντις, τουτέστι «ἰατρομάντις», ὁ Μελάμπους. Φέρεται ὅτι ἐγεννήθη στὴν Πύλο τὸν 14ον π.Χ. αἰῶνα. Ὁ γιατρὸς Γ. Α. Τσουκαντᾶς ποὺ γράφει αὐτά, τὸν φέρνει κι' ὡς πρῶτον μύστη. (π. Λίξωνή — 4 1955, Ἀθῆναι).

(2) «Καὶ πολλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν εἰς τὴν ἰατρικὴν μεθόδια, προσευρεῖν τήν τε χειρουργικὴν καὶ τῶν φαρμάκων συσκευασίας.» V. 74.

λου ἰατρικὴ τὴν ὁποία πρῶτος αὐτὸς ἐφήρμοσε γιὰ τὴν θεραπεία τῶν ἀρρώστων του, ἀποδείχνεται ὅτι δὲν ἔβλεπε τὸ σῶμα σὰν δεσμώτη τῆς ψυχῆς, ὅπως πιστευότανε κι' ἐπομένως ἔπρεπε νὰ τυραννιέται, ἀλλ' ἀντίθετα ἔπρεπε νὰ καταβάλλεται κάθε φροντίδα γιὰ νὰ βρίσκεται σὲ ἄριστη κατάστασι, γιατὶ ἔτσι πετυχαίνεται ἡ ἰσορρόπησις τῶν δυνάμεων του, ἀπο τὴν ὁποια ἀπορρέει ἡ ἁρμονικὴ σύζευξις του με τὴν ψυχή. Δικαιολογημένα, λοιπόν, ὁ Γαληνος λέγει γι' αὐτόν: «Οὕτως οὖν καὶ τὴν ἰατρικὴν πρῶτος μὲν Ἀσκληπιὸς παρ' Ἀπόλλωνος τοῦ πατρὸς φησὶν ἐκμαθεῖν καὶ ἀνθρώποις μεταδοῦναι, δι' ὅ δοκεῖ εὑρετὴς γεγονέναι μὲν ἰατρικὴ οὔπω ἦν ἀνθρώποις, αὐτῆς. Πρὸ δὲ Ἀσκληπιοῦ τέχνη ἐμπειρίαν δέ τινα οἱ παλαιοὶ εἶχον φαρμάκων καὶ βοτάνων.»

Τὴ θεραπεία μὲ φάρμακα φαίνεται ὅτι θὰ τὴν εἶχε ἐφαρμόσει πρῶτος ὁ Μελάμπους, σύμφωνα μ' ὅσα μᾶς λέγει ὁ Ἀπολλόδωρος ποὺ ἔζησε τὴ ΙΙ π.Χ. ἑκατονταετηρίδα, δηλ. κάπου 250 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Γαληνό. (1)

Ἀπὸ τὴν Τρίκκη, τὴν κοιτίδα αὐτὴ τῆς ἰατρικῆς, ξεπορεύτηκαν καὶ λειτούργησαν πλεῖστα ὅσα Ἀσκληπιεῖα, ὅπως στοὺς Δελφούς, στὴν Πελοπόννησο, στὴν Κυρηναικὴ, στὴ Ρόδο, στὴν Πέργαμο κι' ἀλλοῦ, γνωστὰ ὡς «Ναοὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ». Οἱ λειτουργοί τους πῆραν τὴν ἐπωνυμία Ἀσκληπιάδαι, ἐπωνυμία ὅλων μετὰ ταῦτα τῶν γιατρῶν. Ἀκολουθοῦσαν τὸ σύστημα τοῦ Ἀσκληπιοῦ μὲ φανατισμό, καὶ τὸ μεταδίδανε μονάχα στοὺς ἄρρενες ἀπογόνους τους.

Ἱστορεῖται ὅτι οἱ δυὸ γυιοὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁ Μαχάων κι' ὁ Ποδαλείριος λάβανε μέρος στὴν Τρωικὴ ἐκστρατεία, ὁ πρῶτος ὡς παθολόγος κι' ὁ δεύτερος ὡς χειροῦργος. Ὁ Μαχάων σκοτώθηκε. Ὁ Ποδαλείριος μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Τροίας ἐπέστρεψε στὴν Τρίκκη. Ἡ ναῦς ὅμως μὲ τὴν ὁποία ταξίδευε παρασύρθηκε ἀπὸ τοὺς ἀνέμους κι' ἐξώκειλε στὴν Κῶ. Κι' ἐπειδὴ ἡ μητέρα του Ἠπιόνη ἤτανε Κῴα, βρῆκε ἐκεῖ συγγενεῖς του, δηλ. περιβάλλον δικό του καὶ γιαυτὸ παρέμεινε. Γνώστης τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Τρίκκης, ἵδρυσε κι' αὐτὸς ἐκεῖ Ἀσκληπιεῖο.

Ἀπὸ πατέρα τὸν Ἀσκληπιάδη Ἡρακλείδη, δέκατον ἔνατο ἔγγονο τοῦ Ποδαλείριου κι' ἀπὸ μητέρα τὴ Φαιναρέτη, ἢ κατ' ἄλλους τὴ θυγατέρα της Πραξιθέα, δέκατη ἕβδομη ἐγγονὴ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, γεννήθηκε ὁ Ἱπποκράτης.

Ἀπὸ γονεῖς τέτοιας καταγωγῆς καὶ μὲ γνῶσι τῆς ἰατρικῆς ὅπως εἶχε στὸ μεταξὺ ἀναπτυχθεῖ στὰ Ἀσκληπιεῖα, ἤτανε ἑπόμενο ν' ἀφήσει πίσω τὸν προπάππο του καὶ πατέρα τῆς ἰατρικῆς Ἀσκληπιό. Πρῶτος τώρα αὐτὸς ἀποβάλλει τὸν κάπως ἀκόμα ἐμπειρικὸ χαρακτῆρα τῆς ἰατρικῆς, ἐπειδὴ τὴν ἀσθένεια τὴν ἔβλεπε ὡς ἀποκατάληξι τῆς γενικῆς τοῦ ἀρρώστου καταστάσεως, ἀντίθετα ἀπὸ τὴν Κνίδιο Σχολή, ποὺ αὐτὴ ἀπέδιδε σημασία στὰ καθέκαστα ὄργανα καὶ στὶς νόσους τους. Ἐρευνώντας τὴ Φύσι ἔμαθε πολλὰ μυστικά της, γιαυτὸ προσέβλεπε σ' αὐτὴ σὰν σὲ σοφὸ καθηγητή του. Τὰ πολλὰ συγγράμματά του, ὅπως τὰ περὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς, περὶ ἐπιδημιῶν, περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, διαίτης καὶ ὀξέων κ.λ.π., κ.λ.π., μαρτυροῦν τὴν πολυσχιδῆ κατάρτισί του καὶ δικαιολογημένα ὁ Γαληνὸς τὸν βλέπει ὡς τὸν μεγαλύτερο γιατρὸ τῶν αἰώνων, κατ' ἀκολουθίαν οἱ προσωνυμίες του «Θεῖος» καὶ «εὑρέτης τῆς λογικῆς ἰατρικῆς» ἀναντίρρητα τοῦ ἀνήκουν.

Εἴπαμε ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς εἶχε πατέρα τὸν Ἀπόλλωνα καὶ μητέρα τὴν Κορωνίδα. Ὁ Ἀπόλλων εἶναι γνωστὸ ὅτι συμβολίζει τὸ Φῶς καὶ κατ' ἐπέκτασι τὸ ἡλιακὸ Φῶς, εἶναι δηλ. μαζὺ καὶ ζωογόνος ἥ-

---

(1) Μελάμπους ὁ Ἀμυθάονος μάντις ὤν, τὴν διὰ φαρμάκων καὶ καθαρμῶν θεραπείαν πρῶτος εὑρηκώς» ΙΙ, 2,2.

λιος πού ἐπενεργεῖ εὐεργετικὰ στὸ ἀνθρώπινο σῶμα, ἐξ οὗ καὶ Θεὸς τῆς ὑγείας. Ἡ Κορωνίδα, μὲ τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸ μακρόβιο πτηνὸ Κορώνη, συμβολίζει ἐπίσης τὴν ὑγεία, ἀπὸ τὸ πατέρα της ὅμως Φλεγύα συμβολίζει τὴ φλόγα, τουτέστι τὸ οὐράνιο, τὸ παγκόσμιο πῦρ. Σὲ συνδυασμὸ αὐτοὶ οἱ συμβολισμοὶ δὲ μᾶς δίνουν κάποια νύξι ἂν μὴ ἀποκαλυψι τῆς προελεύσεως τῶν γνώσεων τοῦ Ἀσκληπιοῦ;

Ὁ Ἀσκληπιὸς εἶχε ἐφαρμόσει τὴ θεραπεία δι' ὑποβολῆς. Ἀλλ' εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ μέθοδος αὐτὴ ἐφαρμοζότανε στὸ μυσταγωγικὸ σκήνωμα Ἀμφιαράειο ἀπὸ τὸν ἰατρομάντι καὶ μυσταγωγὸ Ἀμφιάραο, ἀπόγονο τοῦ Μελάμποδα. Ἐν τοιαύτη περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὸ ὅτι κι' ὁ Ἀσκληπιὸς θὰ ἀνῆκε ἢ θὰ προερχότανε ἀπὸ κάποιο τέτοιο μυσταγωγικὸ κέντρο; Καὶ δὲν εἶναι γνωστὸ ὅτι ὅλα τὰ μυσταγωγικὰ κέντρα, ὅπως τὰ Ἐλευσίνια, τὰ Καβείρεια, τὰ Ὀρφικὰ κ.λ.π., στὰ ὁποῖα φοίτησαν κεῖνοι οἱ νόες οἱ ὁποῖοι σφυρηλάτησαν τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμό, τί ἄλλο ἦσαν παρὰ ψυχουργεῖα καὶ χαλκεῖα γνωσεων, ἐνόσω, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐπιδιωκότανε σ' αὐτὰ ἡ ἐπικοινωνία τῶν ψυχῶν μετὰ τοῦ Θείου;

Ὁ Ἀσκληπιὸς εἰκονίζεται νὰ κρατεῖ ράβδο μὲ περιτυλιγμένο ἀπάνω της ἕνα φίδι. Τί νὰ συμβολίζει ἆρά γε αὐτὸ τὸ σύμπλενμα; Ἂς δοκιμάσουμε μία ἐξήγησι.

Ἡ ράβδος φαίνεται νὰ συμβολίζει τὸ στήριγμα κατὰ τὶς ὁδοιπορίες του πρὸς τοὺς ἀρρώστους.

Γιὰ τὸ φίδι ἡ παράδοσις μᾶς διέσωσε τὸν ἑξῆς μῦθο: Ὅταν κάποτε ὁ Ἀσκληπιὸς προσπαθοῦσε νὰ σώσει τὸν ἀγαπητό του φίλο Γλαῦκο πού ἀπὸ κάποιο τραῦμα του πέθαινε, φανερώθηκε ἔξαφνα ἕνα φίδι καὶ τυλίχτηκε στὴ ράβδο του. Ὁ Ἀσκληπιὸς χωρὶς νὰ διστάσει τὸ σκότωσε. Ἀμέσως ὅμως φανερώθηκε ἕνα ἄλλο. Μόλις αὐτὸ εἶδε τὸ σύντροφό του νεκρὸ ἔτρεξε κι' ἔφερε ἕνα βότανο καὶ τὸ ἔβαλε πάνω στὴν πληγὴ πού τοῦ εἶχε ἐπιφέρει τὸ θάνατο. Εὐθὺς τότε τὸ πεθαμένο φίδι ἐπανῆλθε στὴ ζωή. Ὁ Ἀσκληπιὸς παρακολουθοῦσε βέβαια τὴ σκηνή. Ὅταν, λοιπόν, εἶδε ὅτι μὲ κεῖνο τὸ βότανο ἐπανῆλθε στὴ ζωὴ τὸ πεθαμένο φίδι, τὸ πῆρε καὶ τὸ ἔβαλε κι' αὐτὸς στὴ πληγὴ τοῦ Γλαύκου. Εὐθὺς τότε ἐπανῆλθε καὶ κεῖνος στὴ ζωή. Ἔκτοτε ὁ Ἀσκληπιός, τιμῶντας τὸ φίδι, κρατοῦσε πάντοτε ράβδο μὲ περιτυλιγμένο ἀπάνω της ἕνα φίδι.

Τὸ φίδι μὲ τὴν κάθε χρόνο ἀποβολὴ τοῦ δέρματός του φέρεται ὡς σύμβολο τῆς αἰωνίας νεότητος καὶ γιαυτό, ὅπως λέγεται, καθιερώθηκε ὡς σύμβολο καὶ τῶν γιατρῶν. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὐτὴ δὲν εὐσταθεῖ, δεδομένου ὅτι ἀπάνω στὸν πλανήτη μας δὲν ὑπάρχει αἰώνια νεότης. Κατ' ἀνάγκην θὰ πᾶμε στὸ φίδι τῆς Γενέσεως, τὸν Ἑωσφόρο ὄφι. Ἑωσφόρος εἶναι κεῖνος πού φέρνει τὴν Ἕω, τὴν Αὐγή, τὸ Φῶς. Ἑπομένως δὲν νοεῖται ὅτι εἶναι ὁ διάβολος, ὅπως κακῶς χαρακτηρίζεται. Αὐτός, λοιπόν, ὁ Ἑωσφόρος ὑπὸ μορφὴν φιδιοῦ, πού ὑπέδειξε καὶ στὴν Εὔα —Τί συμβολίζει ἆρα γε ἡ Εὔα;— νὰ φάγει ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς γνώσεως, ὑπέδειξε καὶ στὸν Ἀσκληπιὸ τὸν τρόπο τῆς θεραπείας τῶν τραυμάτων. Κατ' ἀκολουθίαν πρέπει νὰ γίνει παραδεκτὸ ὅτι συμβολίζει τὴ γνῶσι ὡς ἔμπνευσι ἄνωθεν, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος αὐτοελεγχόμενος καὶ αὐτοκαθαριζόμενος ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ὕλης, ἀπὸ τὴ σκοτεινιὰ τῶν παθῶν, ἐξελίσσεται καὶ πνευματικὰ καὶ ψυχικά.

Κατὰ ταῦτα ὁ συμβολισμὸς τῆς ράβδου μὲ τὸ φίδι πρέπει νὰ ἐξηγεῖται ὡς ἐκδήλωσις ἐξουσίας κι' ἐπιβολῆς γνώσεων ἐπὶ τῶν ἀμαθῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς πειθοῦς καὶ τῆς ἀγάπης καὶ ποτὲ διὰ τῆς βίας, ὅπως ὑποδείχνεται κάπου ἀλλοῦ.

Γιὰ τὸν Ἱπποκράτη λέγεται ὅτι ἔφερε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του πῖλον. Πολλὲς μάλιστα φορὲς ἀντὶ πίλου χρησιμοποιοῦσε τὴν ἄκρη τοῦ ἱμα-

τίου του. 'Αλλ' είναι γνωστό ότι όσοι από τους μύστες των 'Ελευσινίων Μυστηρίων είχαν άνωτερα άξιώματα, έμφανιζόντουσαν όπως καὶ κεῖνος. Δεν μᾶς δίνει τὸ γεγονος τοῦτο μια ακόμα άφορμή να στρέψουμε πρός τα έκει τὴν προσοχή μας;

Οἱ ἀπόγονοι καὶ τοῦ 'Ασκληπιοῦ και τοῦ 'Ιπποκράτη μεταδίδανε τα τῆς λειτουργίας τῶν 'Ασκληπιείων στους άρρενες άπογόνους τους. Κατ' ἐξαίρεσιν οἱ ἀπόγονοι τοῦ 'Ιπποκράτη δεσμευόντουσαν καὶ με τὸν ἑξῆς ὅρκο πού μᾶς τὸν διέσωσε ὁ Λουκιανός (Τραγ. 6, 67) «Μύστης με σιγᾶν ὅρκος οὐκ ἐᾶ φράσαι και λοισθια θνήσκοντος έντολή».

'Αλλ' από τις όσες ἀκριτομύθιες διαρρεύσανε είναι βέβαιο ότι και στα μυσταγωγικὰ σκηνώματα δε γινόντουσαν δεκτές γυναίκες κι' οἱ μύσται τους δεσμευόντουσαν με βαρεῖς ὅρκους.

'Εφ' ὅσον, λοιπόν, μεταξὺ τῶν 'Ασκληπιείων και τῶν μυσταγωγικῶν σκηνωμάτων δεν ὑπῆρχε διαφορά, δεν πρέπει να γίνει παραδεκτὸ ότι και ὁ 'Ασκληπιος και ὁ 'Ιπποκράτης, καθὸ προϊστάμενοι 'Ασκληπιείων, θα ἦσαν ἂν μὴ μυσταγωγοί, ἀσφαλῶς όμως μύσται;

'Ως ἐπιβεβαίωσις ἔρχεται κι' ἡ όνομασία τῶν 'Ασκληπιείων «Ναῶν τοῦ 'Ασκληπιοῦ» καὶ τοῦ προϊσταμένου του «Πρωθιερέως». Αὐτές οἱ όνομασίες καὶ τὸ γεγονός ότι 'Ασκληπιεῖο λειτούργησε καὶ στοὺς Δελφοὺς καὶ μάλιστα δίπλα στο Ναό τοῦ 'Απόλλωνα, δηλ. δίπλα στο Μαντεῖο, ὁδηγοῦνε στὴν παραδοχὴ ότι ἡ ἰατρικὴ βασιζότανε σε μυστηριακὴ λειτουργία καὶ γιαυτό καὶ οἱ τότε γιατροὶ ἐλένοντο «ιατρομάντεις».

Το ἀπροσμέτρητο ὕψος ὅπου ὁ 'Ασκληπιός κι' ὁ 'Ιπποκράτης σήκωσαν τὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἀπό όπου σαν από φωτοβόλο πηγή καταυγάζεται ἀκόμα καὶ τώρα, ὅταν μάλιστα, ὅπως λέγει ο καθηγητὴς ANDRAL, «ἐστερημένοι οἱωνδήποτε οργάνων παρατηρήσεως, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως ἐξίκοντο εις ἀποκάλυψιν θεμελιωδῶν ἀληθειῶν, ἐφ' ὧν στηρίζεται η ἐπιστήμη της σήμερον και οἵτινες, ὡσεὶ διελθόντες τους χρόνους ἠδυνήθησαν νὰ ρίψωσιν ἐν τῷ κόσμω ἰδέας πρoς ας ὁσημέραι ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἡ βραδεῖα ἀλλ' ἐπίπονος ἐργασία τῆς ἀναλύσεως και παρατηρήσεως» μᾶς οδηγεῖ στη βεβαιότητα, ὅτι οἱ δυο αὐτες προσωπικότητες δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως, παρὰ ὅτι ἀντλήσανε γνώσεις ἀπὸ μυσταγωγικὰ σκηνώματα στὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θ' ἀνῆκαν ειτε ὡς μυσταγωγοί, ειτε ὡς μύσται.

'Η πίστις εἶναι ἕνα τηλεσκόπιο.
'Η ἁμαρτία εἶναι ἀμάθεια.

"Εμερσον

Η ΜΟΥΣΙΚΗ μᾶς συμφιλιώνει μὲ τὴ ζωὴ

Τοῦ GEORGE MAREK

ΕΚΕΙΝΟ τὸ πρωῒ γιὰ μένα ἦταν τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Μὲ εἶχαν διώξει ἀπὸ τὴ δουλειά μου καὶ μὲ τὴν ἀπαισιοδοξία τῆς νεότητος ἤμουν πεπεισμένος ὅτι ποτὲ πιὰ δὲν θὰ ξανάβρισκα δουλειά. (Ἤμουν 19 ἐτῶν).

Τὸ ἴδιο βράδυ, εἶχα κανονίσει νὰ συναντήσω ἕνα φίλο γιὰ ν' ἀκούσωμε τὴ συναυλία τῆς Φιλαρμονικῆς Ὀρχήστρας τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἂν καὶ ἄνεργος, ἀπεφάσισα νὰ πάω.

Στὴν ἀρχή, ἀφοῦ κάθισα, ἡ μουσικὴ σὰν νὰ ἐπάφλαζε στὸν πέτρινο τοῖχο τῆς ἀνησυχίας μου. Ἀλλὰ στὸ τελευταῖο μέρος τοῦ προγράμματος, τὴν Π ρ ώ τ η Σ υ μ φ ω ν ί α τοῦ Μπράμς, ἄρχισα ν' ἀκούω προσεκτικά. Ἐνῶ εἰσχωροῦσαν ἐντός μου οἱ ἁρμονίες, μοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶχα ξανακούσει πολλὲς φορὲς ἐκείνη τὴ συμφωνία, ὅτι θὰ τὴν ξανάκουγα καὶ πάλι κάτω ἀπὸ ἄλλες συνθῆκες καὶ θὰ ἔνιωθα καὶ στὸ μέλλον τὶς ἴδιες ἱκανοποιήσεις. Ἡ μουσικὴ δὲν ἄλλαζε. Ἄλλαζα ἐγώ. Ναί, ἐγὼ ἤμουν ἀσταθής, ἐνῶ ἡ συμφωνία ἔμενε ἀναλλοίωτη. Καὶ τούτη ἡ σκέψι μὲ ἀνεκούφισε.

Ἔκρινα ἠρεμώτερα τὸ τί μοῦ συνέβη. Τάχα νὰ ἦταν τόσο σημαντικό; Δὲν μποροῦσε νὰ ἐπανορθωθῇ; Γυρίζοντας στὸ σπίτι πεζῇ ἔνιωσα νὰ εἶναι ἐλαφρότερο τὸ βάρος τῆς ἀποθαρρύνσεως. Ἐπέτυχα νὰ βρῶ ἄλλη δουλειά.

Ἀπὸ τότε συχνὰ ἐθαύμαζα τὴ δύναμι τῆς μουσικῆς νὰ ἀνορθώνῃ τὸ θάρρος, νὰ χαλαρώνῃ τὰ τσακισμένα νεῦρα, νὰ προσεγγίζῃ τὴν ἐλπίδα. Δὲν εἶμαι φυσικὰ ὁ πρῶτος ποὺ τὴ θαυμάζω. Ποιὸς δὲν θυμᾶται τὴ φράσι τοῦ Γουΐλλιαμ Κόνγκρηβ, τοῦ Ἄγγλου θεατρικοῦ συγγραφέως: «Ἡ μουσικὴ ἔχει μαγικὰ φίλτρα γιὰ τὴ μανία τῆς καρδιᾶς». Ὁ Ὁράτιος τὴν θεωρεῖ «βάλσαμο γιὰ ὅλες τὶς φροντίδες». Ὁ Κόλεριτζ ἔλεγε πὼς τὸν «ἐδρόσιζε καὶ τὸν ἐκραταίωνε φυσικά». Ὁ Γκαῖτε, ποὺ δὲν εἶχε ἰδιαιτέρα μουσικὴ τάσι, ἐβεβαίωνε ὅτι ἡ μουσικὴ τὸν ἐχαλάρωνε, «καθὼς τὰ δάχτυλα μιᾶς ἀπειλητικῆς γροθιᾶς μετατρέπονται σὲ φιλικὴ χειραψία».

Ὑπάρχουν δύο τρόποι νὰ ἐπωφεληθῇ κανεὶς τῆς εὐεργεσίας τῆς μουσικῆς. Ὁ πρῶτος εἶναι ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο τοῦ ἐρασιτέχνη, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ξεχωρίζῃ μία «φούγκα» ἀπὸ ἕνα «φανδάνγκο», ἀλλὰ συγκινεῖται μὲ τὴν ἁπλῆ ἀκρόασι μουσικῆς,νιώθει πιασμένη τὴν καρδιά του. Καὶ πῶς γίνεται κανεὶς μελομανής; Ἁπλῶς ἀκούγοντας μουσική. Μόνον ἡ προσωπικὴ καὶ στενὴ ἐπαφὴ ὁδηγεῖ στὴν ἀγάπη τῆς μουσικῆς, ἀσφαλέστερα ἀπὸ τὴ μελέτη, τὶς ἐξηγήσεις καὶ τὶς μυήσεις. Στοὺς ἀρχά-

Ἀπὸ τὸ «Town & Country», Λονδῖνο

ριους θὰ συνιστοῦσα, ἐν πρώτοις, νὰ ἀκροῶνται συχνὰ τὸ ἴδιο κομμάτι, μέχρις ὅτου αἰσθανθοῦν συγκινησι. Νὰ μὴ περιμένουν μὲ τὸ πρῶτο νὰ ἀφομοιώσουν μιὰ συμφωνια Καὶ νὰ μὴ δοκιμάζουν ἀποθάρρυνσι ἢ ἐνοχή, ἄν ἀκούγοντας ἕνα ἄγνωστο ἔργο ξεφεύγη ἡ προσοχή τους Στὴν ἀρχὴ νὰ ἀπορροφοῦν ὅσο μποροῦν καὶ ἄς ἀφήνουν τὸ αλλο νὰ φεύγη Θὰ ἔλθη στιγμὴ ὅπου τὰ νέφη θὰ σκορπίσουν καὶ θ' ἀφήσουν μπροστά σας καθαρὸν τὸν μουσικὸν ὁρίζοντα

Κατὰ δεύτερο λόγο, στὴν ἀρχὴ νὰ διαλέγετε μουσικὴ ρομαντική Ὑπάρχει τεράστιο ρεπερτόριο ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Μπετόβεν ἕως τὸν Σιμπέλιους, ποὺ περιέχει στὴν πλατειὰ τροχιά του τὰ περισσότερα δημοφιλῆ στὸ μεγάλο κοινὸν ἔργα, τοῦ Σοῦμπερτ, τοῦ Μπράμς, τοῦ Ντβόρακ, τοῦ Τσαικόφσκυ, τοῦ Βέρντι, τοῦ Βάγκνερ, τοῦ Μπερλιὸζ καὶ ἄλλων συνθετῶν τοῦ 19ου αἰῶνος Μὲ τὴν ποικιλία της, τὴ γοητεία της, τὴν εὐγλωττία της, αὐτὴ ἡ μουσικὴ θ' ἀσκήση στὴν ψυχή σας ἄμεση ἕλξι.

Δὲν μπορεῖ νὰ προβλεφθῆ τί θὰ σᾶς ἀρέση καλύτερα Ξέρουμε ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι ἀντιδροῦν εὐκολώτερα στὸν Σοπὲν καὶ τὸν Πουτσίνι, παρὰ στὸν Χαῖντελ ἢ τὸν Χάυδν Μὲ σᾶς μπορεῖ νὰ εἶναι διαφορετικά Ἐγνώρισα μία κυρία, ἡ ὁποια ἐξεχείλισε ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ὅταν ἐγνώρισε Σκαρλάττι καὶ Βιβάλντι Μπορεῖ αὐτὴ ἡ κυρία νὰ ἔχη γενικὰ μοντέρνα γοῦστα καὶ αὐτὰ τὰ κομμάτια τοῦ 18ου αἰῶνος νὰ χρησιμεύουν σὰν ἀντίβαρο

Ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ πιὸ ἐλεύθερη ἀπὸ ὅλες τὶς τέχνες. Τὶς περισσότερες φορές, δὲν ἔχει «νόημα» παρὰ στὸν δικό της κόσμο καὶ μὲ τὶς δικές της ἐκφράσεις Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδὴ ἔχει λίγη σχέσι μὲ αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦμε πραγματικότητες τῆς ζωῆς καὶ καθημερινὴ ρουτίνα, μᾶς βοηθάει στὴ λύτρωσι ἀπὸ τὶς καθημερινὲς φροντίδες. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μουσικὴ ταξιδεύει σὲ φτερωτοὺς κόθορνους, μᾶς κάνει νὰ ξεχνᾶμε ποῦ μᾶς στενεύει τὸ παποῦτσι.

Ὁ ἄλλος τρόπος νὰ ἐπωφεληθῇ κανεὶς τῶν εὐεργετημάτων τῆς μουσικῆς εἶναι νὰ τὴν χρησιμοποιῇ σὰν ἠχητικὸ φόντο, σὰν συνοδεία, σὰν ἕνα καταπραυντικὸ λουτρὸ ὅπου παραδίδεται κανεὶς σὲ ὑπνωτικὲς ὀνειροπολήσεις Μόλις προσέχετε ὅ,τι ἀκούετε, ὄχι περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι ἀκούετε συνειδητὰ τὴν παλίρροια τῶν κυμάτων. Τέτοια ἁπαλὴ μουσικὴ ευρίσκεται σήμερα στοὺς πιὸ ἀπίθανους τόπους, ἀπὸ τὸν προθάλαμο τοῦ ὀδοντογιατροῦ εως τὸν ἀερολιμένα Στὰ ἐργοστάσια αὐτὴ ἡ μουσικὴ βοηθάει στὴν καταπολέμησι τῆς μονοτονίας τῆς ἐργασίας. Στὸ νοικοκυριὸ συχνὰ ἀναμιγνύεται ὁ ἦχος τῶν βιολιῶν μὲ τὴν ροὴ τῆς βρύσης γιὰ τὸ πλύσιμο τῶν πιάτων Καὶ ἡ διανοητικὴ ἐργασία διευκολύνεται ἐξ ἴσου. Ὁ Γκρέκο ἐμίσθωνε μουσικοὺς γιὰ νὰ παίζουν ἐνῶ ἐζωγράφιζε Πολλοὶ ἄνθρωποι θέλουν νὰ λειτουργῆ τὸ ραδιοφωνό τους τὴν ὥρα ποὺ σκέπτονται

Ὁ Τζὼν Ὄλνταμ, ὁ πιὸ ἐκτιμώμενος ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους τοῦ 18ου αἰῶνος σατιρικὸς συγγραφεύς, ξεχνοῦσε τὸν σκεπτικισμό του γιὰ νὰ γράψη στὴν Ὠδὴ γιὰ τὴν Ἁγία Καικιλία.

Ἐλιξίριο εὐεργετικὸ
γιὰ τὴν καρδιὰ ποὺ τρώει τὸ (σαράκι,
εἶναι ἡ μουσική. Καὶ βάλσαμο
στὴν πιὸ βαρειὰ λαβωματιά
Αὐτὴ εἶναι φίλτρο μαγικό,
κάθε σκοτοῦρα ἀποκοιμίζει
καὶ τοῦ μυαλοῦ τὶς θύελλες
σὲ φύσημα ἁπαλὸ γυρίζει...

ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΣΟΦΟΙ

ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΑΥΤΩΝ ΜΑΣ

Τοῦ Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία εἶναι γηραιὰ 85 ἐτῶν (*). Ὅταν ἡ Ἄννι Μπέζαντ συνεπλήρωσε τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας της ἐξεδόθη ἕνα φυλλάδιον μὲ τὴν εἰκόνα της καὶ τὴν ἐπιγραφὴ «Νέα 80 ἐτῶν». Μποροῦμε, τώρα, νὰ περιγράψωμε ἔτσι καὶ τὴν Ἑταιρία μας;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἡ Ἑταιρία ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἐμᾶς καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἀνὰ τὸν κόσμο. Ἐὰν πρόκειται ἡ Ἑταιρια νὰ ξαναγίνη νέα—ποὺ θὰ ἦταν ἀληθινὰ μιὰ ὡραία καὶ ἐπιθυμητὴ ἀλλαγή—αὐτὸ πρέπει νὰ ἀρχίση ἀπὸ ἐμᾶς, ποὺ θὰ πρέπει νὰ γίνουμε νέοι στὴν καρδιά.

Μιὰ ὀργάνωσις μπορεῖ πράγματι νὰ ἀνανεώνεται καὶ νὰ ζωντανεύη, ὅσο καὶ γέρικη νὰ εἶναι, διότι ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἄτομα ποὺ ἡλικιώνονται καὶ πεθαίνουν, ἐνῶ ἄλλα μέλη νέα ἔρχονται συνεχῶς. Ἐξ ἄλλου σὲ κάθε χώρα ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἄκουσαν ποτὲ γιὰ τὴ Θεοσοφία καὶ θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὴν Θεοσοφικὴ Ἑταιρία καὶ νὰ συντρέξουν τὸ ἔργο της, ἂν

(*) Ἡ παγκόσμιος Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἱδρύθη τὸ 1875 στη Νέα Ὑόρκη ἀπὸ τὴ Ρωσσίδα Ελενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ καὶ τον Ἀμερικανὸ συνταγματάρχη Χένρυ Στήηλ Ὄλκοττ. Σήμερα ἡ ἕδρα της εἶναι στὸ Ἄντιαρ τῆς Ἰνδίας. Ἔχει ἐθνικα τμήματα σὲ 57 χῶρες. Στὴν Ἑλλάδα μέλη τῆς Ἑταιρίας χρονολογοῦνται ἀπὸ το 1879, ἀλλὰ τὸ ἐθνικὸ τμῆμα ἱδρύθη ἐπισήμως τὸ 1928. Σκοπὸς τῆς Θ.Ε. εἶναι ὁ σχηματισμὸς πυρῆνος παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, πίστεως, φύλου, τάξεως ἢ χρώματος, ἡ ἐνθάρρυνσις τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς επιστήμης καὶ ἡ ἔρευνα τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Τέλεια ἐλευθερία σκέψεως διέπει τὴν Ἑταιρία, ποὺ εἶναι ξένη πρὸς κάθε δογματισμό.

Ἀπὸ τὸ The Indian Theosophist, Βαρανόσι

ἤξεραν γι' αὐτό. Ἑπομένως, εἶναι μέσα στὰ καθήκοντά μας νὰ σκορπᾶμε τὴν γνώση καὶ σοφία ποὺ κατέχομε ἀνάμεσα στὸ λαὸ ποὺ δὲν ἔχει ἀκούσει τίποτε περὶ αὐτῆς. Ὅσοι δὲ ἀπὸ ἐμᾶς εἶναι παλαιότεροι, ὀφείλουν νὰ ἐκδηλώνουν περισσότερον ἐνθουσιασμὸ παρὰ ποτὲ καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος νὰ ξανανιώσουμε, νὰ ἀποκτήσουμε περισσότερο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅσα ἡ Θεοσοφία σημαίνει καὶ περισσότερη ζωτικότητα στὶς καρδιές μας.

Μιὰ τέτοια ἀλλαγὴ μπορεῖ νὰ ἔλθη ὅταν ἡ σοφία διατηρῆται ζωντανὴ μέσα μας κ' ὅταν διαρκῶς μεγαλώνη, ὄχι ὅταν εἶναι ἁπλῶς τὸ ὑπόστρωμα μιᾶς ἑδραιωμένης ἀντιλήψεώς μας, σὰν ἕνα κομπολόϊ δοξασιῶν ποὺ ἔχουμε στὴν τσέπη μας. Ἡ ἀλήθεια, ποὺ εἶναι ἡ Θεοσοφία, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι μιὰ ζῶσα πεῖρα. Καὶ ἀφοῦ ζωὴ θὰ πῆ ἀνάπτυξι κατὰ ἕνα ἢ ἄλλο τρόπο, θὰ πρέπει νὰ ἀναπτυσσώμεθα σὲ κατανόησι καὶ νὰ ἐμβαθύνουμε σὲ γνώση τοῦ τὶ εἶναι πραγματικὰ ἡ Θεοσοφία.

Εἶπε κάποτε ὁ Μπέρναρ Σῶ: «Ἡ νεότης εἶναι ἕνα θαυμάσιο πρᾶγμα, ποὺ σπαταλᾶται ἀπὸ οὺς νέους». Ἕνας τρόπος κατανοήσεως τοῦ γνωμικοῦ τούτου εἶναι ὁ συνδυασμὸς τῆς ὡριμότητος τῶν ἐτῶν, δηλαδὴ τῆς διαυγείας κρίσεως ποὺ ἔρχεται μὲ τὰ χρόνια, μὲ τὴν φρεσκάδα καὶ τὸν ρέοντα ἐνθουσιασμὸ τῆς νεότητος: τότε θὰ εἴχαμε ἕνα θαυμάσιο ἀποτέλεσμα. Αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς χρειάζεται στὴν Ἑταιρία. Στὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μας ποὺ εἶναι ἡ ψυχή, βέβαια ὑπάρχει ἡ ἀποσταγμένη οὐσία ὅλης τῆς πείρας μας, τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι νὰ ἐκδηλωθῆ σὲ μιὰ καινούργια προσωπικότητα. Αὐτὸ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον, γιατὶ ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι Σοφία ἐγκεφαλική, ἀλλὰ ψυχική. Ἡ Μπλαβάτσκυ ἔκαμε τὴν διάκρισι στὴ «Φωνὴ τῆς Σιγῆς» καὶ ἂν δὲν τὴν καταλαβαίνουμε ἔτσι τὴ Θεοσοφία, τότε δὲν τὴν καταλαβαίνουμε διόλου. Λοιπὸν αὐτὴ ἡ σοφία εἶναι ἀναγκαία σήμερα περισσότερο παρὰ ποτέ, διότι ὁ κόσμος ἀντιμετωπίζει σοφιστεῖες, σκληροὺς καὶ ψεύτικους δρόμους.

Διαφωνῶ πλήρως μ' ἐκείνους ποὺ σκέπτονται ὅτι ἡ Θεοσοφία εἶναι πιὰ ἔξω ἀπὸ τὴ μόδα, ὅτι εἶναι πίσω ἀπὸ τὴν ἐποχή μας. Ἀντιθέτως, εἶναι μιὰ αἰωνόβια Σοφία ποὺ μᾶς κάνει ἱκανοὺς νὰ ἐκτιμοῦμε σωστὰ κάθε σύγχρονη γνώση καὶ τὸ κάθε τι στὸ πεδίο τῆς ἀνθρώπινης πείρας. Καὶ ὁ σημερινὸς κόσμος χρειάζεται περισσότερο παρὰ ποτὲ τὴ Θεοσοφία, γιὰ ν' ἀποκτήση ἀντίληψι τῶν θεμελιωδῶν ἀληθειῶν, τῆς ὅλης λειτουργικῆς πορείας τῆς φύσεως καὶ τοῦ τελειοτέρου τύπου της, τοῦ ἀνθρώπου. Μόνον τότε θὰ ἀνεπτύσσαμε ἕναν ψυχικὸ πολιτισμὸ στὴ θέση τοῦ μηχανικοῦ καὶ θὰ νοιώθαμε τὴν εὐτυχία. Αἰσθάνομαι ὅτι ἡ Ἑταιρία μας ἔχει νὰ ἐκπληρώση πάντα ἕνα χρέος στὸν κόσμο, ἀλλὰ πρὶν ἀπ' αὐτὸ ὀφείλουμε ἐμεῖς ὅσοι ἀποτελοῦμε τὴν Ἑταιρία νὰ κάνουμε στὴ ζωή μας πραγματικότητα τὸ μήνυμα τῆς Θεοσοφίας.

Δὲν ἀγνοῶ, πὼς ὑπάρχουν καὶ ἀνάμεσά μας ἀρκετοί, τοὺς ὁποίους κατατρώγει μιὰ ἀβεβαιότης σχετικὰ μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας. Διερωτῶνται κατὰ πόσον ἔχομε προχωρήσει στὸν κύριο σκοπό μας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ σχηματισμὸς μέσα στὴν ἀνθρωπότητα ἑνὸς πυρῆνος παγκοσμίου Ἀδελφότητος χωρὶς διακρίσεις φυλῆς, τάξεως ἢ χρώματος.

Μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ νὰ τίθενται τέτοια ἐρωτήματα εἶναι ἱκανοποιητικό. Μᾶλλον, εἶναι νόμιμο, διότι ἔτσι τὰ μέλη ἀποκτοῦν τὴν ὤθησι πρὸς τὴν πρόοδο. Ἡ ἔλλειψις ἐνημερώσεως γιὰ τὴν πραγματικότητα ἀποτελεῖ ἀφ' ἑαυτῆς φραγμό. Ἂς δοῦμε λοιπόν.

Ἡ Παγκόσμια Ἀδελφότης, στὴν ὁποία ἡ Ἑταιρία μας ανα-

φέρεται στὸν πρῶτο σκοπό της, ὑφίσταται ἤδη σὲ ἕνα ὑψηλότατον πεδίον. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διὰ μέσου τῆς ἀνθρώπινης πείρας ἔφθασαν στὴν κατάκτηση τῆς ἑνότητος, ποὺ συνδέει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τὴν ἔννοια τῆς κοινῆς συμμετοχῆς στὴν παντοκρατορικὴ Θεία Ζωή. Ἀποστολὴ τῆς Ἑταιρίας εἶναι νὰ συνενώση τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀντιλαμβάνονται αὐτὴ τὴν ἑνότητα καὶ ποὺ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐκδηλώσουν ὅσο μποροῦν καλύτερα, ἔτσι ὥστε νὰ ὑπάρξη στὸ μέλλον μιὰ ἀκτινοβολία τῆς ἑνότητος αὐτῆς στὶς σχέσεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἑταιρία δὲν ἔχει κανένα ἄλλο πιστεύω νὰ ὑπηρετήση. Ἡ ἀδελφότης εἶναι τὸ εὐγενικό της ἰδεῶδες. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μιὰ φρᾶσις αἰσθηματολογική, ποὺ ἐφαρμόζεται στὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἀπὸ τοὺς προσφιλεῖς μας ἀδελφούς, μὰ στὸ σύνολο τῶν ἀνθρώπων. Ὁ πρῶτος καὶ κύριος σκοπός μας τείνει σὲ μιὰ ἀδελφότητα πλατειὰ καὶ βαθειά, ὄχι μονάχα χωρὶς τὶς ἀναφερόμενες διακρίσεις φυλῆς, χρώματος, πίστεως, φύλου ἢ τάξεως, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἀνεπηρέαστη ἀπὸ τὶς χωριστικὲς δυνάμεις τῶν πολιτικῶν, ἰδεολογικῶν, κοινωνικῶν καὶ κομματικῶν ἀκόμα διακρίσεων, ποὺ κρατοῦνε τοὺς ἀνθρώπους διηρημένους. Γιὰ νὰ γίνουμε ἕνας πυρῆνας τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος, ὅπως τὸν περιέγραψαν οἱ ἱδρυταὶ τῆς Ἑταιρίας, εἶναι ἀνάγκη ἡ γνησία παραδοχὴ τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς ὡς συνόλου νὰ βασίζεται σὲ τέτοια ἔννοια ἑνότητος, ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἱκανὴ καμμιὰ χωριστικὴ τάσις νὰ τὴν θίξη. Διαφορὲς θὰ ὑπάρξουν στὸν τρόπο ζωῆς, στὴν κοινωνικὴ πρακτική, στίς οἰκονομικὲς σχέσεις (ἐργοδότες καὶ ὑπάλληλοι), στὰ πολιτικὰ κόμματα, στὶς κοινωνιολογικὲς καὶ οἰκονομολογικὲς πίστεις, μιὰ ποὺ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσο διαφορετικοί. Ὡστόσο πρέπει νὰ δεσπόζη πάντα στὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ὁ κοινὸς παράγων τῆς θείας ἑνότητος. Ἔστω καὶ ὅταν πρόκειται γιὰ ἰδεολογίες καὶ πίστεις ἀπαράδεκτες ἀπὸ ἐμᾶς, δὲν χρειάζεται νὰ ἀποκρούωμε ἐκείνους ποὺ τὶς ὑποστηρίζουν. Δὲν πρόκειται περὶ αἰσθηματισμοῦ, ἀλλὰ περὶ πρακτικῆς ἀφετηρίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι θὰ ξεκινήσουν γιὰ νὰ τροποποιήσουν βαθμηδὸν τὶς ἀντιλήψεις των καὶ νὰ φθάσουν στὴν κατανόησι τῆς ἐσωτερικῆς ἑνότητος. Ἐμεῖς πρέπει νὰ ἐκθέτουμε τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν κρυφὴ ἑνότητα. Σὲ κανέναν δὲν μποροῦμε ν' ἀπαγορεύσουμε νὰ τὴν προσεγγίση καὶ νὰ τὴν ἀνακαλύψη μονάχος του.

Αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον ποὺ τίθεται σ' ἐμᾶς. Νὰ ἐκφράζουμε τὴν ἀδελφότητα στὸν ὕψιστο βαθμό. Νὰ κρατᾶμε ὀλάνοιχτες τὶς καρδιὲς καὶ τὶς ψυχές μας. Νὰ βλέπουμε τὰ πράγματα δίχως στρεβλώσεις. Νὰ εἴμαστε ἕτοιμοι γιὰ κάθε νέα ἀποκάλυψη, γιὰ κάθε νέο δίδαγμα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ κυττᾶμε πίσω τὸ παρελθὸν μὲ ὑπερηφάνεια ἢ μπροστὰ τὸ μέλλον μὲ προσδοκία. Τώρα, τούτη τὴ στιγμή, πρέπει νὰ ἐνεργοῦμε, κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουμε τὸ λαμπρότερο μέλλον. Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ πιὸ πρακτικὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴν ἴδια. Ἂς ἐξετάσουμε σὲ ποιὰ ἔκτασι ἡ θεία Σοφία ἔχει ἀποκτήσει μέσα μας δύναμη δημιουργική. Ἂς μὴν ἐνδιαφερθῶ γιὰ τίποτε ἄλλο. Ἐνδιαφέρομαι μόνον γιὰ τὸ δικό μου καθῆκον αὐτῆς τῆς στιγμῆς καὶ ἔτσι θὰ βοηθήσω αὐτὸ τὸ κίνημα νὰ προχωρήση ἐμπρός, νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ κάθε ἐλάττωμα ἢ ἀδυναμία, νὰ γίνη μία διώρυγα τῶν δυνάμεων τῶν Διδασκάλων, ὥστε ὅλες ἐκεῖνες οἱ δυνάμεις νὰ ξεχυθοῦν σ' ὅλον τὸν κόσμο καὶ νὰ προσφέρουν σ' ὅσους χρειάζονται βοήθεια καὶ εὐλογία.

Ὑλικὸ γιὰ σκέψη

(Κατὰ την διάρκεια σειρᾶς μαθηματων στὰ στελέχη τοῦ Ἑλβετικου τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐτέθησαν ὡρισμενες ἐρωτήσεις. Ὁ διευθυντὴς τῶν σπουδῶν συνεκέντρωσε στὸ τέλος τὶς ἀπαντήσεις σ' ἕνα ενιαῖο σύνολο).

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ: Ποιὰ εἶναι τὰ κοινότερα καὶ τὰ ἐπικινδυνωδέστερα ἐλαττώματα, στὰ μάτια τῶν Διδασκάλων, γιὰ ἕνα τμῆμα;

Φλυαρία.

Προσωπολατρεία.

Ἔλλειψις ἐπιμελείας καὶ διευθυντικῆς ἑνότητος.

Ἀντιδράσεις πρὸς τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀντίθετους στὶς ἀντιλήψεις μας ἀνθρώπους.

Ἔλλειψις γαλήνης καὶ χάριτος.

Ἀλαζονεία (γιὰ ὅσα ξέρουμε ἢ νομίζομε πὼς ξέρουμε).

Ὀκνηρία καὶ ἀδιαφορία.

Ἀνάμιξις στὶς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων.

Ἔλλειψις ἐλέγχου σκέψεως καὶ λόγου.

Μὴ ἀνοχὴ καὶ κριτική.

ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ: Ποιὲς εἶναι, στὰ μάτια τῶν Διδασκάλων, οἱ χρησιμώτερες ἰδιότητες γιὰ ἕνα τμῆμα;

Ἁρμονία.

Μὴ βία (τὸ ἀρχαῖο «μὴ βλαπτέειν», ἰδίως στὸ νοητικὸ πεδίο).

Συνεργασία.

Κατανόησις.

Ἑνότητα διευθύνσεως πρὸς τὸ σκοπό.

Ἀνεκτικότης.

Ἀπροσωποληψία.

Καλὸ παράδειγμα.

Ἐνθουσιασμός.

Ἀφοσίωσις.

Εὐγένεια.

Προθυμία σὲ βοήθεια.

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ

ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟ

Τοῦ G. TRIPET γεν. γραμματέως τῆς Θ. Ε. Ἑλβετίας

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Ἐννοῶ ὅτι ἡ πνευματικὴ πρόοδος εἶναι δυνατὸν νὰ παρεμποδισθῇ ἀπὸ τὴν καταναλωσι κρέατος καὶ οἰνοπνευματωδῶν, ἀλλὸ μοῦ εἶναι δύσκολο νὰ ἐννοήσω τὸν ρόλο τοῦ καπνοῦ Ἐξ ἄλλου, ἡ κυρία Μπλαβάτσκυ ἐκάπνιζε.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Πολλὰ ζῶα εἶναι χορτοφάγο καὶ κανένα δὲν πίνει οἰνοπνεύματα. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ βεβαιώσῃ, χωρὶς κίνδυνο σαρκασμοῦ, οτι εἶναι πνευματικὰ προχωρημένα,

Ἐπίσης, δεν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανεὶς ἕναν χορτοφαγο, ἀπέχοντα ποτῶν καὶ καπνοῦ, ἁγνοῦ, ἀλλὸ καὶ ἐγωιστὴ καὶ περήφανο (ἰδίως διότι δὲν εἶναι σκλάβος τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ τσιγάρου), ποὺ δεν κάνει τίποτε γιὰ νὰ προοδεύσῃ Καὶ σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι, δὲν θ' ἀπετέλει κατάχρησι νὰ χαρακτηρίσουμε ἕναν τέτοιο ἄνθρωπο πνευματικὰ προχωρημένον;

Τότε λοιπόν; Τότε, ἡ ἀποχὴ δεν εἶναι παρὰ τὸ πρῶτο βῆμα Καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ υποβληθῇ σ' αὐτὴν μὲ κάποια δυσκολία, δυνατὸν νὰ εἶναι πολὺ καλος ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀκινδύνως (νευρασθένεια, νοητικὴ ἀστάθεια, γενετικὰς διαταραχάς, κ λ π.) τὶς πολὺ μεγαλύτερες ἀπαιτήσεις τοῦ πρακτικοῦ ἀποκρυφισμοῦ.

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρια δὲν ἐπιβάλλει σὲ κανέναν ὁποιονδήποτε περιορισμό, ἀλλὰ συνιστᾶ στὰ μέλη της νὰ παρασκευάζωνται καὶ να ἐξαγνίζωνται. Τὰ διαφορα είδη ἀποχῆς εἶναι μέρος τοῦ φυσικοῦ ἐξαγνισμοῦ. Ἔτσι λοιπόν, ἡ ἐφηρμοσμένη χορτοφαγία ποὺ γίνεται γιὰ λόγους ὑγείας εἶναι μὲν φυσικὸς ἐξαγνισμός, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο βῆμα, τοῦ ὁποίου τὸ ἑπόμενον εἶναι ἡ κατανόησις τῆς ἑνότητος τῆς ζωῆς, μὲ ἐπέκταση τὴν κατανόησι καὶ ἀγαπη πρὸς τὰ λεγόμενα κατώτερα βασίλειά της. Ἐνῶ γιὰ τὸν μαθητευόμενο ἀποκρυφιστή, ἡ χορτοφαγία εἶναι αὐστηρὴ προυπόθεσις.

Ἀπὸ ἀμνημονευτα χρόνια υπάρχουν κανονες ἐξαγνισμοῦ, ποὺ ὀφείλει ν' ακολουθῇ ὁ ἐπίδοξος αποκρυφιστὴς τῆς δεξιᾶς ὁδοῦ (λευκῆς μαγείας) Σήμερα ὅμως ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ κινήσεις, ποὺ θεωροῦν ὅτι οἱ κανόνες αὐτοὶ περιέπεσαν σὲ ἀχρηστία Αὐτοὶ μοιάζουν με φυσικούς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔστελναν πυραύλους καὶ δορυφόρους στὸ πλανητικὰ διαστήματα και ὅμως θὰ ἠρνοῦντο τὴν ὕπαρξη νόμων ἕλξεως. Ὅσο γιὰ μᾶς, πιστεύομε ὅτι οἱ κανόνες ἐξαγνισμοῦ εἶναι ἀπαραίτητοι καὶ θὰ ἐξακολουθήσουν πάντοτε νὰ εἶναι. Βαυκαλιζεται καὶ ἐκτίθεται συναμα σὲ κινδύνους ὁποιος τὸ αρνεῖται.

Ἀλλὰ ἄς επανέλθωμε στὸ θέμα τοῦ καπνίσματος Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ Ε. Π Μ ἐκάπνιζε Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα δὲν ἔγκειται σ' αὐτό. Ὁ Θεόσοφος δὲν πρέπει νὰ κάνῃ τοῦτο ἢ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ ἐκεῖνο, ἐπειδὴ ἔτσι ἔκανε καὶ ἡ κυρια Μπλαβατσκυ, ἡ Μπέζαντ, ὁ Κρισναμούρτι κ λ π. Μιὰ πρᾶξις δὲν ἔχει ἀξία στὰ λεπτότερα πεδία, παρὰ ὅταν γίνεται μὲ τὸν πρέποντα τρόπο, μὲ πλήρη γνώση τῆς αἰτίας καὶ μὲ πεποίθηση. Ἑνας θεόσοφος πρέπει νὰ διακρίνεται γιὰ τὴν λογικὴ

Ἀπὸ τὸ «Le Lotus Bleu»

του, γιὰ τὴν κριτική του, γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι θὰ ἐκτελέση τὴν πρᾶξι τοῦ Α ἢ Β μόνον ἐὰν εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν δική του γνώμη καὶ ὄχι διότι αὐτὸ τοῦ εἶναι βολικὸ ἢ τοῦ παρέχει ἕνα ὡραῖο πρόσχημα.

Ναί, ἡ Μπλαβάτσκυ ἐκάπνιζε. Ἀλλά, δὲν ἠρκεῖτο στὸ κάπνισμα! Μποροῦμε καὶ μεῖς νὰ τὴν πάρωμε σὰν παράδειγμα καὶ νὰ καπνίζωμε, ὅταν θὰ εἴμεθα ἱκανοὶ καί... γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ἐπίσης. Τὸ νὰ τὴν μιμηθοῦμε σημαίνει νὰ εἴμεθα ἱκανοί, ὅπως ἦτο ἐκείνη, νὰ σταματᾶ τὸ κάπνισμα, ἀδιάφορο γιὰ ποιὸ λόγο καὶ γιὰ ποιὰ περίοδο καὶ χωρὶς δυσκολία

Ἀλλὰ ἐὰν μιὰ ἐσωτερικὴ σχολὴ ἀπαιτῆ ἀπὸ τὰ μέλη της νὰ μὴ καπνίζουν, δὲν τὸ κάνει μονάχα γιὰ νὰ διαπλάση τὸν χαρακτῆρα τους. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο εἶναι καλύτερα νὰ μεταφέρω ἐδῶ μερικὲς περικοπὲς ἀπὸ τὸ βιβλίο «Ὁ ἀποκρυφισμὸς εἰς τὴν Φύσιν» τοῦ Κ. Λεντμπῆτερ.

«Τὰ βλαπτικὰ ἀποτελέσματα τοῦ καπνοῦ εἶναι προφανῆ στ' ἀνθρώπινα σώματα, τὸ φυσικό, τὸ ἀστρικὸ καὶ τὸ νοητικό. Ὅσο γιὰ τὸ φυσικὸ σῶμα, εἰσάγει στὸν ἄνθρωπο μόρια κατ' ἐξοχὴν ἀκάθαρτα, ἐκ τῶν ὁποίων διαφεύγουν ἐκπομπὲς τόσο δυνατὲς ποὺ ἐνίοτε εἶναι αἰσθητὲς στὴν ὄσφρηση Γιὰ τὸ ἀστρικὸ σῶμα, ὄχι μόνον εἰσάγει ἀκαθαρσίες, ἀλλὰ ἐπίσης τείνει νὰ ἐξασθενήση μεγάλον ἀριθμὸ παλμῶν καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο «καλμάρει τὰ νεῦρα», καθὼς λένε. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἀπόκρυφη πρόοδος, δὲν πρέπει νὰ ἐξασθενοῦν οἱ παλμικὲς δονήσεις, οὔτε νὰ φορτώνεται τὸ ἀστρικὸ σῶμα μὲ μόρια ἀκάθαρτα καὶ δηλητηριώδη. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς χρειάζεται εἶναι ἡ ἰδιότης ν' ἀνταποκρινώμεθα αὐτοστιγμεὶ σ' ὅλες τὶς δυνατὲς δονήσεις καὶ ταυτόχρονα νὰ διατηροῦμε ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὥστε οἱ ἐπιθυμίες νὰ εἶναι σὰν ἄλογα διευθυνόμενα ἀπὸ τὴ νόησι πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴ κατεύθυνσι καὶ νὰ μὴ μᾶς σύρουν σὲ ξέφρενη κούρσα, σὲ καταστάσεις ὅπου ἡ ἀνώτερη φύσις μας ξέρει ὅτι δὲν πρέπει νὰ εὑρεθῆ. Γι' αὐτό, σ' κεῖνον ποὺ ἐπιθυμεῖ πραγματικὰ ν' αναπτύξη τὰ διάφορα ὀχήματά του, ὁ καπνὸς εἶναι ἀναμφίβολα βλαβερός.

Εἶναι ἐπίσης, γιὰ τὸ φυσικὸ πεδίον, μιὰ δυσάρεστη ἐπίδρασι. Καὶ μόνον διότι ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἕνας καλλιεργημένος θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἐγκαταλείψη. Ἀλλὰ ἡ κυριαρχία τοῦ πάθους αὐτοῦ τόσο πολὺ ἔχει ξαπλωθῆ, ὥστε οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀνίκανοι νὰ τοῦ ἀντισταθοῦν, λησμονῶντας ἀκόμη καὶ τὰ ἔνστικτο φιλοφροσύνης, μπροστὰ στὸν ὀλέθριο ὅσο καὶ βλακώδη ἐγωισμό τους. Τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ παράγεται στὸ ἀστρικό τους σῶμο μετὰ τὸν θάνατο, εἶναι ἐπίσης κακό. Ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται γιὰ πολὺν καιρὸ σ' ἕνα εἶδος φυλακῆς καὶ οἱ ἀνώτεροι παλμοὶ δὲν κατορθώνουν νὰ τὸν φθάσουν

Ἡ κυριώτερη ἀντίρρησις σὲ ὅσα λέγονται γιὰ τὸν καπνὸ εἶναι ὅτι ἡ κυρία Μπλαβάτσκυ ἐκάπνιζε. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, μὰ δὲν μειώνει καθόλου τὴν βασιμότητα τῶν γεγονότων ποὺ ἀναφέρω ὕστερα ἀπὸ μακροχρόνιες δικές μου παρατηρήσεις. Ἐξ ἄλλου, ἔχω ἀκούσει τὴν κυρία Μπλαβάτσκυ συχνὰ νὰ λέγη· «Κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Διδάσκαλό μου δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβη τὴν περίπτωσή μου. Ἐσεῖς νὰ ἀκολουθῆτε αὐτὸ ποὺ σᾶς λέγω καὶ ὄχι ἐκεῖνο ποὺ κάμνω». Μοῦ εἶπε κάποια φορά, ὅτι ἐκάπνιζε σχεδὸν ἀδιάκοπα «γιὰ νὰ πραΰνη τὶς δονήσεις τοῦ γέρικου σώματός της καὶ νὰ τὸ ἐμποδίση νὰ σωριαστῆ σὲ κομμάτια». Τὰ προκαλούμενα ἀπὸ τὸν καπνὸ ἀποτελέσματα πάνω στὸ φυσικὸ σῶμα κατὰ τὴν ζωὴ καὶ στὸ ἀστρικὸ πεδίον μετὰ τὸν θάνατο, εἶναι τέτοια ποὺ τὰ περιέγραψα. Καὶ μοῦ φαίνεται πὼς δὲν ἀξίζει νὰ τὰ ριψοκινδυνεύση κανεὶς γιὰ μιὰ τόσο φτενὴ ἀπόλαυσι».

Ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

Τὸ ἀηδόνι καὶ τὸ τριαντάφυλλο

— Εἶπε πὼς θὰ χορέψη μαζύ μου, σὰν τῆς πάω ἕνα κόκκινο ρόδο, ξεφώνησε ὁ νέος Σπουδαστής· μὰ σ' ὅλο μου τὸν κῆπο δὲν ὑπάρχουν κόκκινα τριαντάφυλλα.

Ἀπὸ τὴ φωληά του πάνω στὸ πουρνάρι τὸν ἄκουσε τ' Ἀηδόνι κι' ἐκύτταξε μέσα ἀπὸ τὰ φύλλα κι' ἀποροῦσε.

— Δὲν ὑπάρχει κόκκινο ρόδο σ' ὅλο τὸν κῆπο μου, εἶπε ξανὰ καὶ τὰ πανώρηα του μάτια γέμισαν ἀπὸ δάκρυα. Ἄχ! ἀπὸ πόσο μικρὰ πράγματα ἐξαρτᾶται ἡ εὐτυχία!... Ἔχω διαβάσει ὅσα ἔγραψαν τοῦ κόσμου οἱ σοφοὶ καὶ τ' ἀπόκρυφα τῆς φιλοσοφίας εἶναι δικό μου κτῆμα, καὶ ὅμως γιὰ ἕνα ρόδο ἡ ζωή μου γίνεται βασανισμένη.

— Νά, τέλος πάντων, ἕνας π' ἀγαπάει ἀληθινά, εἶπε τ' Ἀηδόνι. Κάθε νύχτα τραγουδοῦσα γι' αὐτόν, ἂν καὶ δὲν τὸν ἐγνώριζα· κάθε νύχτα ἔλεγα τὴν ἱστορία του στ' ἀστέρια, καὶ τώρα τὸν βλέπω. Τὰ μαλλιά του εἶναι μυρωμένα σὰν τὰ ἄνθη τοῦ ὑακίνθου, καὶ τὰ χείλη του εἶναι κόκκινα σὰν τὸ ρόδο τῆς ἐπιθυμιᾶς του, ἀλλὰ τὸ πάθος ἔχει κάμει τὴ μορφή του σὰν τὸ ὠχρὸ φίλντισι καὶ ἡ λύπη ἔχει ἀποθέσει τὴ σφραγῖδά της στὸ μέτωπό του.

— Ὁ Πρίγκιπας δίνει χορὸ αὔριο τὸ βράδυ, ἐμουρμούρισεν ὁ νέος Σπουδαστής, καὶ ἡ ἀγάπη μου θἆναι προσκαλεσμένη. Ἐὰν τῆς πάω ἕνα κόκκινο ρόδο, θὰ χορέψη μαζύ μου ἕως τὴν αὐγή. Ἐὰν τῆς πάω ἕνα κόκκινο ρόδο θὰ τὴν κρατήσω στὴν ἀγκαλιά μου καὶ κείνη θὰ γείρη τὸ κεφάλι της στὸν ὦμο μου, καὶ τὸ χέρι της θὰ σφίξη τὸ δικό μου. Μὰ δὲν ὑπάρχει κανένα κόκκινο ρόδο στὸν κῆπο μου, κι' ἔτσι θὰ μείνω κατάμονος, κι' ἐκείνη ἀδιάφορη μπροστά μου. Δὲν θὰ δώση σὲ μένα καμμιὰ προσοχὴ καὶ ἡ καρδιά μου θὰ ραγίση.

— Νά, ἀλήθεια, ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἀγαπάει ἀληθινά! εἶπε τ' Ἀηδόνι. Ὅ,τι τραγουδάω, τὸ ἔχει ὑποφέρει· ὅ,τι εἶναι χαρὰ σὲ μέ, σ' αὐτὸν εἶναι πόνος. Πραγματικὰ ἡ ἀγάπη εἶναι θαυμάσιο πρᾶγμα. Εἶναι πιὸ πολύτιμη ἀπὸ τὰ σμαράγδια, καὶ ἀκριβώτερη ἀπὸ τὰ πιὸ ἔξοχα ὀπάλλια. Μαργαριτάρια καὶ ρουμπίνια δὲν μποροῦν νὰ τὴν κερδίσουν, καὶ οὔτε στὴν ἀγορὰ πουλιέται. Οἱ ἔμποροι δὲν μποροῦν νὰ τὴν ἐξαγοράσουν καὶ οὔτε μὲ χρυσάφι δὲν μπορεῖ νὰ ζυγισθῆ.

— Οἱ μουσικοὶ θὰ κάθωνται στὴν ἐξέδρα τους, εἶπε ὁ νέος Σπουδαστής, καὶ θὰ παίζουν τὰ ὄργανά τους καὶ ἡ ἀγάπη μου θὰ χορεύη μὲ τοὺς ἤχους τῆς ἄρπας καὶ τοῦ βιολιοῦ.

»Θὰ χορεύη τόσο ἐλαφρά, ποὺ τὰ

πόδια της δεν θὰ ἐγγίζουν τὸ πάτωμα καὶ οἱ αὐλικοὶ με τὰ πλούσια τους φορέματα θὰ στριμωγνωνται γύρω της. Ἀλλὰ μαζῦ μου δεν θὰ χορέψη, γιατὶ δὲν ἔχω νὰ τῆς δώσω τὸ κόκκινο ρόδο.

Κι' ἔπεσε κατάχαμα πάνω στὴ γῆ καὶ ἔκρυψε τὸ πρόσωπο του μέσα στὰ χέρια του κι' ἄρχισε νὰ κλαίη.

— Γιατί κλαίει, ἐρώτησε μιὰ μικρὴ Πράσινη Σαύρα, καθὼς ἐδιάβαινε τρέχατη δίπλα του με τὴν οὐρὰ της ὀρθωμένη.

— Γιατί, ἀλήθεια; εἶπε μιὰ Πεταλοῦδα που ἐφτερούγιζε γύρω σὲ μιὰ ἡλιακὴ ἀχτῖνα.

— Γιατί ἀλήθεια, ἐψιθύρισε ἕνα Νυχτολούλουδο στὸ γείτονα του μὲ μαλακὴ φωνή.

— Κλαίει γιὰ ἕνα ἄλικο ρόδο, εἶπε τ' Ἀηδόνι.

— Γιὰ ἕνα ἄλικο ρόδο, τί ἀστεῖο. !..

Ἀλλὰ τὸ Ἀηδόνι ἐνοοῦσε τὸ μυστικὸ τῆς θλίψης τοῦ Σπουδαστοῦ κι' ἐκάθησε σιωπηλὸ πάνω στὸ πουρνάρι καὶ ἐσκέπτετο γιὰ τὸ μυστήριο τῆς Ἀγάπης.

Ἔξαφνα ἐτίναξε τὰ σκοῦρα φτερά του καὶ πέταξε ψηλὰ στὸν ἀέρα. Ἐπέρασε μέσα ἀπὸ τὸν λόγγο σὰ σκιὰ καὶ σὰ σκιὰ ἐδιάβηκε πρὸς τὸν κῆπο.

Στὸ κέντρο τοῦ ὁλοπράσινου περιβολιοῦ, ἐστέκετο μιὰ πανώρηα Τριανταφυλλιά, καὶ σὰν τὴν εἶδε ἐπέταξε πρὸς αὐτὴν καὶ κάθησε σ' ἕνα της κλῶνο.

— Δόσε μου ἕνα κόκκινο ρόδο, ξεφώνησε καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ πειὸ γλυκό μου τραγοῦδι.

Μὰ ἡ τριανταφυλλιὰ κούνησε τὸ κεφάλι της καὶ εἶπε:

— Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶναι λευκά, ἀπήντησε. Λευκὰ σὰν τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας καὶ πιὸ λευκὰ ἀπὸ τὸ χιόνι πάνω στὰ βουνά. Ἀλλὰ πήγαινε στὴν ἀδελφή μου, που ἀνθίζει γύρω στὸ ἡλιοτρόπιο καὶ ἴσως αὐτὴ νὰ σοῦ δώση ὅ,τι θέλεις.

Ἔτσι τ' Ἀηδόνι ἐπέταξε πρὸς τὴν τριανταφυλλιά που φύτρωνε γύρω στὸ ἡλιοτρόπιο.

— Δόσε μου ἕνα κόκκινο ρόδο, ξεφώνησε καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ πιὸ γλυκό μου τραγοῦδι.

Μὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ κούνησε τὸ κεφάλι.

— Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶναι κίτρινα, ἀπήντησε, κίτρινα σὰν τὰ μαλλιὰ τῶν νεράιδων που κάθονται σὲ κεχριμπαρένιο θρόνο καὶ πιὸ κίτρινα ἀπὸ τοὺς ναρκίσσους που ἀνθοῦν στὸ λειβάδι, προτοῦ φθάση ὁ θεριστὴς με τὸ δρεπάνι του. Ἀλλὰ πήγαινε στὴν ἀδελφή μου που ἀνθεῖ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ Σπουδαστοῦ καὶ ἴσως αὐτὴ θὰ σοῦ δώση ὅ,τι ἐπιθυμεῖς.

Ἔτσι τὸ Ἀηδόνι ἐπέταξε πρὸς τὴν Τριανταφυλλιὰ που φύτρωνε κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ Σπουδαστοῦ.

— Δόσε μου ἕνα κόκκινο ρόδο, ξεφώνησε, καὶ θὰ σοῦ τραγουδήσω τὸ πιὸ γλυκό μου τραγοῦδι.

Μὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ κούνησε τὸ κεφάλι.

— Τὰ τριαντάφυλλά μου εἶναι κόκκινα ἀπήντησε, κόκκινα σὰν τὰ πόδια τοῦ περιστεριοῦ καὶ πιὸ κόκκινα ἀπὸ τὶς κόκκινες ὁρμαθιὲς τῶν κοραλλιῶν που συγνολικνίζονται στὶς σπηλιὲς τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀλλὰ ὁ χειμῶνας ἐπάγωσε τὶς φλέβες μου καὶ ὁ πάγος ἔκαψε τοὺς βλαστούς μου καὶ ἡ καταιγίδα ἔσπασε τὰ κλώνια μου καὶ δὲν θὰ ἔχω τριαντάφυλλα ὅλο τὸ χρόνο τοῦτο.

— Ἕνα κόκκινο ρόδο, ἐφώναξε τ' Ἀηδόνι, μόνον ἕνα κόκκινο ρόδο! Ὑπάρχει κανένας τρόπος γιὰ νὰ τὸ ἀποκτήσω;

— Ὑπάρχει κάποιος τρόπος, ἀπήντησε ἡ Τριανταφυλλιά, ἀλλὰ εἶναι τόσο τρομερός, που δὲν τολμῶ νὰ σοῦ τὸν πῶ.

— Πές μου τον, εἶπε τ' Ἀηδόνι, δὲν φοβοῦμαι!

— Σὰν θέλεις ἕνα κόκκινο ρόδο, εἶπε ἡ Τριανταφυλλιά, πρέπει

νὰ τὸ δημιουργήσῃς μὲ μουσικὴ στὸ φεγγάρι καὶ νὰ τὸ χρωματίσῃς μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς σου. Πρέπει νὰ μοῦ τραγουδήσῃς μὲ τὸ στῆθος σου πάνω σ' ἕνα ἀπὸ τ' ἀγκάθια μου. Ὅλη τὴ νύχτα πρέπει νὰ μοῦ τραγουδήσῃς καὶ τὸ ἀγκάθι πρέπει νὰ τρυπήσῃ τὴν καρδιά σου καὶ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς σου πρέπει νὰ τρέξῃ στὶς φλέβες μου καὶ νὰ γίνῃ δικό μου.

— Ὁ θάνατος εἶναι πολὺ μεγάλο τίμημα νὰ πληρώσῃ κανεὶς γιὰ ἕνα ρόδο, ξεφώνησε τ' Ἀηδόνι, καὶ ἡ Ζωὴ εἶναι σὲ ὅλους πολὺ ἀκριβή. Εἶναι εὐχάριστο νὰ κάθεται κανεὶς στὸ πράσινο ρουμάνι καὶ νὰ κυττάζῃ τὸν Ἥλιο στὸ χρυσὸ ἅρμα του καὶ τὴ Σελήνη στὸ ἅρμα της τ' ἀσημένιο. Γλυκειὰ εἶναι ἡ εὐωδιὰ τῆς λευκάκανθας, καὶ πανώρηα τὰ λουλούδια ποὺ κρύβονται στὸ λιβάδι καὶ τὰ λουλούδια ποὺ φυτρώνουν πάνω στὸ λόφο. Καὶ ὅμως ἡ ἀγάπη εἶναι καλύτερη ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τί εἶναι ἡ καρδιὰ ἑνοῦ πουλιοῦ μπροστὰ στὴν καρδιὰ ἑνὸς ἀνθρώπου;

Καὶ ὅταν ἡ Σελήνη φώτιζε τὸν οὐρανό, τὸ Ἀηδόνι ἔβαλε τὸ στῆθος του νὰ σπρώχνῃ τὸ ἀγκάθι.

Ὅλην τὴν νύχτα τραγουδοῦσε μὲ τὸ στῆθος του κολλημένο στὸ ἀγκάθι καὶ τὸ ψυχρὸ σὰν κρύσταλλο φεγγάρι ἔσκυβε κάτω καὶ ἄκουγε. Ὅλη τὴν νύχτα τραγουδοῦσε καὶ τὸ ἀγκάθι διαρκῶς ἔμπαινε βαθύτερα καὶ βαθύτερα στὸ στῆθος του καὶ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς του ἔφευγε σιγά - σιγά.

Ἐτραγούδησε πρῶτα τὸ πῶς γεννιέται ἡ ἀγάπη στὴν καρδιὰ ἑνὸς παιδιοῦ καὶ ἑνὸς κοριτσιοῦ. Καὶ στὴν κορφὴ τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἄνθισε ἕνα πανέμορφο ρόδο. Τὸ ἕνα πέταλο ἀκολουθοῦσε τὸ ἄλλο, ὅπως τὸ ἕνα τραγοῦδι ἀκολουθοῦσε τὸ ἄλλο. Ὠχρὸ ἦταν στὴν ἀρχή, σὰν τὴν ὁμίχλη ποὺ ἁπλώνεται πάνω ἀπὸ τὸ ποτάμι—ὠχρὸ σὰν τὸ θαμπὸ ξημέρωμα καὶ ἀσημένιο σὰν τὰ φτερὰ τῆς αὐγῆς. Σὰν τὴ σκιὰ τοῦ ρόδου σ' ἕναν ἀσημένιο καθρέφτη, σὰν τὴ σκιὰ τοῦ ρόδου σὲ μιὰ κρυσταλλόνερη λίμνη, ἔτσι ἦταν τὸ ρόδο ποὺ ἄνθισε στὴν κορφὴ τῆς Τριανταφυλλιᾶς.

Μὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ φώναξε τ' Ἀηδόνι νὰ σφίξῃ πιὸ πολὺ τὸ στῆθος του πάνω στὸ ἀγκάθι.

Ἔτσι τ' Ἀηδόνι ἐπίεσε πιὸ πολὺ το στῆθος του πάνω στὰ ἀγκάθι καὶ ὁλοένα ἐδυνάμωνε τὸ τραγοῦδι, γιατὶ ἐτραγουδοῦσε γιὰ τὴ γένεσι τοῦ πάθους μέσα στὴν ψυχὴ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς ὥριμης κόρης.

Κι' ἕνα ἐλαφρὸ ἐρύθημα ἐζωγραφήθη πάνω στὰ πέταλα τοῦ ρόδου, σὰν τὸ ἐρύθημα στὸ πρόσωπο τοῦ νυμφίου, ὅταν φιλῇ τὰ χείλη τῆς νύμφης. Ἀλλὰ τὸ ἀγκάθι δὲν εἶχε φθάσει στὴν καρδιά του κι' ἔτσι ἡ καρδιὰ τοῦ ρόδου ἔμενε λευκή, γιατὶ μόνο τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς ἑνὸς Ἀηδονιοῦ μπορεῖ νὰ χρωματίσῃ τὴν καρδιὰ ἑνὸς ρόδου.

Ἔτσι τὸ Ἀηδόνι ἐπίεσε πιὸ πολὺ τὸ στῆθος του πάνω στ' ἀγκάθι καὶ τὸ ἀγκάθι τοῦ ἄγγιξε τὴν καρδιὰ καὶ μιὰ ἄγρια σφαξιὰ πόνου τοῦ ἐπέρασε τὸ κορμάκι του. Ὅσο πιὸ δυνατὸς ἦταν ὁ πόνος του, τόσο πιὸ ἄγριο τὸ τραγοῦδι ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα του, γιατὶ ἐτραγουδοῦσε γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ γίνεται τελεία μὲ τὸ θάνατο, γιὰ τὴν Ἀγάπη ποὺ δὲν πεθαίνει στὸν τάφο.

Καὶ τὸ ἐξαίσιο ρόδο ἔγινε κατακόρφυρο, σὰν τὰ ρόδα τοῦ οὐρανοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Κατακόρφυρη ἦταν ἡ ζώνη τῶν πετάλων καὶ κατακόρφυρη σὰν ρουμπίνι ἡ καρδιά του!

Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ Ἀηδονιοῦ ἄρχισε ν' ἀδυνατίζῃ καὶ τὰ μικρὰ φτερά του ἄρχισαν νὰ δέρνωνται καὶ ἕνα θάμβος ἐσκέπασε τὰ μάτια του. Ὁλοένα ἀδυνάτιζε τὸ τραγοῦδι του καὶ αἰσθάνθη στὸ λαιμό του σὰν κάτι νὰ τὸ πνίγῃ.

Ἔπειτα ἄφησε μιὰ τελευταία μουσικὴ κραυγή. Τὸ ἀργυρὸ Φεγγάρι τὴν ἄκουσε καὶ λησμόνησε τὴν αὐγὴ καὶ βράδυνε τὸ δρόμο του στὸν οὐρανό. Τὸ κόκκινο ρόδο τὴν ἄκουσε κι' ἔτρεμε ὅλο, ἀπὸ ἔκστασι, καὶ ἄνοιξε τὰ πέταλά του στὸν πρωϊνὸν ἀέρα. Ἡ ἠχὼ τὴν πῆρε

στὶς ἅλικες σπηλιὲς καὶ ξύπνησε τοὺς κοιμισμένους βοσκοὺς ἀπὸ τὰ ὄνειρά τους. Ἐπέταξε στὶς καλαμιὲς τοῦ ποταμοῦ κι' ἐκεῖνες ἔφεραν τὴν εἴδησι στὴ θάλασσα.

— Κύτταξε, κύτταξε! ξεφώνησε ἡ Τριανταφυλλιά. Τὸ ρόδο ἐτελείωσε τώρα! Μὰ τ' Ἀηδόνι δὲν ἀπήντησε, γιατὶ ἦταν νεκρὸ πάνω στὴν πρασινάδα τοῦ κήπου με τὸ ἀγκάθι στὴν καρδιά του.

Καὶ τὸ μεσημέρι ὁ Σπουδαστὴς ἄνοιξε τὸ παράθυρό του κι' ἐκύτταξε ἔξω.

— Μπᾶ, τί τύχη, τί θαυμασία τύχη! ἐφώναξε. Νά, ἕνα κόκκινο ρόδο! Δὲν ἔχω ἰδεῖ ρόδο σὰν κι' αὐτὸ στὴ ζωή μου. Καὶ ἔσκυψε καὶ τὸ ἔκοψε.

Ἔπειτα ἔβαλε τὸ καπέλλο του καὶ μὲ τὸ ρόδο στὸ χέρι ἔτρεξε στοῦ Καθηγητῆ τὸ σπίτι. Ἡ θυγατέρα τοῦ Καθηγητῆ ἐκαθῆτο στὸ κατῶφλι τῆς πόρτας, τυλίγοντας γαλάζια μεταξοκλωστὴ σὲ μιὰ κουβαρίστρα.

— Εἶπες πῶς θὰ χορέψῃς μαζύ μου, ἐὰν σοῦ φέρω ἕνα κόκκινο ρόδο; ξεφώνησε ὁ Σπουδαστής. Νά, τὸ πιὸ κόκκινο ρόδο τοῦ κόσμου! Θὰ τὸ βάλῃς ἀπόψε δίπλα στὴν καρδιά σου καὶ καθὼς θὰ χορεύωμε μαζύ, αὐτὸ θὰ σοῦ πῆ πόσο σ' ἀγαπῶ.

Ἀλλὰ ἡ κόρη ἀπήντησε ψυχρά:

— Φοβοῦμαι πὼς δὲν θὰ πηγαίνῃ μὲ τὸ φόρεμά μου! Καὶ ἐκτὸς τούτου ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ὑπουργοῦ, μοῦ ἔστειλε μερικὰ χρυσαφικὰ καὶ ὅλοι γνωρίζουμε πὼς τὰ μπριλλάντια κοστίζουν πιὸ πολὺ ἀπὸ τὰ ἄνθη.

— Λοιπόν, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶσαι πολὺ εὐγενική! εἶπε ὁ Σπουδαστὴς θυμωμένος, καὶ ἐπέταξε τὸ ρόδο στὸ δρόμο.

— Δὲν εἶμαι πολὺ εὐγενική! εἶπεν ἡ κόρη. Σοῦ λέγω λοιπόν, ὅτι εἶσαι πολὺ πρόστυχος· καὶ στὸ κάτω-κάτω ποιὸς εἶσαι; Ἕνας σπουδαστής. Σπουδαῖο! Καὶ δὲν πιστεύω νἄχῃς οὔτε ἀσημένιες πόρπες στὰ παπούτσια σου, ὅπως ἔχει ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ὑπουργοῦ.

— Τί ἠλίθιο πρᾶγμα ἡ Ἀγάπη! εἶπεν ὁ Σπουδαστής, καθὼς ἀπομακρύνετο. Δὲν εἶναι οὔτε στὸ μισὸ χρήσιμη ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ἡ Λογική, γιατὶ δὲν ἀποδεικνύει τίποτε, καὶ διαρκῶς λέγει σὲ κάποιον πράγματα ποὺ δὲν θὰ συμβοῦν ποτὲ καὶ κάνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύουν πράγματα ποὺ δὲν εἶναι ἀληθινά. Μὰ τὴν ἀλήθεια εἶναι ἀρκετὰ ἄχρηστη, καί, ἐπειδὴ στὰ χρόνια ποὺ ζοῦμε, τὸ ὠφέλιμο εἶναι τὸ πᾶν, θὰ ξαναγυρίσω στὴ Φιλοσοφία καὶ θὰ σπουδάσω Μεταφυσική.

Καὶ ἐγύρισε στὸ δωμάτιό του, ἐτραβήξε ἀπὸ τὸ συρτάρι του ἕνα σκονισμένο βαρὺ βιβλίο καὶ ἄρχισε νὰ διαβάζῃ.

OSCAR WILDE

Τὸ μισὸ μονάχα Σύμπαν ἐγνώρισε ἐκεῖνος, ποὺ δὲν τοῦ ἔδειξαν τὸ σπίτι τοῦ Πόνου.

Ἔμερσον

ΘΑ ΕΠΑΝΕΛΘΕΤΕ!

ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ:

Μετενσάρκωσις καὶ Κάρμα

Ὁ Φράνσις Μπέηκον ἔλεγε: «Ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀρχίση μὲ βεβαιότητες θὰ καταλήξη σὲ ἀμφιβολίες, ἀλλὰ ἂν ἀρχίση μὲ ἀμφιβολίες θὰ καταλήξη σὲ βεβαιότητες». Τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου ἔπειτα ἀπὸ τον γήινο θάνατο εἶναι μιὰ μεγάλη Ἀμφιβολία. Καὶ ἡ Μετενσαρκωσις εἶναι μια ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις. Γιὰ πολλοὺς εἶναι βεβαιότης.

Πάνω στὸ θέμα αὐτό, τὸ περιοδικὸ «THE CANADIAN THEOSOPHIST» ἐδημοσίευσε μιὰ ἐνδιαφέρουσα διαλογικὴ συζήτησι μεταξὺ ἑνὸς ἁπλοῦ ἀνθρώπου καὶ ἑνὸς Σπουδαστοῦ. Ὁ ΙΛΙΣΟΣ ἔκρινε σκοπιμο νὰ παρουσιάση στοὺς φίλους του μιὰ εὐρεῖα περίληψι τοῦ διαλόγου, παραλείποντας μόνον ἐκεῖνες τὶς περικοπὲς ποὺ παρουσίαζαν τοπικὸ ἐνδιαφέρον, ξένο στὸ ἑλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό.

Νὰ λοιπὸν ὁ διάλογος:

Κος Ρ ώ τ α ς: Ἔχω διαβάσει τὴν Βίβλο καὶ ἄλλα Χριστιανικὰ βιβλία καὶ μοῦ ἔχουν ἀφήσει ὡρισμένες ἀμφιβολίες.

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Παραδείγματος χάριν;

Κος Ρ ώ τ α ς: Νά, μοῦ φαίνεται πὼς ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία συνοπτικὰ συνισταται στο ὅτι γεννώμεθα ἅπαξ καὶ ἔπειτα, εὐτυχῶς, κερδίζουμε τὴν αἰωνιότητα. Αὐτο μοῦ φαίνεται περίεργο καὶ διερωτῶμαι ἂν εἶναι ἔτσι.

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Σε τι ἀκριβῶς ἀμφιβάλλετε;

Κος Ρ ώ τ α ς: Φρονῶ ὅτι εἶναι παράλογο νὰ ποῦμε οτι οἱ ψυχὲς δημιουργοῦνται σὲ καποιο χρονικὸ σημεῖο, ἐπιζοῦν τοῦ θανάτου τοῦ φυσικοῦ σώματος καὶ πᾶνε ζῶντας αἰώνια. Εἶναι ἀλόγιστο καὶ ἀντιεπιστημονικὸ νὰ ποῦμε ὅτι ἐπιζοῦμε τοῦ σώματος, ἀλλὰ δὲν προϋπήρξαμε αὐτοῦ. Μ' ἄλλα λόγια, ὅτι ἔχομε μιὰ ἀρχή, ἀλλὰ ὄχι τέλος!

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Ναί, ξέρω τί ἐννοεῖτε. Παρατηρῶντας κανεὶς τὴ ζωή, βλέπει νὰ λειτουργῆ ὁ νόμος τῆς περιοδικότητος. Ὑπάρχει ἡμέρα καὶ νύχτα, ζωὴ καὶ θάνατος, ὕπνος καὶ ἐγρήγορσις, χειμῶνας καὶ ἀναγέννησις τὴν ἄνοιξι, παλίρροια καὶ ἄμπωτις στὶς θάλασσες. Ἐὰν ὑπάρχη στὸ σύμπαν αὐτὸς ὁ νόμος, τότε δὲν συμβιβάζεται μὲ

τὴν θεωρία τῆς μίας ζωῆς. Αὐτὸ δὲν εἶναι;

Κος Ρώτας: Ναί. Καὶ ἕνα ἄλλο πρᾶγμα ποὺ μοῦ φαίνεται παράλογο, εἶναι τὸ νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν μοῖρα μας γιὰ πάντα μιὰ ζωὴ τὸ πολὺ 70 ἐτῶν, ἔστω καὶ 100. Σχετικὰ μὲ τὴν αἰωνιότητα, εἶναι μιὰ ζωὴ πάρα πολὺ βραχεῖα, πολὺ ἀσήμαντη. Φρονῶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ χρειαζόταν περισσότερες ἀπὸ μία ζωὲς γιὰ νὰ τελειοποιηθῆ, καθὼς οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μᾶς λένε.

Σπουδαστής: Ναί, πράγματι. Θὰ ἐχρειάζοντο ἑκατοντάδες ζωές. Κι' αὐτὸ μοῦ θυμίζει μερικοὺς στίχους τοῦ Γουόρντσγουορθ:

Ἡ γέννησί μας ἕνας ὕπνος εἶναι
καὶ μιὰ λησμονιά.
Καὶ ἡ ψυχή, τὸ ἀστέρι τῆς ζωῆς μας,
ἔχει ἀνατείλει ἀπὸ μακρυὰ
καὶ θὰ ἔχῃ ἀλλοῦ τὴ δύσι.
Δὲν ἔχουμε τὰ πάντα γυμνωθῆ,
δεν έχουμε τὰ πάντα λησμονήσει.
Σύννεφα δόξας ἀχνορόδινα,
ἀπὸ τὶς παλάμες τοῦ Θεοῦ,
ναί, ἔχομε ὅλοι ξεκινήσει.

Σχετικὰ μὲ τὴν θεωρία τῆς «μίας ζωῆς», πρέπει νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ ἡ διδασκαλία ἦταν χωρισμένη σὲ δύο μέρη — σ' ἐκείνη ποὺ προωρίζετο γιὰ τὸ πλῆθος, τὴν ἀποκαλυφθεῖσα, καὶ στὴν μὴ ἀποκαλυφθεῖσα, γιὰ τοὺς Μαθητάς. Ἦσαν τὰ Μυστήρια, ἦσαν καὶ αἱ Παραβολαί. Ἡ Βίβλος εἶναι σ' αὐτὸ τὸ θέμα σαφής. Εἶπε ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς Μαθητάς Του: «Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται». (κατὰ Μᾶρκον, 4.11). Ἀνάλογη περικοπὴ ὑπάρχει καὶ στὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον (13.10). Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε τὸ γνωστόν: «Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μηδὲ ῥίπτετε τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων».

Κος Ρώτας: Ὁμολογῶ ὅτι αὐτὰ τὰ χωρία εἶναι ἐντυπωσιακά, ὅμως δὲν ἔχω ὑπ' ὄψει μου νὰ θεωροῦνται ὡς ἔνδειξις περὶ ὑπάρξεως καὶ μυστικῆς διδασκαλίας. Σεῖς νομίζετε ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς σημαίνουν;

Σπουδαστής: Ἀσφαλῶς. Ὁ Χριστιανισμός, ὅπως καὶ ὅλες οἱ μεγάλες θρησκεῖες, εἶχε τὴν μυστικὴ διδασκαλία του, ποὺ προωρίζετο γιὰ τοὺς λίγους. Ὁ Κλήμης τῆς Ἀλεξανδρείας, ἕνας ἀπὸ τοὺς παλαιότερους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἔγραψε: «Τὰ Μυστήρια τῆς Πίστεως δὲν εἶναι πρὸς διάδοσιν εἰς πάντας. Καὶ ἡ προφορικὴ σοφία παρίσταται ἀνάγκη νὰ κρύπτεται ἐντὸς μυστηρίου».

Κος Ρώτας: Καὶ τί ἀπέγινε ἡ μυστικὴ ἐκείνη διδασκαλία;

Σπουδαστής: Ἡ ἐσωτερικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ χάθηκε μέσα στὴν πλημμυρίδα τῆς ἀγνοίας, ἡ ὁποία ἔπνιξε τὴν Εὐρώπη ὕστερα ἀπὸ τὴν πτῶσι τῆς Ρωμαικῆς αὐτοκρατορίας. Τὶς πνευματικὲς ἀλήθειες γιὰ τοὺς λίγους, ἀντικατέστησε ἡ διδασκαλία γιὰ τοὺς πολλούς, ἡ ὠμὴ ἑρμηνεία. Μερικὰ στοιχεῖα διεσώθησαν, ἀλλὰ ἡ συστηματικὴ διδασκαλια χάθηκε. Καθὼς ξέρετε, βάστηξε πολλοὺς αἰῶνες ἡ πάλη μεταξὺ μαθήσεως καὶ ἀμαθείας, γνώσεως καὶ δεισιδαιμονίας. Αὐτὸ ποὺ ἀπέμεινε ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τὴν καρδιά, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τὴν ἐρευνῶσα διανόησι.

Κος Ρώτας: Μιὰ ἄλλη διδασκαλία, ποὺ δὲν τὴν ἐννοῶ ἢ παραδέχομαι εἶναι ἡ σχετικὴ μὲ τὴν συγγνώμη. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν συμβιβάζεται μὲ ὅσα εἶπε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή του: «Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίσει». (6.7).

Σπουδαστής: Ναί, δὲν συμβιβάζονται. Ὑπάρχει ἕνα ἔννομο

σύμπαν. Ἀλλοιώτικα θὰ ἦταν χάος. Στὸ ἀπαραβίαστο τῶν νόμων βασίζεται ἡ ἐπιστήμη. Ὁ σὲρ Ἔντουίν Ἄρνολδ τὸ περιέγραψε ὄμορφα στὸ «Φῶς τῆς Ἀσίας».

Πρωτοῦ τὸ σύμπαν ξεκινήση
στὴν πορεία του τὴν ἀτέρμονη,
ἀπὸ τὴ Θεία Δύναμη, ἕνας Νόμος (δόθηκε
γιὰ ὁδηγός μας στὸ Καλό.
Δὲν ξέρει τὴν ὀργή, μὰ οὔτε συγ-(γνώμη,
τὶς πράξεις μας μετράει ἀλάθευτα, (σωστά.
Ἂς τρέχουνε τὰ χρόνια, θὰ δικάση
αὔριο ἢ πολλὲς ἡμέρες ὕστερα...
Ὁ Νόμος τῆς δικαιοσύνης τέτοιος (εἶναι
καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ξε-(φύγη.
Ἡ καρδιά του εἶναι Ἀγάπη, και (τὸ τέρμα
Εἰρήνη καὶ Τελειότητα γλυκειά.
Ὑπακοῦστε!

Εἴτε τὸν ἀναγνωρίζῃ ὁ κόσμος συνειδητά, εἴτε ὄχι, ὁ νόμος ὑπάρχει. Καὶ λειτουργεῖ! Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τιμωροῦμε ἢ ἀμείβομε τοὺς ἑαυτούς μας, ἐὰν ἐργαζόμαστε σὲ ἁρμονία μὲ τοὺς νόμους τοῦ σύμπαντος ἢ εἴμαστε τρελλοὶ καὶ κάνομε τὸ ἀντίθετο.

Κος Ρώτας: Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει σαφῶς, ὅτι τὸ ἄτομον εἶναι ὑπεύθυνο γιὰ τὶς πράξεις του καὶ τοῦτο μοῦ κάνει αἴσθησι.

Σπουδαστής: Φυσικὰ συζητοῦμε γιὰ τὸν ἀρχαῖο νόμο τῆς μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ Κάρμα. Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Μαθηταί Του τὸν ἐγνώριζαν. Θυμηθῆτε τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ: «Ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν». (κατὰ Ματθαῖον, 7.2). Πιστεύω νὰ συμφωνῆτε ὅτι τοῦτο σημαίνει πῶς ὑπάρχει μιὰ ὁλοσυρὴ δικαιοσύνη, στὴν ὁποίαν δὲν ἀνακατεύεται σωτηρία μὲ μεσάζοντες ἢ μὲ ἔλεος.

Ἡ μετενσάρκωσις εἶναι γέννησις ἐκ νέου. Καὶ Κάρμα εἶναι μία ἰνδικὴ λέξις, ποὺ σημαίνει τὴν σχέσι αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος. Κάρμα εἶναι ὁ νόμος τῶν συνεπειῶν, ὁ παγκόσμιος νόμος τῆς ἀξεγέλαστης δικαιοσύνης. Κάρμα ἐπίσης σημαίνει δρᾶσι, πρᾶξι. Συνηθίζουμε νὰ θεωροῦμε τὴν πρᾶξι σὰν μιὰ ξεχωριστὴ φυσικὴ ἐνέργεια. Ἀλλὰ εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο. Εἶναι ὅλα ὅσα προηγοῦνται καὶ ὅλα ὅσα ἕπονται. Αὐτὸ εἶναι Κάρμα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐνσωματωμένο στὴν αἰτία.

Αἱ Ἑβραικαὶ Γραφαὶ περιέχουν ἄφθονες βεβαιώσεις γι' αὐτὸν τὸν νόμο τῆς συνεπείας. Ὁ ψαλμῳδὸς Δαυὶδ τὸν ἀνεγνώριζε ὅταν ἔψαλλε: «Καὶ σοῦ, Κύριε, τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ». (Ψαλμοί, ΞΑ', 61).

Κος Ρώτας: Εἶναι ἄξιον ἀπορίας, πῶς μιὰ διδασκαλία τόσο ἁρμονικὴ πρὸς τὸ νόμο καὶ τὴν κοινὴ λογικὴ παρεμερίσθη χάριν τῆς συγγνώμης. Ἀλλά, θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπανέλθωμε στὸ θέμα τῆς μετενσαρκώσεως; Ὑπάρχει μνεία στὴν Βίβλο;

Σπουδαστής: Ἡ διδασκαλία τῆς μετενσαρκώσεως ἦταν διαδεδομένη στὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ σχεδὸν παγκοσμίως. Θυμηθῆτε ὅτι ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἔφθασε στὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἐρωτοῦσε τοὺς Μαθητάς Του: «Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;». Καὶ οἱ Μαθηταί Του ἀπήντησαν: «Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν». (κατὰ Ματθαῖον, 16.13—14). Πρόκειται βεβαίως περὶ πίστεως στὴν μετενσάρκωσι.

Κος Ρώτας: Ναί. Ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ περιστατικὸ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, ποὺ μοῦ φαίνεται αἰνιγματικό. Οἱ Μαθηταὶ ρώτησαν τὸν Ἰ-

ησοῦν (κατὰ Ἰωάννην, 9 3) ἐὰν ἡ ἐκ γενετῆς τυφλότης ὠφείλετο στὸ ὅτι ἐκεῖνος εἶχε ἁμαρτήσει ἢ οἱ γονεῖς του. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἔχῃ ἁμαρτήσει ὁ ἴδιος, ὥστε γιὰ τιμωρία νὰ γεννηθῆ τυφλός,

Σπουδαστής: Ἀσφαλῶς, δὲν μποροῦσε, ἐκτὸς σὲ κάποια προηγούμενη ζωή. Ἡ ἐρώτησις ποὺ ἐτέθη στὸν Ἰησοῦ σημαίνει ἀφ' ἑαυτῆς, ὅτι ἦτο κάτι τὸ δεδομένον τὸ Κάρμα καὶ ἡ μετενσάρκωσις. Ὑπάρχει καὶ μία ἀκόμη ἀναφορὰ στὴν μετενσάρκωσι, ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶπε γιὰ τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστή «Εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι». (Ματθ. 11 14 καὶ Μάρκ. 9 13).

Κος Ρώτας: Θέλετε νὰ πῆτε ὅτι ἡ μετενσάρκωσις ἀπετέλει μέρος τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ,

Σπουδαστής: Μάλιστα. Μέχρι τοῦ ἕκτου αἰῶνος.

Κος Ρώτας. Καὶ τί απέγινε κατόπιν; Πῶς ἐχάθηκε γιὰ μᾶς;

Σπουδαστής: Ἀπεκηρύχθη, ἐθεωρήθη αἱρετικὴ ἀπὸ τὴν δεύτερη Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ 553. Ἡ Σύνοδος ἐκείνη ἀπετέλεσε οὐσιαστικὰ τὴν τελικὴ φάσι τῆς δεκαετοῦς ρήξεως ποὺ ἄρχισε μὲ τὸ διάταγμα τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ 543, κατὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ὠριγένους. Ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε ἀναλάβει τὴν ἡγεσία καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, γιὰ ἕνα διάστημα, ὑπέμενε τὸν Καισαρο—παπισμὸ ἢ παπισμὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ Ὠριγένης δὲν ἐδέχετο ὅτι εἶναι σύμφωνο μὲ τὴν λογικὴ νὰ ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ ψυχὴ εἰσάγεται στὸ σῶμα τυχαίως καὶ χωρὶς καμμιὰ συνάρτησι μὲ τὸν τελικὸ προορισμό της. Λίγοι ἐπίσκοποι ἔλαβαν μέρος στὴ Σύνοδο, τὸν κατεδίκασαν πάντως.

Κος Ρώτας: Πέστε μου περισσότερα γιὰ τὸν Ὠριγένη, ἂν θέλετε.

Σπουδαστής. Ὑπῆρξε ὁ ἐπιφανέστερος καὶ θαυμασιώτερος Χριστιανὸς σοφὸς τοῦ Γ' αἰῶνος. μπορεῖ νὰ πῆ κανείς, ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξε ἡ ἀφετηρία ὅλης τῆς θεολογικῆς κινήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐγεννήθη στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἀμμωνίου Σακκᾶ. Μετὰ τὸν μαρτυρικὸ θάνατο τοῦ πατρός του, μόλις 18 ἐτῶν ἀντικατέστησε τὸν Κλήμεντα στὴν διεύθυνσι τῆς Σχολῆς του. Ὑπῆρξε ὁ πολυγραφώτερος τῶν συγγραφέων, γι' αὐτὸ καὶ ἀπεκλήθη «χαλκέντερος». Τοῦ ἀποδίδονται χιλιάδες συγγραμμάτων. Ἡρμήνευσε σχεδὸν ὅλην τὴν Ἁγ. Γραφήν. Στὴν ἐποχή του ὅμως δὲν ἦταν ἀκίνδυνο νὰ δοθῆ ἡ ἐπίσημη καὶ ὁριστικὴ διατύπωσις τῆς διδασκαλίας. Ἀπὸ φθόνον ὁ Ὠριγένης ὑπέστη πολλοὺς διωγμούς, μέχρι καὶ τῆς ἀποκηρύξεώς του, ἐπὶ πλέον ἡ διδασκαλία του ἐνοθεύθη σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τοὺς ἡμιμαθεῖς. Παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ ὄνομά του παρέμεινε σεβαστὸ καὶ τιμημένο, ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης τὸν ὠνόμασε «πρίγκιπα τῆς χριστιανικῆς γνώσεως στὸν τρίτον αἰῶνα». Πάντως, ἡ διδασκαλία περὶ μετενσαρκώσεως δὲν ἐχάθηκε παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ Χριστιανισμό. Στοὺς ἐρευνητὰς ἦταν πάντα προσιτή. Πολλὰ ἔξοχα πνεύματα τὴν ἀπεδέχθησαν. Ὁ Σοπενχάουερ τὴν ἐπίστευε τελείως. Τὸ ἴδιο ὁ Ἔμερσον, ὁ Οὐίτμαν, ὁ Γκαῖτε, ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο. Φυσικά, ἀπὸ τοὺς πρώτους ὁ Πλάτων, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Πλωτῖνος. Ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, πλὴν τοῦ Ὠριγένους, τὴν παρεδέχοντο ὁ μάρτυς Ἰουστῖνος, ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς καὶ ἄλλοι. Δὲν εἶναι λογικὸ νὰ δεχθοῦμε ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔζησαν κοντὰ στὶς πηγὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ, θὰ εἶχαν διδαχθῆ ἀπὸ

τὴν ἐσωτερικὴ διδασκαλία, ὅπως καὶ οἱ Μαθηταί;

Κος Ρώτας: Μὰ τότε, γιατί ἡ διδασκαλία ἀπεκηρύχθη;

Σπουδαστής: Εἶναι πολὺ ἁπλό. Ἡ παραδοχὴ τῆς διδασκαλίας περὶ μετενσαρκώσεως καὶ Κάρμα εἶναι ἐντελῶς ἀσυμβίβαστη με τὸν ἐκκλησιαστικὸ Χριστιανισμό. Τί θὰ γίνουν οἱ μεσάζοντες ἐὰν σεῖς εἴσθε ὑπεύθυνος; Ἐὰν αναπτύσσετε τὴν δοσμένη ἀπὸ τὸ θεῖον φύσι σας ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωήν, ποιὸς μπορεῖ νὰ σᾶς βοηθήση, ἐκτὸς μὲ τὴν ὑπόδειξι τοῦ δρόμου, καθὼς ἔπραξαν ὁ Ἰησοῦς καὶ οι ἄλλοι μεγάλοι διδάσκαλοι; Σεῖς, τὸ ἄτομόν σας, θὰ πρέπει νὰ διανύση τὸν δρόμο. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῆτε τῆς εὐθύνης μὲ τὴν μεσολάβησι οἱουδήποτε. Οἱ ἄνθρωποι λαθεύουν, κι᾿ ἂς λένε τὸ ἀντίθετο. Καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὑποκείμενοι σὲ λάθη ἄνθρωποι, ποὺ ἀπὸ θέσεις ἐξουσίας συνετέλεσαν στὴν διαμόρφωσι τοῦ σημερινοῦ περιεχομένου τοῦ Χριστιανισμοῦ, μακρυὰ ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες παραδόσεις, εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν θέσι ποὺ ἔχει πάρει ἀπέναντι στὴν μετενσάρκωσι.

Κος Ρώτας: Ποιὰ εἶναι, κατὰ τὴν γνώμη σας, τὰ κύρια ἐπιχειρήματα ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς μετενσαρκώσεως;

Σπουδαστής: Ἂς πάρωμε πρῶτα τὴν ἀρνητικὴ πλευρά. Τὸ πρῶτο ἀντιρρησιακὸ ἐπιχείρημα εἶναι δὲν διατηροῦμε ἀνάμνησι τῶν περασμένων βίων μας. Ἡ δεύτερη ἀντίρρησις εἶναι πὼς ἀποτελεῖ ἀδικία νὰ ὑποφέρῃ κανεὶς γιὰ κάτι ποὺ δὲν ἔχει συνείδησι τῆς διαπράξεώς του. Τρίτον, ἀνατρέπεται ἡ κληρονομικότης, ἡ σχέσις γονέων καὶ τέκνων. Τέταρτον, ἡ ἰδέα περὶ ἐπανόδου καὶ πάλιν ἐπανόδου δὲν εἶναι ἀρεστὴ σὲ πολὺν κόσμο.

Κος Ρώτας: Μπορῶ νὰ σᾶς διακόψω, γιὰ νὰ ρωτήσω ἐὰν ἔχῃ κανεὶς τὴν ἐπιλογὴ τῆς ἐπανόδου ἢ μή;

Σπουδαστής: Ὄχι, δὲν ἔχετε τέτοια ἐπιλογή. Θὰ ξανάρθετε.

Κος Ρώτας: Δεχόμενος ὅτι ἔζησα προηγουμένως, γιατί δὲν ἐνθυμοῦμαι τὶς περασμένες μου ζωές;

Σπουδαστής: Μὰ καὶ βέβαια τὶς ἐνθυμεῖσθε! Ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ μνήμη του. Εἶναι ἡ συσσωρευμένη καὶ διυλισμένη οὐσία τῆς προηγουμένης πείρας σας. Οἱ διαδοχικὲς ζωὲς μοιάζουν σὰν χάνδρες περασμένες σὲ μιὰ κλωστή. Κλωστὴ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ οἱ χάνδρες, οἱ ξεχωριστὲς ἀνθρώπινες ζωές. Ἐξαιρέσει τῆς καταστάσεως ὑπνώσεως, δὲν μπορεῖτε νὰ πῆτε τί ἀκριβῶς ἐκάνατε πρὶν δέκα ἢ εἴκοσι χρόνια, μολονότι εἴσθε βέβαιος ὅτι ἐζούσατε τότε. Πῶς εἶναι δυνατὸν ν᾿ ἀναζητήσετε λεπτομέρειες σὲ ζωὲς περασμένες; Ἀλλά, κάθε ζωὴ ἀφήνει τὰ ἴχνη της. Μάθατε σὲ περασμένη ζωὴ ὅτι ἡ ἀτιμία καὶ ὁ φόνος ἀποτελοῦν παραβιάσεις τοῦ φυσικοῦ νόμου. Γεννηθήκατε ἔπειτα μ᾿ αὐτὴν τὴν γνῶσι σὰν μέρος τοῦ χαρακτῆρος σας. Ὅσοι ἦσαν σ᾿ ἄλλη ζωὴ ψεῦτες, κλέφτες ἢ φονιάδες, θὰ πρέπει σ᾿ ἑπόμενη ζωὴ νὰ ἐκπαιδευθοῦν. Τὸ σύνολον τῆς ζωῆς δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐκπαιδευτικὴ λειτουργία.

Ἡ ἰδιοφυία εἶναι κι᾿ αὐτὴ μιὰ μνήμη. Πῶς ἀλλιῶς νὰ ἐξηγηθῆ τὸ ὅτι ὁ Μόζαρτ ἔκανε περιοδεῖες σε ἡλικία ἔξη ἐτῶν;

Ὡς πρὸς τὰ θετικὰ ὑπὲρ τῆς μετενσαρκώσεως ἐπιχειρήματα, αὐτὰ εἶναι:

1. Εἶναι ἀπαίτησις τῆς καθολικῆς ἰδέας περὶ ἀθανασίας. Εἶναι ἀδιανόητο νὰ εἰσέρχεται στὸν κόσμο μας ἡ ψυχή, φερμένη ἀπὸ τὸ ἄπειρον. γιὰ τὴν πρώτη καὶ μοναδικὴ πεῖρα, καὶ νὰ ἐξέρχεται γιὰ κά-

ποια πνευματική ὕπαρξι δίχως τέλος.

2. Ὁ νόμος τῆς ἀναλογίας ενισχύει την μετενσαρκωσι. Το παληο Ἑρμητικο ῥητον «τα κάτω ὡς καὶ τὰ ἄνω» δείχνει ὅτι η αναλογια ἀποτελοῦσε μέρος τῆς μελετης τῶν αρχαίων Ελληνων και Αιγυπτίων για τὴν ζωη και τον θανατο. Ὅλα στὸν κοσμο υποτασσονται στην ἀναλογία. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ μικρόκοσμος τοῦ συμπαντος.

3. Η επιστημη ἐπιβεβαιωνει τους βασικοὺς νόμους τῆς μετενσαρκώσεως. Τιποτε δεν δημιουργειται, τιποτε δεν καταστρεφεται.

4. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς και το σχέδιον τῆς ανθρωπίνης ἐξελιξεως ἀπαιτοῦν σαν μεθοδο την ἐπαναγέννησι.

5. Ἡ μετενσαρκωσις παρέχει πλήρη ἀπάντησι στο πιο πολυπλοκο πρόβλημα τῆς Θεολογιας, το προπατορικο αμαρτημα. Αὐτὸς ο Γόρδιος δεσμος δεν μπορεῖ να λυθῆ με την θεωρια τῆς μιᾶς ζωῆς.

6. Ἡ μετενσαρκωσις εξηγεῖ πολλὲς περίεργες ἐμπειρίες. Στὸν τυπο συχνὰ ἀναφέρονται τέτοιες περιπτώσεις.

7. Μόνον η μετενσάρκωσις εξηγεῖ τὴν ἀδικία καὶ την ἀθλιότητα που δέρνουν τὸν κόσμο. Ἐξηγεῖ καὶ την χαρά.

Κος Ρώτας: Ἐαν σᾶς ἐρωτησω «Τι ειμαι και τί μετενσαρκοῦται», θὰ μπορεσω νὰ παρω ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι;

Σπουδαστής: Ναί. Ὁ Παῦλος εἶναι σαφής. «Οὐκ οἴδατε ὅτι ναος Θεοῦ ἐστε και το Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οικεῖ ἐν ὑμῖν;... ο γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιος ἐστιν, οἵτινες ἐστε ὑμεῖς». (Προς Κορινθ. Α' 10). Γιὰ νὰ χρησιμοποιησω μιὰ ἀπὸ τὶς αρχαίες ἀλληγοριες, εἴμεθα μία σπίθα ἀπο το Θεῖον Πῦρ, ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν Ἀπεριόριστη Πρώτη Ἀρχὴ πού ἐδημιούργησε το σύμπαν, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ περιγραφῆ ἀλλα ειναι αὐτη αὐτη ἡ Ζωή.

Κος Ρώτας: Καὶ πῶς θὰ συναισθανθοῦμε τὴν θεία φύσι μας, πῶς θ' ἀνακαλυψουμε τὸν πραγματικο εαυτό μας; Θα μοῦ πῆτε, υπαρχουν οἱ διδασκαλιες... Ἀλλα, ποιος τὶς τηρεῖ; Πάρτε τὸ «ἀγαπᾶτε ἀλληλους». Ὡραία ἐντολη... «Ἀγαπᾶτε τον πλησιον ὡς σεαυτόν»... Ἀλλα, δὲν τον ἀγαπᾶμε. Τον ἐκμεταλλευομεθα..

Σπουδαστής: Ὑπάρχουν ὁμως πολλοὶ ποὺ τον ἀγαποῦν. Που αποδεικνύουν ἐμπρακτως τὴν πίστι τους. Η θρησκεια διδασκει τὴν φύσι τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπαιτεῖται νὰ τελοῦν οἱ ἄνθρωποι ἐν ἐγρηγόρσει γιὰ ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι ὑπάρχει Μία Ἀλήθεια, ὅτι ὁ ἄνθρωπος χρειαζεται Μια ἐκκλησία, ὅτι ο Ναος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐντος ἡμῶν, περιτειχισμενος ἀπο τὴν ὕλη, ἀλλὰ προσιτὸς σ' ὅποιον βρίσκει τὴν ὁδό.

Κος Ρώτας: Η ὁδός... Δεν εἶν' εὔκολη. Ἄλλα λέμε, ἀλλα πιστεύουμε, αλλα κάνομε...

Σπουδαστής: Δὲν ἔχετε αδικο. Ὑπαρχει μία βαθειὰ διάστασις ἀνάμεσα στον ὅρο «θρησκεια» και «πίστις». Λιγώτερη πίστις, περισσότερη συνήθεια. Καὶ λιγώτερη γνῶσις, περισσότερη πίστις. Ὁ ἄνθρωπος χρειαζεται μια θετικὴ διδασκαλία καὶ αυτὴ ειναι ἡ μετενσάρκωσις και το κάρμα. Οἱ διδασκαλίες αὐτες θα γεμίσουν ἕνα αἰσθητο κενο τοῦ σημερινοῦ ἐξωτερικοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἦσαν αλλοτε μέρος τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας και θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναγίνουν.

Κος Ρώτας: Ἡ διαρκὴς ἐπάνοδος τῆς ζωῆς σημαίνει ὅτι ἐμεῖς διεμορφώσαμε τον πολιτισμὸ τοῦ παρελθόντος;

Σπουδαστής: Ποιὸς ἄλλος; Τί ἄλλο παρὰ ἡ μετενσάρκωσις ἐξηγεῖ τὴν ἄνοδο καὶ τὴν πτω-

σι τῶν πολιτισμῶν διὰ μέσου τῆς ἀναχωρήσεως τῶν προχωρημένων ἀνθρώπων σὲ ἄλλες φυλὲς καὶ ἄλλες ἠπείρους;

Κος Ρώτας: Ναί, στὴν Ἀμερικὴ τώρα ξεχύνονται ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε γωνιὰ τῆς γῆς...

Σπουδαστής: Θὰ συντελέσουν στὴν δημιουργία τῆς Ἀμερικῆς τοῦ μέλλοντος. Αὐτὴ ἡ ἤπειρος ἔχει μεγάλο μέλλον, σὲ χιλιάδες χιλιάδων χρόνια ὅταν ἡ φυλὴ θὰ ἔχει ὡριμάσει. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, σᾶς συνιστῶ ν' ἀπομνημονεύσετε αὐτὲς τὶς Τρεῖς Μεγάλες Ἀλήθειες:

1. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατη καὶ τὸ μέλλον της εἶναι μέλλον ἀπεριόριστης ἀναπτύξεως καὶ λάμψεως.

2. Ἡ ζωοδότις ἀρχὴ βρίσκεται μέσα μας, ἀπέθαντη καὶ αἰώνια εὐεργετική, ἀνάκουστη καὶ ἀθέατη καὶ ἄοσμη, μὰ προσιτὴ στὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸ θέλει.

3. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸν δικό του νομοθέτη καὶ τὸν ἀπόλυτο κατανομέα δόξας ἢ λάσπης, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἐτυμήγορος τῆς ζωῆς του, τῆς ἀνταμοιβῆς του, τῆς τιμωρίας του.

Αὐτὲς οἱ ἀλήθειες, μεγάλες ὅπως ἡ ζωή, εἶναι καὶ ἁπλὲς ὅσο ὁ ἁπλούστερος τῶν ἀνθρώπων. Θρέψατε τοὺς πεινῶντας...

Κος Ρώτας: Δεδομένου ὅτι ἡ μετενσάρκωσις ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὸν «ἐπίσημο» Χριστιανισμό, εἶναι ἀπορίας ἄξιο πῶς ἐπὶ τόσους αἰῶνες ἔχαμαν οἱ ἄνθρωποι δίχως αὐτὴ τὴ διδασκαλία.

Σπουδαστής: Ἡ διδασκαλία ἀνεκαλύφθη ἐκ νέου. Μία ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες περικοπὲς τῆς Γραφῆς εἶναι «κρούσατε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν, ζητήσετε καὶ εὑρήσετε». Πολλοὶ ποιηταί, μελετηταὶ καὶ μυστικοὶ διαφόρων χωρῶν ἐζήτησαν, εὑρῆκαν τὴν μετενσάρκωσι, τὴν ἐδίδαξαν. Νά ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ποίημα «Ἡ πίστις μου» τοῦ Τζὼν Μάνσφηλδ:

Φρονῶ πὼς ὅταν ἕνα ἄτομον πεθαίνη,
στὴ γῆ ξαναγυρίζει ἡ ψυχή του,
σὲ καινούργια σάρκινη στολή.
Νέα μητέρα γέννα τοῦ προσφέρει
σὲ σῶμα δυνατώτερο καὶ νοῦ πιὸ φωτεινό.
Καὶ ἡ παληὰ ψυχὴ τὸ δρόμο ξαναπαίρνει.

Προσέξετε καὶ αὐτὸν τὸν περίφημο ἐπιτάφιο ποὺ ἔγραψε ὁ Βενιαμὶν Φραγκλῖνος:

Τὸ σῶμα
του ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ
τυπογράφου,
Σὰν κάλυμμα βιβλίου παλαιοῦ,
ποὺ τὸ περιεχόμενό του ἀπεσπάσθη,
καὶ Γράμματα καὶ χρυσώματα τριφτῆκαν
ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ
τροφὴ τῶν σκωλήκων.
Ἀλλά, τὸ ἔργον δὲν θὰ χαθεῖ·
Γιατί, καθὼς ἐπίστευε, πάλι θὰ κυκλοφορήση
Σὲ μιὰ νέα καὶ κομψότερη ἔκδοσι,
ἀναθεωρημένη καὶ διωρθωμένη
ἀπὸ
τὸν Συγγραφέα.

Κος Ρώτας: Διερωτῶμαι τί ἀποτέλεσμα θὰ εἶχαν οἱ διδασκαλίες τῆς μετενσαρκώσεως καὶ κάρμα, ἂν τὶς ἔπαιρναν οἱ ἄνθρωποι στὰ σοβαρά.

Σπουδαστής: Ἀλλά, τὶς παίρνει σοβαρὰ μεγάλος ἀριθμὸς ἀνθρώπων. Τὰ δύο τρίτα τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς πιστεύουν στὴν μετενσάρκωσι. Τὴν ἔχει παραμερίσει μόνον ἡ ὑλιστικὴ Χριστιανικὴ Δύσις. Ἡ Ἀνατολὴ οὐδέποτε τὴν ἔχασε.

Κος Ρώτας: Διάβασα γιὰ τὴν ἐπίδρασι αὐτῶν τῶν διδασκαλιῶν στὴν Ἰνδικὴ ἱστορία, ἀλλὰ ὁμολο-

γῶ ὅτι περίμενα μεγαλύτερα ἀποτελέσματα.

Σπουδαστής: Λάβετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου διαμορφώνεται στὸ ἐργαστήρι τῆς ἐξελίξεως σὲ χρόνο πέρα ἀπὸ τὰ δικά μας κριτήρια. Εἶναι ἡ κληροδοσία μας στὶς ἐπόμενες μετενσαρκώσεις. Ὁ δρόμος εἶναι μακρύς. Λάβετε ἐπίσης ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ἡ σύγχρονη φιλοσοφία τοῦ φάγετε, πίετε καὶ εὐφραίνεσθε ἀνεπτύχθη ἔξω ἀπὸ τὶς διδασκαλίες τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ κάρμα. Ἀπαιτεῖται προσωπικὴ πειθαρχία σὲ μιὰ ἰδέα. Ἡ μετενσάρκωσις καὶ τὸ κάρμα ἀποτελοῦν τὸν κρυφὸ πυρῆνα τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς καὶ ὅλων τῶν μεγάλων θρησκειῶν καὶ φιλοσοφιῶν. Ἑνώνουν ὅλες τὶς οἰκογένειες τῶν ἀνθρώπων σὲ μιὰ μεγάλη ἀδελφότητα. Ἡ θεμελιώδης ἑνότης τῆς ζωῆς ἀπετέλει ἀνέκαθεν βασικὸ δόγμα τῆς ἐσωτερικῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἀδελφότης δὲν εἶναι ἕνα ἁπλὸ συναίσθημα, ἀλλὰ ἕνα ζωντανὸ γεγονός, ἕνας νόμος τῆς ὑπάρξεώς μας.

Κος Ρώτας: Εἴπατε πὼς ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε οἱ ἄνθρωποι τῶν προηγουμένων πολιτισμῶν. Πῶς τὸ ἐννοεῖτε;

Σπουδαστής: Σ' ὅλες τὶς μεγάλες θρησκεῖες τοῦ κόσμου, ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου παρομοιάζεται μὲ ὁδοιπορία. Δὲν εἶναι μιὰ μηδαμινὴ ὁδοιπορία ἀπὸ τοῦ λίκνου στὸ φέρετρο, ἀλλὰ διὰ μέσου ἑκατομμυρίων καὶ ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Καθὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνευματικὸ ὄν, ἡ συνέχειά του εἶναι ἀδιάσπαστη. Ἔθνη καὶ πολιτισμοὶ ἀνεβαίνουν, μεγαλώνουν, πέφτουν, χάνονται, μὰ ἡ ὁδοιπορία ἐξακολουθεῖ. Ἡ σπίθα ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Πῦρ αποκτᾶ πεῖρα μέσ' ἀπὸ τὶς ἀναρίθμητες ἀλλαγές, ἐνῶ προορισμός της εἶναι ἡ ἐπιστροφὴ στὴν Πηγή. Ὡραῖα τὸ εἶπε ὁ Κάρλαϋλ:

«Ἡ οὐσία τῆς ὑπάρξεώς μας, τὸ μέσα μας μυστήριο ποὺ καλεῖται ΕΓΩ — δὲν ἔχομε ἄλλη προσφορώτερη λέξι — εἶναι μιὰ πνοὴ τοῦ οὐρανίου, ἡ μέσα στὸν ἄνθρωπο ἀποκάλυψις τοῦ ὑψίστου Ὄντος. Τὸ σῶμα μας, οἱ ἰδιότητές μας, ἡ ζωή μας, δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἔνδυμα γιὰ τὸ μὴ δυνάμενον νὰ ὀνομασθῇ».

Θὰ ἔπαιρνε πολὺ μάκρος ἡ ἀνάλυσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, σημειῶστε ὅμως ὅτι ἀναπτύσσεται μὲ τὸν ἀριθμὸ Ἑπτά. Ἔχει ἑπτὰ σώματα, κατὰ τὴν ἀρχαία σοφία, καὶ ἐξελίσσεται σὲ ἑπτὰ φυλὲς ἢ περιόδους. Ἕνα μέρος τῆς παρούσης ἀνθρωπότητος ἀνήκει σὲ λαὸ Τετάρτης φυλῆς, ὅπως οἱ Μογγόλοι. Ἐμεῖς, οἱ Ἀριανοί, ἀνήκουμε στὴν Πέμπτη φυλή.

Κος Ρώτας: Ἀλλά, ἂν δὲν κάνω λάθος, ὁ ἀπόστολος Παῦλος περιγράφει τὸν ἄνθρωπο ὡς τριπλῆ φύσι: πνεῦμα, ψυχή, σῶμα. (Θεσσαλ. 5,23).

Σπουδαστής: Ὀρθῶς. Ἡ ἐσωτερικὴ διδασκαλία ὑποδιαιρεῖ τὶς τρεῖς αὐτὲς βασικὲς ἀπόψεις τοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτον εἶναι τὸ Πνεῦμα, τὸ Ἀδιαίρετον. Τὰ ἄλλα ἕξη εἶναι ὀχήματα, ποὺ ἐπιτρέπουν στὸ Πνεῦμα νὰ λειτουργῇ σὲ διάφορα πεδία συνειδητότητος.

Κος Ρώτας: Ποιὰ διαφορὰ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν Τετάρτη, ὅπως εἴπατε, φυλὴ καὶ στὴν Πέμπτη;

Σπουδαστής: Ὅλα τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν στὴν Πέμπτη φυλή, ἡ ὁποία φάνηκε πρὶν ἕνα ἑκατομμύριο χρόνια στὴν Ἀσία. Ὑπολείμματα τῆς Τετάρτης φυλῆς, τῆς καλουμένης Μογγολικῆς, εἶναι οἱ Ἰνδιάνοι, οἱ Ἐσκιμῶοι, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Κινέζοι, οἱ Μαλαίσιοι, οἱ Θιβετανοὶ καὶ μερικὲς ἄλλες μικρότερες ὁμάδες. Γε-

νικὰ ἡ Τετάρτη ἢ Ἀτλάντειος Φυλὴ ἀπέτυχε.

Κος Ρ ώ τ α ς: Τί ἐννοεῖτε «ἀπέτυχε» καὶ πῶς μπορεῖ μία φυλὴ νὰ ἀποτύχῃ; Ξέρω γιὰ τὰ ἄτομα, ποὺ δὲν κατορθώνουν νὰ ζήσουν μὲ τὰ ἰδανικά τους. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ὁμαδικότητα;

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Ναί. Εἶναι τέτοια ἡ διαδικασία τοῦ καρμικοῦ νόμου. Οἱ θεῖοι Διδάσκαλοι καὶ Ὁδηγοὶ τοῦ παιδιοῦ—ἀνθρωπότης το βοηθοῦν καθὼς μιὰ μητέρα βοηθάει τὸ παιδί της νὰ περπατήσῃ. Βαθμηδὸν ἀποσύρει τὴν βοήθειά της, γιὰ νὰ ἰδῆ τί μπορεῖ νὰ κάμη μονάχο του. Ὁ Ἀτλάντειος πολιτισμὸς ἦταν μεγάλος σὲ κοινωνικὴ τάξι καὶ σοφία, ἀλλὰ ὅταν οἱ θεῖοι Διδάσκαλοι ἀπεσύρθησαν, ὁ πολιτισμὸς κομματιάσθηκε σὲ συντρίμμια κάτω ἀπὸ τὸν ἐγωισμὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ἀήττητα ἀκόμη κατώτερα ἔνστικτά του.

Κος Ρ ώ τ α ς: Μιλᾶτε γιὰ τοὺς λαοὺς ποὺ ἔζησαν στὴν χαμένη, ὅπως λέγεται, ἤπειρο τῆς Ἀτλαντίδος;

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Ναί. Ἀλλὰ τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι τεράστιο. Ὑπάρχει μιὰ πολὺ μεγάλη φιλολογία.

Κος Ρ ώ τ α ς: Δὲν θὰ ζητήσω λεπτομέρειες. Ἕνα πρᾶγμα θέλω νὰ μοῦ διευκρινήσετε. Ἐφόσον εἴπατε ὅτι ἡ ἐξέλιξις λειτουργεῖ στὸ πλαίσιο ἑπτὰ φυλῶν καὶ τώρα εἴμαστε στὴν πέμπτη, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ξεπεράσαμε τὸ μέσον τοῦ δρόμου καὶ ὅτι εἴμαστε στὴν καμπὴ τῆς ἐπανόδου; Μ' ἄλλα λόγια ἡ Πέμπτη φυλή μας τὰ κατάφερε καλύτερα ἀπὸ τοὺς Ἀτλαντείους;

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Τί θὰ πῆ «καλύτερα ἀπὸ τοὺς Ἀτλαντείους», ἀφοῦ εἴμαστε **ἐ μ ε ῖ ς** οἱ Ἀτλάντειοι; Τὸ ἂν πᾶμε τώρα καλύτερα εἶναι πολὺ μεγάλο θέμα καὶ δὲν μπορῶ ν' ἀπαντήσω. Ὅμως, ἔχομε τοὺς φρικτοὺς πολέμους μας. Καὶ ἀκριβῶς τώρα ἡ Δυτικὴ Δημοκρατία παρουσιάζει τρομακτικὴ ὁμοιότητα μὲ τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς Ρωμαικῆς αὐτοκρατορίας. Εἰς ἀντάλλαγμα, ὑπάρχουν πολλὰ ἐλπιδοφόρα σημάδια, ὅτι μπορεῖ νὰ προχωροῦμε καλά.

Κος Ρ ώ τ α ς: Τώρα καταλαβαίνω γιατί πιστεύετε ὅτι ἡ ἀπώλεια τῆς διδασκαλίας τῆς μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ κάρμα ἦταν τραγική.

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Προσέξετε τοῦτο: Δὲν ὑπῆρξε ἁπλῶς ἀπώλεια τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ ἔφερε κατ' ἀνάγκην τὴν βλάσφημη διδασκαλία περὶ αἰωνίας κολάσεως. Σὰν διαφυγὴ ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἐφιάλτη, οἱ θεολόγοι μας προσέφεραν τὴ συγγνώμη πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἐχρειάζετο ἦταν μιὰ ἐξήγησις τῆς αἰώνιας ἀλήθειας γιὰ τὸν Νόμο Αἰτίας καὶ Ἀποτελέσματος.

Κος Ρ ώ τ α ς: Μπορεῖτε νὰ μοῦ δώσετε περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ τὸ Κάρμα, πῶς λειτουργεῖ στὴν ἀτομικὴ ζωή;

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Ὁ καθένας μας ἔχει Κάρμα τριῶν εἰδῶν. Πρῶτον, τὸ κάρμα ἀπὸ τὶς περασμένες ζωές, ποὺ δὲν ἰσοφαρίσατε ἀκόμη. Δεύτερον, τὸ κάρμα ποὺ ἔχετε κάμει καὶ ἐξακολουθεῖτε νὰ κάνετε σὲ τούτη τὴ ζωή σας, ποὺ μπορεῖτε νὰ τὸ πληρώσετε σ' αὐτὴν ἢ ἄλλη ζωή. Ἔπειτα, εἶναι τὸ τρίτον εἶδος, τὸ κάρμα ποὺ κρατιέται πάνω μας, χωρὶς νὰ τίθεται σὲ λειτουργία, διότι δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη οἱ κατάλληλες συνθῆκες τοῦ περιβάλλοντος. Εἶναι σὰν τοὺς ὑδρατμούς, ποὺ αἰωροῦνται στὴν ἀτμόσφαιρα καὶ θὰ γίνουν βροχὴ μόνον ὅταν συντρέξουν οἱ ἀπαραίτητες συνθῆκες.

Κος Ρ ώ τ α ς: Καὶ τί ρόλο παίζει ἡ κληρονομικότης;

Σ π ο υ δ α σ τ ή ς: Κατὰ τὴν ἀρ-

γαία σοφία, στὴν περίπτωσι τοῦ ἀνθρώπου, ὁ νόμος τοῦ κάρμα, φυλετικοῦ ἢ ἀτομικοῦ, ξεπερνάει τὴν κληρονομικότητα, ἡ ὁποία εἶναι ἁπλῶς ὑπηρέτης του. Οἱ οἰκογενειακὲς ὁμοιότητες γενικὰ ἐξηγοῦνται ὡς ὀφειλόμεναι στὴν κληρονομικότητα, τί γίνεται ὅμως μὲ τὶς διαφορές, νοητικὲς καὶ ἠθικές; Ἡ μετενσάρκωσις ἐξηγεῖ τὶς ὁμοιότητες μὲ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ κάρμα διευθύνει τὴν ψυχὴ σὲ γονεῖς ποὺ θὰ τῆς δώσουν μὲ τὴν φυσικὴ κληρονομικότητα ἕνα σῶμα ταιριαστὸ γιὰ τὰ χαρακτηριστικά της, ἐπὶ παραδείγματι ἕνα νευρικὸ σύστημα κατάλληλο γιὰ τὴν ἔκφρασι μουσικῶν ἰδιοτήτων. Ἡ μετενσάρκωσις ἐξηγεῖ καὶ τὶς διαφορές, μὲ τὴν διαφορὰ νοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀτόμου. Ὁ καθένας ἔχει ἕνα καταδικό του παρελθὸν καὶ ἔχει μάθει ἢ ὄχι ὡρισμένα μαθήματα, ἔχει σπείρει αὐτὸ ποὺ θὰ θερίση στὴν ἑπομένη ζωή. Τὸ παιδὶ μιᾶς μεγαλοφυΐας εἶναι ἐνίοτε κοινὸ πλᾶσμα καὶ τὸ παιδὶ ἑνὸς κοινοῦ πλάσματος, μεγαλοφυΐα. Ἡ ἐπιστήμη δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἐξηγήση αὐτά. Ἡ μετενσάρκωσις τὰ ἐξηγεῖ.

Κος Ρώτας: Ὑποτιθεμένης τῆς μετενσαρκώσεως ὡς ἀληθινῆς, ὅταν πεθαίνουμε ποῦ πᾶμε; Τί γινόμαστε;

Σπουδαστής: Ἡ ἐρώτησίς σας ἀφορᾶ τὴν περίοδο ἀνάμεσα στὶς ἐνσαρκώσεις καὶ τὸν τόπο διανύσεως αὐτῆς τῆς περιόδου;

Κος Ρώτας: Ἐννοεῖτε ὅτι ἀνάμεσα στὶς ἐνσαρκώσεις ὑπάρχει χάσμα;

Σπουδαστής: Δὲν θὰ μποροῦσα νὰ τὸ πῶ χάσμα. Ὅταν τρῶτε ἕνα φαγητό, θέλετε χρόνο νὰ τὸ χωνέψετε. Κάτι ἀνάλογο εἶναι ἡ περίοδος ἀνάμεσα στὶς ἐνσαρκώσεις. Χρειάζεσθε καιρὸ γιὰ νὰ ἀφομοιώσετε τὶς ἐμπειρίες σας. Θυμηθῆτε τί ἔλεγε ὁ Ἰησοῦς, ὅταν συνεβούλευε τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ θησαυρίζουν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ ἀφανίζονται ἀπὸ τὸ σκουλήκι καὶ τὴ σκουριὰ καὶ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὸν κλέφτη, ἀλλὰ νὰ θησαυρίζουν ἐν οὐρανῷ, ὅπου θὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν θησαυρὸ καὶ ἡ καρδιά τους. Αὐτὸ ἀναφέρεται στὸ μεταξὺ τῶν ἐνσαρκώσεων διάστημα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν Χριστιανικὴ ὁρολογία, διανύεται «ἐν οὐρανῷ». Εἶναι ἡ ὑποκειμενικὴ ζωή, τὴν ὁποίαν ὁ καθένας μας ζῆ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φυσικοῦ σώματος. Ἡ περίοδος αὐτὴ διαρκεῖ ἀνάλογα μὲ τὴν ἐξελικτικὴ κατάστασι τοῦ καθενός, ἀπὸ δέκα ἕως δεκαπέντε αἰῶνες κατὰ μέσον ὅρον.

Κος Ρώτας: Θυμᾶμαι μιὰ φράσι τῆς πρὸς Κορινθίους Α΄ (15, 26) ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι «ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος». Τί σημαίνει αὐτό;

Σπουδαστής: Αὐτὸ εἶναι ἕνα καλὸ παράδειγμα γιὰ τὴν διδασκαλία τῆς πρώτης ἐκκλησίας. Ὑπάρχει κάτι σχετικὸ στὴν Ἀποκάλυψι Ἰωάννου (3,12). «Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθη ἔτι». Ἡ «ἔξοδος» ἀναφέρεται, προφανῶς, στὴν ἐπαναγέννησι.

Ἂς ρίψουμε ἕνα βλέμμα στοὺς τρεῖς κόσμους, ὅπου συνεχῶς ζοῦμε. Ἐνεργοῦμε στὸν φυσικὸ κόσμο, σκεπτόμεθα στὸν νοητικὸ καὶ διαμορφώνουμε ἐπιθυμίες στὸν θυμικό. Λάβετε καλῶς ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ἡ σκέψις εἶναι ὁ ἰσχυρότερος παράγων στὴν δημιουργία κάρμα. Καὶ στοὺς τρεῖς κόσμους, οἱ ἁλυσίδες ποὺ μᾶς δένουν εἶναι δικῆς μας κατασκευῆς. Μποροῦμε νὰ τὶς δέσουμε σφικτότερα ἢ νὰ τὶς σπάσου-

με. Τὸ φυσικὸ σῶμα, τὸ σπίτι ὅπου ζοῦμε, εἶναι τὸ δικό μας κτίσμα. Οἱ γονεῖς μας ἔδωσαν τὸ πρωταρχικὸ μοντέλο, ἀλλὰ ἐμεῖς τὸ ξανακτίζουμε κάθε ἑπτὰ χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ γεννηθήκαμε. Θυμηθῆτε τὴν Ἀνατολίτικη παροιμία, που μετέφρασε ὁ σὲρ Ἔντουϊν Ἄρνολδ:

«Κύττα! Ὁ πηλὸς ἔσφιξε σὰν σί-
(δερο,
μὰ ὁ κανατᾶς τὸν πλάθει.
Χθὲς κύριος ἦταν ὁ ἄνθρωπος
καὶ σήμερα κύριος εἶν' ἡ Μοῖρα».

Καὶ στὸ «Φῶς τῆς Ἀσίας» ὁ Ἄρνολδ τὸ λέει ὄμορφα:

«Καὶ ἔρχεται ὥρα ποὺ ὁ καθεὶς ὀ-
(φείλει
δική του ἀπάντησι νὰ δώση
γιὰ ὅσα ἔργα ἀπέφυγε ἢ ἔπραξε
(κακά.
Μονάχος του, αὐτὸς γιὰ αὐτόν.
Τέτοια ἡ ἀριθμητικὴ τοῦ σύμπαν-
(τος,
μετράει γιὰ τὸ καλό, καλό· γιὰ τὸ
(κακό, κακό.
Μετράει πράξεις, λέξεις καὶ σκέψεις
καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ μέλλοντος
(παράγει».

Κος Ρώτας: Σὲ πολλοὺς ἡ ζωὴ φαίνεται, ὅπως τὴν περιέγραψε ὁ Σαίξπηρ, «παραμύθι ειπωμένο ἀπὸ κάποιον βλάκα, γεμᾶτο θόρυβο καὶ μανία, ποὺ δὲν ἔχει νόημα κανένα». Χωρὶς τὴν κατάλληλη ἐξήγησι τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς καὶ τῆς φαινομενικῆς ἀδικίας της, πολὺς κόσμος καταλήγει στὴν ματαιότητα. Ἄλλοι τὸ ρίχνουν στὸ πιοτὸ καὶ ἄλλοι στὴ βία.

Σπουδαστής: Θὰ ἐβοηθοῦντο αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν ἐδιδάσχοντο ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει νόημα καὶ σκοπό, ὅτι δὲν εἶναι τὸ παραμύθι κάποιου βλάκα. Σκεφθῆτε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διδασκαλίας ὅτι τὴ ζωή τους τὴν τωρινὴ τὴν ἔφτιασαν οἱ ἴδιοι προηγουμένως καὶ τώρα φτιάνουν τὴν μελλοντική. Πῶς θὰ ἀντιδροῦσαν, ἐὰν ἤξεραν ὅτι ἡ μοῖρα τους εἶναι στὰ χέρια τους;

Κος Ρώτας: Ἡ κατανόησις τοῦ Μεγάλου Σχεδίου ἀναμφιβόλως θὰ τοὺς ἐνέπνεε. Νομίζω ὅτι καὶ στὸ ποινικὸ καὶ τὸ σωφρονιστικό μας σύστημα θὰ ἔκανε καλὸ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διδασκαλίας τῆς μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ κάρμα.

Σπουδαστής: Βεβαιότατα. Θὰ ἦταν ἕνα πειστικὸ στοιχεῖο τῆς ἀπόψεως ὅτι «τὸ ἔγκλημα δὲν ἀμείβει». Ὑπάρχει ἕνας ἀδυσώπητος καρμικὸς νόμος. Ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐπιβάλλει ἀνθρωπιστικὴ κατανόησι ἀπέναντι στὸν παραβάτη. Γενικὰ νομίζω ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς μετενσαρκώσεως μᾶς βοηθάει νὰ βλέπουμε τοὺς συνανθρώπους μας μὲ ἀγάπη. Καὶ τοὺς ἑαυτούς μας μὲ γαλήνη. Πάντοτε πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι μέσα στὸν καθένα πάλλει καὶ ζῆ καὶ ὑφίσταται τὸ δρᾶμα τῆς ἐξελίξεως ἡ θεία οὐσία. Κάθε ἀντίθετη ἀντίληψις θὰ ἦταν βλασφημία.

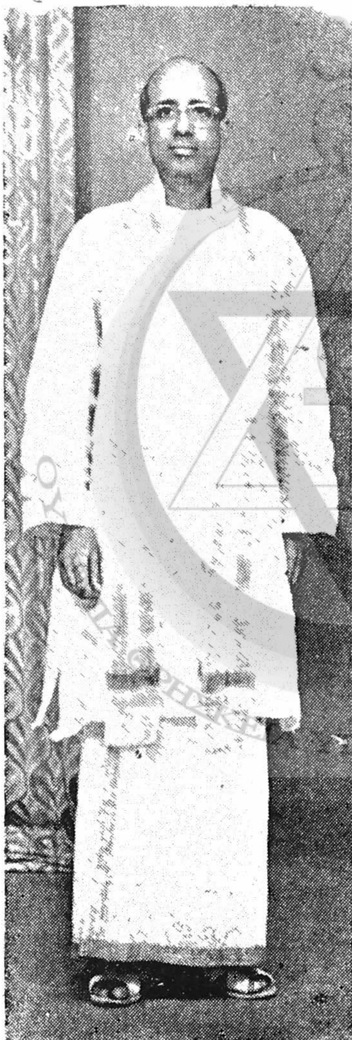
Κος Ρώτας: Πόσο δίκηο ἔχετε! Ἡ ἀδελφότης εἶναι τὸ μάθημα, ποὺ πρέπει νὰ τὸ περάσουμε.

Σπουδαστής: Θὰ μᾶς βοηθοῦσε μιὰ τίμια, ἐγκάρδια κατανόησις καὶ ἀποδοχὴ τῶν νόμων τῆς μετενσαρκώσεως καὶ κάρμα. Ἡ πλατειὰ διάδοσις αὐτῶν τῶν νόμων θὰ ἄλλαζε τελείως τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολιτισμοῦ μας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Διότι, ἀπὸ ἄποψι λογικῆς, συνεπείας καὶ βαθειᾶς φιλοσοφίας, αὐτὲς οἱ διδασκαλίες δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο ἰσάξιο πάνω στὴ γῆ.

ΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗ ΣΟΦΙΑ

Τοῦ M. Subramaniam

Καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ἀπὸ καρδιακὴ προσβολὴ στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Τεχεράνης, ὁ Ἰνδὸς καθηγητὴς μαθηματικῶν ἐκ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μαδρὰς Μ. Σουμπραμανιαμ.

Θὰ ἔδιδε διαλέξεις στὴν Ἀθήνα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας. Οἱ Ἕλληνες μελετηταὶ τῆς ἀρχαίας σοφίας λυπήθηκαν γιὰ τὸν πρόωρο θάνατο τοῦ Μ. Σουμπραμανιάμ. Μὲ τὸ δημοσίευμα που ἀκολουθεῖ θὰ ἔλθουν σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν πνευματικό του κόσμο. Εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν περυσινὴ ἐναρκτήρια ὁμιλία του στὴ Σχολὴ Σοφίας τοῦ Ἄντυαρ, τῆς ὁποίας ἦταν ἀπο ἐτῶν τακτικὸς συνεργάτης.

ΜΙΑ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ἕξη μαθηταὶ πῆγαν σ' ἕναν διδάσκαλο. Ἀναζητοῦσαν τὴν ἔσχατη Πραγματικότητα ἤ, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸν Σανσκριτικὸν ὅρο, τὸ Ὕπατο Βράχμαν. Μὲ σεβασμὸ ἐπλησίασαν τὸν διδάσκαλο, κρατῶντας στὶς παλάμες τους, σύμφωνα μὲ ἀρχαία συνήθεια, καύσιμα ἀντιπροσωπεύοντα τὶς θυσίες ποὺ θὰ ὑπεβάλλοντο. Ὁ διδάσκαλος τοὺς εἶπε: «Ζήσετε ἐδῶ ἐπὶ ἕνα ἔτος, ἐκτελῶντας τ ά π α ς (διαλογισμούς), καὶ ἐφαρμόζοντας ἁγνότητα, μὲ σοβαρότητα καὶ πίστι. Ἔπειτα θέσετε ἐρωτήματα καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις μας θὰ προσπαθήσουμε νὰ σᾶς ἐξηγήσουμε».

Κατὰ τὴν γνώμη μου αὐτὸ ἀντιπροσωπεύει τὴν προπαρασκευή, ἡ

ὁποία καθορίζεται γιὰ ὅλους ἐμᾶς, ποὺ ἀποβλέπουν νὰ γίνουν σπουδασταὶ τῆς Σοφίας, καθὼς καὶ σπουδασταὶ τῆς ζωῆς, δηλαδὴ ὀφείλουμε νὰ ξεκινήσουμε μὲ κάποια προετοιμασία ἐντός μας.

Τί μελετοῦμε καὶ τί μαθαίνουμε; Στὴν ἀρχαία Ἰνδικὴ φιλολογία, ὅταν ἐτίθετο τέτοιο ἐρώτημα, ἡ ἀπάντησις ἦταν ὅτι ὑπάρχουν δύο ἐπιστῆμες, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθοῦν: Ἡ Ὑψηλότερη καὶ ἡ Χαμηλότερη. Ὑψηλότερη Ἐπιστήμη εἶν' ἐκείνη ποὺ ὁδηγεῖ στὴν γνῶσι τοῦ Ἄφθαρτου. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῆ τὸ Ἄφθαρτον. Γι' αὐτὸ θεωρῶ ὅτι καὶ ἡ Θεοσοφία, ποὺ εἶναι Ὑψηλοτέρα Ἐπιστήμη, δὲν δύναται νὰ διδαχθῆ. Μπορεῖ μόνον νὰ πραγματοποιηθῆ ἀπὸ τὸν καθένα μας, ἀνάλογα μὲ τὴν ἱκανότητά του καὶ τὴν κατάστασι ἀναπτύξεώς του. Ὅ,τι ἀποκαλεῖται στὴν Ἰνδικὴ φιλολογία Ὕπατον, Ἄφθαρτον, Βράχμαν, τὸ καλοῦμε Θεοσοφία, Ἀλήθεια, Ζωή. Μπορεῖτε ὅμως νὰ τὸ καλῆτε καὶ μὲ ὁποιο ἄλλο ὄνομα — αὐτὸ ἔχει μικρὴ σημασία.

Ἡ Θεοσοφία μπορεῖ νὰ καταστῆ ἀντιληπτὴ μὲ αὐτὸ ποὺ σημαίνει τὸ Τάπας: πρόθεσι, πεῖρα ἢ διαλογισμό. Διαλογιζόμενοι καὶ ζῶντες τὴ ζωὴ φθάνουμε σὲ ἀντίληψι τοῦ τί εἶναι Θεοσοφία. Ὑπάρχει στὴν «Μυστικὴ Διδασκαλία» μία ἐνδιαφέρουσα γιὰ τὸ θέμα μας περικοπή:

«Τὸ ἀείποτε ἄγνωστον καὶ ἀγνώριστον, ἡ ἀναίτιος Αἰτία πασῶν τῶν αἰτιῶν, ἐπιβάλλεται νὰ ἔχη ἱερὸν καὶ βωμὸν στὸ ἅγιο καὶ ἀείποτε ἄβατον ἔδαφος τῆς καρδιᾶς μας — ἀόρατον, ἀψηλάφητον, ἀμνημόνευτον, ἐκτὸς μέσῳ τῆς ἤρεμης χαμηλῆς φωνῆς τῆς πνευματικῆς μας συνειδητότητος. Ὅσοι λατρεύουν πρὸ αὐτοῦ, ἐπιβάλλεται νὰ τὸ πράττουν στὴ σιωπὴ καὶ τὴν καθαγιασμένη μοναξιὰ τῆς ψυχῆς τους, κάνοντας ἔτσι τὸ Πνεῦμα τους τὸν μόνο μεσάζοντα ἀνάμεσά τους καὶ στὸ Παγκόσμιο Πνεῦμα, μὲ μόνους ἱερεῖς τὶς καλὲς πράξεις τους, μὲ τὶς ἁμαρτωλὲς πράξεις τους μόνα ὁρατὰ καὶ ἀντικειμενικὰ θυσιαστικὴ προσφορὰ στὴν Παρουσία».

Μελετοῦμε τὴν λειτουργία τῆς Ζωῆς; Ἀλλὰ τί εἶναι Ζωή; Ἐὰν προχωρήσετε στὴν οὐσία, θὰ δῆτε ὅτι ὁ ὁρισμὸς ξεφεύγει πάντοτε. Ἡ Ζωὴ εἶναι κάτι σὰν μυστηριώδης δύναμις, στοιχεῖο, κάτι ἀκαθόριστο. Μονάχα μέσα στὴν καρδιά σας, γνωρίζετε τί εἶναι ἡ Ζωή. Καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἄποψις τῆς Θεοσοφίας, τὴν ὁποία μποροῦμε νὰ μελετήσουμε καὶ ν' ἀντιληφθοῦμε μὲ τὸν διαλογισμό.

Ὅλοι μποροῦμε νὰ μελετήσουμε τὴν διαδικασία τῆς Ζωῆς. Ὁ Πρόεδρός μας Ν. Σρί Ράμ συχνὰ χρησιμοποιεῖ τούτη τὴν ἔκφρασι «διαδικασία τῆς Ζωῆς», ἀναφερόμενος στὸ πῶς ἡ Ζωὴ ἐκφράζει τὸν ἑαυτό της. Στὰ βιβλία μας ὑπάρχουν διδασκαλίες γιὰ τὴν διαδικασία: πῶς ἡ Ζωὴ καλύπτεται, πῶς ἀποκαλύπτεται καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ νόμοι, ποὺ ἀνακαλύπτονται κατὰ τὴν διαδικασία τῆς ἀποκαλύψεως. Ἀλλὰ ὅ,τι σπουδάζουμε δὲν εἶναι παρὰ ἕνα γενικὸ διάγραμμα αὐτῆς τῆς διαδικασίας. Δὲν μποροῦμε νὰ προσδοκοῦμε μελέτη ὅλων τῶν λεπτομερειῶν τῆς διαδικασίας τῆς Ζωῆς. Ἴσως, μὲ τὶς συναφεῖς μελέτες μας καὶ μέσα στὸ ὀρθὸ πνεῦμα καὶ ἀτμόσφαιρα, νὰ ἔλθουμε σ' ἐπαφὴ μὲ καμμιὰ ἄποψι ποὺ νὰ ὑψώνη τὴν συνειδητότητά μας. Ἡ Ἕλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ ἔλεγε ὅτι «μονάχα μιὰ ἀκρίτσα τοῦ πέπλου σηκώθηκε»— μονάχα μιὰ ἀκρίτσα, ἕνα ἀκρινὸ κομματάκι. Χρειάζεται μελέτη βαθειὰ γιὰ νὰ ὑψώσουμε καὶ σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ἀ-

κρινὸ κομματάκι τὴν συνειδητότητα μας.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ μελέτη. Πρέπει νὰ προσπαθοῦμε νὰ ζουμε τὴ ζωή, νὰ μεταφέρουμε τὶς διδασκαλίες σὲ πράξεις κάθε στιγμὴ Κατὰ τὸν βαθμὸ τῶν ποαγματοποιήσεών μας καὶ τῶν σχέσεών μας μὲ τὸ περιβάλλον μας θ' ἀνακαλύψουμε τὴν Σοφία Ζήσετε τὴ ζωὴ καὶ θ ἀνακαλύψετε τὴν Σοφία. Ὁ Σρὶ Ράμ λέγει «Γνῶσις τῶν τρόπων κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ζωὴ ἐκπληρώνεται—αὐτὴ ἡ γνῶσις θὰ μᾶς δώση τὴ Σοφία. Ἐφαρμόσετε τὴν γνῶσιν ποὺ κατέχετε»

Αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ κόρον σ' ὅλες τὶς ἀρχαῖες διδασκαλίες Ὅταν οἱ μαθηταὶ ἀποκτουν γνώσεις ἀπὸ τὰς Γραφὰς καὶ τὰς Βέδας, ὁ διδάσκαλος τοὺς καλεῖ νὰ τὶς ἐφαρμόσουν. Πᾶν ὅ,τι διαβάζεται ἀπαιτεῖ πρᾶξι. Δικαιοσύνη, ἀλήθεια, διαλογισμός, ὑποταγὴ των ἐξωτερικῶν αἰσθήσεων—ὅλα ἀπαιτοῦν πρακτική, κατὰ τὴν μελέτη τῆς ἐπιστήμης

Ὁ Πρόεδρός μας συχνὰ μᾶς μιλᾶ γιὰ τὴν ἀκρόασι τῶν λεγομένων ἀπὸ ἄλλους Τὸ ἀκροᾶσθαι εἶναι τέχνη Ὅταν νομίζουμε πὼς ἀκροώμεθα, συχνὰ συμβαίνει νὰ μὴν ἀκροώμεθα διόλου, διότι ἐπεμβαίνει κάποια ἀντιδρασις καὶ κάτι στὸ νοῦ μας, ποὺ τὸ ἐκχύνουμε. Ἀκρόασις εἶναι μιὰ κατάστασις στὴν ὁποια ὑπαρχει ἕνα ἀπόλυτο δόσιμο τοὺ ἑαυτοῦ μας στὴ σκέψι τοῦ ἄλλου δίχως προκατάληψι. Ἐὰν λαμβάνετε ὑπ' ὄψιν σας τὸ τί λέγουν οι ἄλλοι, θὰ βρῆτε ὅτι ἔχετε νὰ κερδίσετε ἀρκετὴ σοφία μὲ τὴν διέγερσι τῆς σκέψεώς σας ἀπὸ τὶς σκέψεις τῶν ἄλλων.

Ἡ σοφία δὲν εἶναι κάτι ποὺ διδάσκεται, ἀλλὰ κερδίζεται διὰ μέσου τῆς φιλικότητος καὶ τῆς συνεργασίας, ποὺ ἀναπτύσσονται φυσικά, ὥστε νὰ ὑπάρχη ἐλευθερία σκέψεως. Ἐὰν ἕνα τέτοιο εἶδος ἀτμοσφαίρας μεταφέρετε στὶς μελέτες σας, τότε θὰ μπορέσετε ν' ἀντιληφθῆτε τὴν ἀλήθεια ὅλων τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι σημαντικά. Φυσικά, θὰ βρῆτε πολλὰ ἀντιλεγόμενα σημεῖα Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ θέσουμε τοὺς σπουδαστὰς σὲ δίλημμα ἐκλογῆς Οὔτε γενικὰ στὴν Ἰνδία ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσα σὲ διαφορετικὲς ἀπόψεις Τὸ αὐτὸ Ἔσχατον ἐκφράζεται μὲ διάφορους τρόπους Ἀκροασθῆτε ὅλες τὶς διδασκαλίες καὶ φθάσετε σὲ συμπεράσματα δικά σας Δὲν τίθεται θέμα ποιὸν θ' ἀκολουθήσετε ἢ θὰ πιστέψετε. Ν' ἀκολουθήσουμε τὴν Μπλαβάτσκυ, τὴν Μπέζαντ, τὸν Λεντμπῆτερ ἢ τὸν Κρισναμοῦρτι; Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα. Ἀναμετρήσετε τὰ λεγόμενά τους, ἀλλὰ ἐὰν εἶσθε ἔξυπνος θὰ φθάσετε στὴν δική σας κατανόησι, τὴν δική σας σκέψι, τὴν δική σας πρᾶξι.

Ὁ Συμβολισμὸς τοῦ Ρόδου καὶ τοῦ Σταυροῦ

Τοῦ Geoffrey Hodson

Ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ στὰς 25 Αὐγούστου διάλεξις στὸν «Παρνασσὸ» μὲ θέμα: «Γιόγκα, Ἀτραπὸς πρὸς τὴν Ἰσχὺν καὶ τὴν Εἰρήνην» καὶ ὁμιλητὴν τὸν ἐκ Νέας Ζηλανδίας συγγραφέα Τζόφρευ Χόντσον. Ἀλλά, ἡ διάλεξις ἐματαιώθη, διότι ὁ ὁμιλητής, κληθεὶς ὅπως ἀναλάβη τὴν διεύθυνσιν σπουδῶν της Σχολῆς Σοφίας εἰς το Ἄντυαρ, αναγκάσθηκε νὰ συντομεύση την περιοδεία του στὴν Εὐρώπη, τῆς ὁποίας ἡ Ἀθήνα θα ἦταν ἕνας σταθμός.

Εἶναι πιθανὸν ἡ ἴδια διάλεξις νὰ ἔγινε σὲ ἄλλη χώρα, δεδομένου ὅτι ὁ κ. Χόντσον ειναι διεθνὴς ὁμιλητὴς καὶ ἔχει ἐπισκεφθῆ ἰδιαιτέρως τὴν Ἀμερική, Ἀγγλία, Νοτιο Ἀφρική, Αὐστραλια καὶ Ἄπω Ἀνατολή. Σὲ καταφατικὴ περιπτωσι, ὁ «Ἰλισός» θὰ δώση σε ἑπόμενο τεῦχος του τὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας. Γιὰ τώρα ἔκρινε σκόπιμο να παρουσιάση στοὺς φίλους του τον κ. Χόντσον μὲ ἕνα σύντομο ἄρθρο του τῆς σειρᾶς «Ὁ ἀπόκρυφος κόσμος». Σημειωτέον, ὅτι ὁ κ. Χόντσον ἔχει ἰδιαιτέρως ἐπιδοθῆ στον ἀποκρυφισμό.

ΤΟ ρόδον στὴν ἀποκρυφολογία εἶναι σύμβολον τοῦ οἰκουμενικοῦ θήλεος, τῆς γενεσιουργοῦ Ἀρχῆς Ἐνίοτε ἀναφέρεται στὴν ἴδια τὴν Φύσι, τὴν πάντοτε γόνιμη καὶ παρθένο γῆ. Προσωποποιεῖται ὡς Ἶσις, Μητέρα καὶ τροφὸς τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κτήνους καὶ τοῦ φυτοῦ. Τὸ ρόδον, ὡς προσωποποίησις τῆς θηλυκότητος καὶ γονιμότητος τῆς Φύσεως, ἐμφανίζεται ἐπίσης ὡς Δήμητρα, Ἀφροδιτη καὶ Βαβυλωνιακὴ Ἰστάρ

Τὸ ρόδον εχει ἀφιερωθῆ στὴν Ἀφροδίτη, Θεὰ τῆς γενεσιουργοῦ ἐνεργείας τῆς Φύσεως Ἔτσι, τὸ ρόδον (θηλυκὸν στοιχειον) μαζὶ με τὸν σταυρὸ (αρρεν στοιχεῖον, ἂν καὶ δυαδικὸν επίσης) συμβολίζουν τὴν οικουμενικὴ γενεά

Ὁ σταυρὸς δεν εἶναι σύμβολο θανάτου, ἀλλὰ Ζωῆς—τῆς ἐκδηλωμένης Δημιουργικῆς Ζωῆς. Ὁ κάθετος βραχίων ὑποδηλοῖ τὸ καθοδικὸν Πνεῦμα, τὴν ἄρρενα, θετικὴν Ι-

σχὺν τῆς Θεότητος, ἐνῶ ὁ ὁριζόντιος βραχίων ἀντιπροσωπεύει τὴν δέκτιδα ὕλην, τὴν θηλυκήν, ἀρνητικὴν ἰσχὺν τῆς Θεότητος. Ἡ διασταύρωσις τῶν δύο βραχιόνων, ποὺ σχηματίζουν τὸν τετραβραχίονα σταυρόν, συμβολίζει τὴν ἐνεργόν, δημιουργικὴν λειτουργίαν ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι νὰ ἐξέρχωνται, νὰ μορφοποιοῦνται ἢ «γεινῶνται» τὰ σύμπαντα.

Κατὰ τὴν μικροκοσμικὴ ἢ ανθρώπινη ἔννοια, ὅταν ἕνας ἄνδρας ἢ γυναῖκα συνειδητοποιῆ τὴν δυαδικὴ Θεία Παρουσία καὶ Ἰσχύ, τότε καὶ συνειδητοποιεῖ τὸ μέγα μυστικό, ὅτι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα. Τότε γνωρίζει τὴν ἐσωτερικὴ σημασία τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως καὶ τῶν νόμων τῆς Φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δηλαδὴ ἡ Θεότης των πάντων εἶναι ἐπίσης παροῦσα ὡς Ἐνοικοῦσα, Δημιουργικὴ Ζωή — Δύναμις, Ἀγάπη καὶ Θέλησις σὲ κάθε ἀτομικὸ πλάσμα. Στὰ Ροδοσταυρικὰ Μυστήρια αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ πεῖρα τοῦ Μύστου ἐσυμβολίζετο ἐπίσης μὲ τὸ ρόδον καὶ τον σταυρό. Στὰ Αἰγυπτιακὰ μυστήρια ὁ ὑποψήφιος μυήσεως ἐτοποθετεῖτο πανω σ' ἕνα σταυρό, συμβολίζοντα τὴν συνειδητὴ εἴσοδο σ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ κατανόησι.

Συχνὰ τὸ ρόδον εἰκονίζεται μὲ τὸν μακουὸ μίσχο του ἀνερχόμενο περιστροφικὰ στὸν κάθετο βραχίονα τοῦ σταυροῦ. Αὐτὸ ὑποβάλλει τὴν ὀφιοειδῆ ἀτραπό, ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ ἀνερχομένη, ἀνυψουμένη δημιουργικὴ δύναμις στὸν ἄνθρωπο— Σανσκριτικὰ «Κουνταλίνι»— ποὺ ἀνεβάζει τὴν ἀνθρώπινη συνειδητότητα στὴν ἀντίληψι τῆς ἑνώσεως μὲ τὸ Θεῖον.

Τὸ ρόδον φρουρεῖται ἀπὸ ἀγκάθια. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Μυστικὴ Σοφία, τὴν ὁποίαν ἐπίσης συμβολίζει τὸ ρόδον. Προτοῦ τὸ τυπικὸν καὶ κατώτερον πνεῦμα νὰ μπορέση νὰ φωτισθῆ πλήρως ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀφηρημένης καὶ ὑψηλοτέρας Νοήσεως, ἐπισυμβαίνει ρῆξις ἀνάμεσα στὶς ἀναλυτικές, κριτικὲς καὶ αὐτοχωριστικὲς τάσεις ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν οἰκουμενική, συνθετική, διεισδυτικὴ καὶ ἀνιδιοτελῆ ἄποψι τοῦ Ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου ἀφ' ἑτέρου. Σ' αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ μάχη, μέρος τοῦ Ἀρμαγεδὼν τῆς Ψυχῆς, ἡ «κεφαλή» — ἡ περιωρισμένη, τυπικὴ νοητικὴ ἔκφρασις τῆς προσωπικότητος — δέχεται πολλὲς «πληγές». Αὐτὴ ἡ μ υ σ τ ι κ ὴ πάλη ἐκφράζεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ σύμβολα τοῦ ρόδου, τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου πάνω στὴν κεφαλὴ τοῦ θνήσκοντος (χωριστικότης τοῦ ἑαυτοῦ) Σωτῆρος. Μόνον στὸν ὄχλο τὸ στέμμα τοῦ ἐσταυρωμένου Μύστου μοιάζει μὲ ἀκάνθινο στέφανο. Στὴν πραγματικότητα εἶναι ἕνα ἀληθινὸ πνευματικὸ στέμμα. Ἡ νίκη τὴν ὁποίαν συμβολίζει καὶ οἱ δυνάμεις ποὺ ὑποσημαίνει, προκαλοῦν στὶς μᾶζες χλευασμό. Γι' αὐτὲς εἶναι ἐκδήλωσις ἐμπαιγμοῦ, ἕνα ἀκάνθινο στεφάνι. Δὲν μποροῦν νὰ ἀντιληφθοῦν τί εἶναι π ρ α γ μ α τ ι κ ὰ καὶ ἔτσι τὸ καταφρονοῦν.

Τὸ ἄλλο σύμβολο τῆς βασιλείας, τὸ σκῆπτρον, ἐπίσης φαίνεται ἄχρηστο ὅταν παίρνη τὴν μορφὴ καλαμιοῦ. Γιὰ τὸ πλῆθος τὸ καλαμένιο σκῆπτρον εἶναι ἐμπαιγμὸς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἐνῶ εἶναι σύμβολο πνευματικῆς ἰσχύος στὸν μέγιστο βαθμό.

Πολὺ βαθειὲς μυστικὲς ἔννοιες, σχετικὰ μὲ τὴν σταύρωσι ἢ θάνατο τῆς κατωτέρας φύσεως καὶ τὴν ἄνθησι τῆς ὑψηλότερης, ἐκφράζονται μ' αὐτὰ τὰ μεγάλα σύμβολα, ὅπως τὸ ἀνοικτὸ ρόδο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Στὴν καθαρῶς ἠθικὴ ἔννοια, τὸ ρόδον εἶναι ἐπίσης σύμβολο τῆς μυστικότητος, ὁ δὲ σταυρὸς τῆς αὐτοθυσίας.

Η ΑΤΛΑΝΤΙΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Α. Γ. ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὑπὸ **ΚΩΣΤΗ Ν. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1960 ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰω. Τρικκαλινὸς προέβη εἰς ἀνακοίνωσιν ἐνδιαφερούσης μελέτης τοῦ καθηγητοῦ Σεισμολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Α. Γ. Γαλανοπούλου ἐπὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ἀτλαντίδος.

Αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Γαλανοπούλου ἐξετέθησαν καὶ εἰς τὸ ἐν Ἑλσίνκι διεθνὲς γεωφυσικὸν συνέδριον, ὡς ἀνέφερεν ὁ ΙΛΙΣΟΣ εἰς τὰ Χρονικὰ του τεύχους Δεκεμβρίου 1960. Ἤδη ἡ ἀνακοίνωσις εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἐκυκλοφόρησεν, ἐκτὸς ἐμπορίου, εἰς ἀνάτυπον, μὲ πολλὰς ἐνδιαφερούσας ὑποσημειώσεις καὶ παραπομπάς.

Ἔτσι ἐπανερχόμεθα ἐπὶ ἑνὸς παμπαλαίου ἐπιμάχου θέματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσε νὰ ἀπασχολῇ τοὺς ἐπιστήμονας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσκῇ ἀκαταμάχητον γοητείαν εἰς τοὺς παντὸς εἴδους μελετητὰς τοῦ ἐσωτερισμοῦ καὶ τῆς ἀποκρυφολογίας.

Ἂς ἴδωμεν πρῶτον ποῖαι εἶναι αἱ ἀπόψεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Γαλανοπούλου:

Πρόκειται περὶ μιᾶς νέας καὶ ἀξιοσημειώτου θεωρίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων, ἀναφέρων εἰς τὸν «Κριτίαν» ὡς διαστάσεις τῆς «Βασιλικῆς Πολιτείας» 3.000 στάδια κατὰ μῆκος καὶ 2.000 στάδια κατὰ πλάτος, καθὼς καὶ εἰς τὸν «Τίμαιον» 9.000 ἔτη ἀπὸ τοῦ καταποντισμοῦ τῆς Ἀτλαντίδος, περιέπεσεν εἰς ἀριθμητικὸν λάθος, εἴτε τοῦ Σόλωνος εἴτε τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, μεταβολῆς τῶν ἑκατοντάδων εἰς χιλιάδας. Συνεπῶς αἱ διαστάσεις τῆς «Βασιλικῆς Πολιτείας» ἦσαν ἐν τῇ πραγματικότητι 300 καὶ 200 στάδια, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι αἱ διαστάσεις τῆς νεογενοῦς λεκάνης τῆς κεντρικῆς Κρήτης, καὶ ὄχι 3.000 καὶ 2.000 στάδια. Ἐπίσης ἡ καταβύθισις τῆς Ἀτλαν-

τίδος ἔλαβε χώραν ὄχι 9.000 ἔτη πρὸ τοῦ Σόλωνος, ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸν «Τιμαιον», ἀλλὰ 900 ἔτη. Τοιουτοτρόπως ἡ περιγραφὴ τῆς Πλατωνικῆς Ἀτλαντίδος ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ γεωφυσικὰ στοιχεῖα τῆς περιοχῆς τῆς νήσου Σαντορίνης, τῆς ὁποίας ἡ ἄλλοτε νῆσος Στρογγύλη ἦτο ἡ ἐν τῷ «Κριτίᾳ» περιγραφομένη «Μητρόπολις», ὡς καὶ τῆς νεογενοῦς λεκάνης τῆς κεντρικῆς Κρήτης, ὅπου εὑρίσκετο ἡ εἰς τὸν «Κριτίαν» περιγραφομένη «Βασιλικὴ Πολιτεία». Ὁ δὲ καταποντισμὸς ἐγένετο ὄχι κατὰ τὴν 10ην π.Χ. χιλιετηρίδα, ἀλλὰ μόνον 900 ἔτη πρὸ τοῦ Σόλωνος, δηλαδὴ κατὰ τὸ 1500 περίπου π.Χ., ὅτε πράγματι συνέβη καταβύθισις, ἐξ ἡφαιστειακῆς ἐκρήξεως, τῆς ἄλλοτε νήσου Στρογγύλης, μὲ ἐπακόλουθα συμπίπτοντα πρὸς τὰς περιγραφὰς τοῦ Πλάτωνος καὶ τὰς περὶ κατακλυσμοῦ τοῦ Δευκαλίωνος μυθολογικὰς παραδόσεις.

Σοβαρὸν ἐπιχείρημα συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶναι ὅτι ἡ χαλκίνη ἐποχὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν περίοδον 3.900 ἕως 2.100 π. Χ., ἡ δὲ ὀρειχαλκίνη εἰς τὸ 2.100 ἕως 1.200 π. Χ. Συνεπῶς, πῶς εἶναι δυνατὸν, ἐὰν ἡ Ἀτλαντὶς κατεποντίσθη τὴν 10ην π. Χ. χιλιετηρίδα, νὰ ἦτο εἰς αὐτὴν γνωστὸς ὁ χαλκὸς καὶ ὁ ὀρείχαλκος, ὅπως σαφῶς ἀναφέρεται εἰς τὸν «Κριτίαν»; Ἐξ ἄλλου ὁ Ποσειδῶν ἐλατρεύετο ἐν Θήρᾳ, τοῦ ὁποίου μέγας Ναὸς ἀναφέρεται καὶ περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς ὑπάρχων ἐν Ἀτλαντίδι. Ἐπὶ πλέον, παρατηρεῖται ἐν ὑποσημειώσει ὅτι κατὰ τὴν «Ὠγυγίαν» (ἔκδοσις 1818 ἐν Βιέννῃ) ὁ μυθολογικὸς Δευκαλίων, υἱὸς τοῦ Προμηθέως καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ἄτλαντος (πρώτου βασιλέως τῆς Μητροπόλεως τῆς Ἀτλαντίδος) ἐβασίλευσε τὸ 1541 π. Χ., ὁ δὲ ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἀναφερόμενος κατακλυσμὸς ἔλαβε χώραν τὸ 1529, εἰς τὰ χρονικὰ δηλαδὴ ὅρια ὅπου τοποθετεῖται ἡ καταβύθισις τῆς νήσου Στρογγύλης.

Ὡς πρὸς τὴν τοποθέτησιν τῆς Ἀτλαντίδος «ἐκεῖθεν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν» δικαιολογεῖται ἡ ἀφήγησις τοῦ Πλάτωνος μὲ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι «Ἡράκλειοι στῆλαι» δὲν ἦσαν μόνον τὸ σημερινὸν Γιβραλτάρ, ἀλλά, δεδομένης τῆς δράσεως τοῦ Ἡρακλέους κυρίως ἐν Πελοποννήσῳ, «Ἡράκλειοι στῆλαι» ὠνομάζοντο ἐπίσης καὶ τὰ ἀκρωτήρια Ταίναρον καὶ Μαλέας. Πάντα τὰ λοιπὰ σημεῖα τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Πλάτωνος χαρακτηρίζονται εἰς τὴν μελέτην ὡς ὀρθὰ καὶ ἀκριβῆ, ἀποδεικνυομένου «α' ὅτι ὁ θεῖος Πλάτων δὲν ἦτο μυθοπλάστης, ἀλλ' ἄνθρωπος καλῆς πίστεως, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη ὡς ὀρθοὺς τοὺς ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ Σόλωνος ἀναφερομένους ἀριθμούς, καὶ β' ὅτι τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν κράτος τῆς Ἀτλαντίδος ὑπῆρξε πράγματι καὶ δὴ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, κοιτίδος τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ».

* * *

Εἶναι βεβαίως καὶ αὐτὴ μία ἄποψις, ἀξιοσέβαστη ὅπως ὅλες.

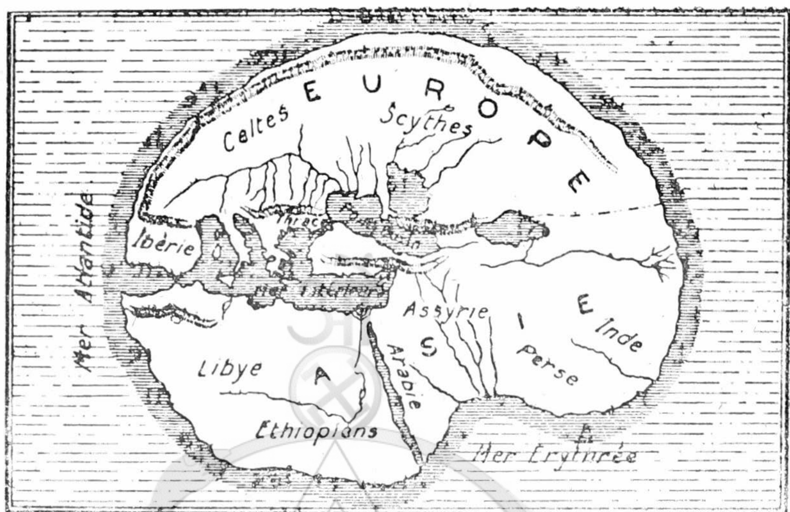
Η ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΝ;

Ἀπὸ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ Γαλανοπούλου «Ἴχνη τῆς διώρυγος καὶ τῶν λιμένων τῆς Μητροπόλεως τῆς Ἀτλαντίδος, ὡς φαίνονται ταῦτα εἰς τὸν πυθμένα τῆς Καλδέρας τῆς νήσου Σαντορίνης». Ἀνάγλυφον ὑπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Ἰω. Τρικκαλινοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει βυθομετρήσεων τοῦ Ἀγγλικοῦ Ναυαρχείου τὸ 1916, εὑρισκόμενον εἰς τὸ Γεωλογικὸν Μουσεῖον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἂς ξανασκύψουμε ὅμως ἄλλη μιὰ φορὰ στὸν «Κριτίαν» καὶ στὸν «Τίμαιον»:

Ἀπὸ τὸν «Κριτίαν» παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς σκοτεινὰ διὰ τὴν ἀναφερομένην ἄποψιν σημεῖα:

1.— Δὲν προκύπτει ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ «Μητρόπολις» καὶ ἄλλη ἡ «Βασιλικὴ Πολιτεία» καὶ μάλιστα ὅτι εὑρίσκοντο εἰς διαφορετικὰς νήσους. Ἀπ' ἐναντίας, κατ' ἐπανάληψιν γίνεται λόγος

Ο κοσμος των ἀρχαιων — επι Ἡροδοτου

περὶ μιᾶς μόνης μεγάλης νήσου, τῆς ὁποίας περιγράφεται ἡ ἀρχαία Μητρόπολις καὶ ἡ πεδιάς. Ἀναφέρονται δέκα βασιλεῖαι, ἀλλὰ καὶ αἱ δέκα εἰς τὴν αὐτὴν μεγάλην νῆσον, μολονότι οἱ βασιλεῖς ἐξουσίαζον καὶ πολλὰς ἄλλας νήσους εἰς τὸ πέλαγος.

2.— Σαφῶς ἀναγράφεται, ὅτι ὁ περὶ οὗ λόγος κατακλυσμός, συνοδευόμενος ἀπὸ σεισμούς, ἦτο ὁ τρίτος πρὶν ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Δευκαλίωνος.

3.— Ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὴν νῆσον ὑπῆρχε μεγάλη ποσότης ἐλεφάντων. Ἀλλὰ εἰς τὸν Μινωικὸν καὶ γενικῶς τὸν Αἰγαῖον χῶρον δὲν νομίζομεν ὅτι ἀπαντῶνται ἐλέφαντες.

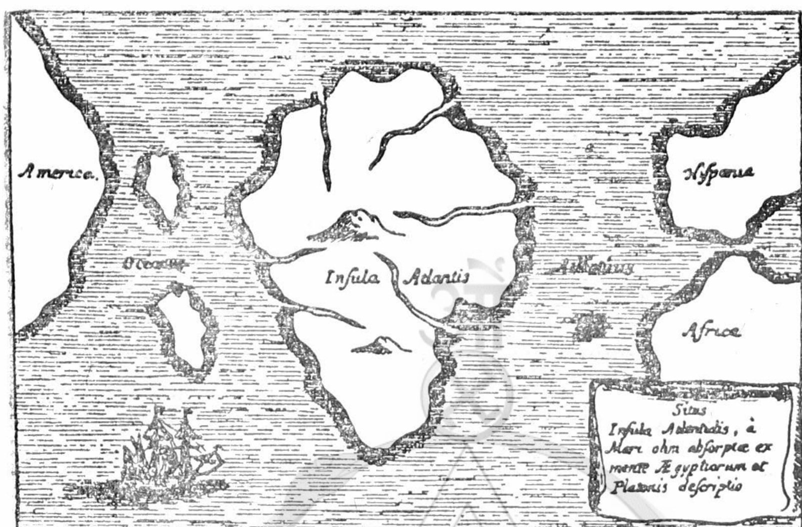
4.— Ἀναγράφεται ὅτι ἡ νῆσος ὠνομάσθη Ἀτλαντὶς καὶ τὸ πέλαγος Ἀ τ λ α ν τ ι κ ό ν.

5.— Ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὸν δίδυμον ἀδελφὸν τοῦ Ἄτλαντος ἔτυχε κλῆρος νὰ λάβῃ τὸ ἄκρον τῆς νήσου, πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ τῆς Γαδειρικῆς χώρας, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν πόλιν Γάδειρα (τὸ σημερινὸν Κάδιξ, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἱσπανικὴν παραλίαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ).

Ἐκ τούτων ὅλων δὲν ἕπεται ὅτι ἡ καταποντισθεῖσα Ἀτλαντὶς δὲν εἶναι ἡ Στρογγύλη νῆσος τῆς Σαντορίνης ἢ ἡ νεογενὴς λεκάνη τῆς κεντρικῆς Κρήτης. Πιθανὸν νὰ εἶναι. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ὀρθὴ καὶ ἀκριβὴς—ὅπως χαρακτηρίζεται εἰς τὴν μελέτην τοῦ κ. Γαλανοπούλου— ἡ ἀφήγησις τοῦ Πλάτωνος κ α θ' ὅ λ α α ὐ τ ῆ ς τ ὰ σ η μ ε ῖ α, ἐκτὸς τῆς χρονολογίας τῆς καταβυθίσεως καὶ τῶν διαστάσεων τῆς Βασιλικῆς Πολιτείας.

* *

Ἂς ἔλθωμεν καὶ εἰς τὸν «Τε-

Θέσις τῆς νήσου Ἀτλαντίδος, σύμφωνα μὲ τὰς ἰδέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ Πλάτωνος. Γκραβοῦρα ἐκ τοῦ ἔργου «Le Monde souterrain» τοῦ P. Kircher

μαιον», ἀπὸ τὸν ὁποῖον χρησιμώτερον κρίνομεν νὰ ἀντιγράψωμεν ἐν μεταφράσει μερικὰς περικοπάς, θέτοντες αὐτὰς ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου:

«Ἄκουσε, λοιπόν, Σωκράτη, τὴν πιὸ παράδοξη ἀφήγηση, ἀλλὰ καὶ τὴν πιὸ ἀληθινή, ὅπως τὴ διηγήθηκε κάποτε ὁ Σόλων, ὁ σοφώτατος ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφούς».

«Ὁ Σόλων διηγήθη ὅτι ὅταν πῆγε ἐκεῖ (στὴν Αἴγυπτο) τοῦ ἔκαμαν μεγάλες τιμὲς καὶ ὅτι σωτῶντας γιὰ τὰ παλιὰ τοὺς πολύξερους σ' αὐτὰ Αἰγυπτίους ἱερεῖς, ἔμαθε πράγματα, ποὺ οὔτε αὐτὸς ἐγνώριζε, οὔτε κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Καὶ θέλοντας κάποτε νὰ μάθη ἀπ' αὐτοὺς τὰ παλαιά, ἄρχισε νὰ μιλάῃ γιὰ ὅσα στὴν Ἑλλάδα θεωροῦνται ἀρχαιότατα, γιὰ τὸν Φορωνέα, ποὺ λέγεται ὅτι ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, καὶ γιὰ τὴ Νιόβη, καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸ νὰ μυθολογῆ γιὰ τὸν Δευκαλίωνα καὶ τὴν Πύρρα, πῶς διεσώθησαν καὶ νὰ κανῃ τὴ γενεαλογία τῶν ἀπογόνων τους, ἀναφέροντας καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν ποὺ ἔγιναν ὅλα αὐτά. Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, πολὺ γέρων, εἶπε: «Σόλων, Σόλων, σεῖς οἱ Ἕλληνες εἶσθε πάντοτε παιδιὰ καὶ Ἕλληνας γέρων δὲν ὑπάρχει». Ἀκούγοντας αὐτὰ ὁ Σόλων, εἶπε: «Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό;». «Εἶσθε ὅλοι νέοι στὶς ψυχές—ἀποκρίθηκε ὁ γέρων ἱερεύς—γιατί δὲν ἔχετε σ' αὐτὲς ἀπὸ παλιὰ παράδοση καμμιὰ δοξασία καὶ γνώση ποὺ νὰ ἔχῃ γινει μὲ τὸ χρόνο πολὺ παλαιά. Αἰτία αὐτοῦ τοῦ πράγματος εἶναι ἡ ἑξῆς: Πολλὲς καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους συνέβησαν καὶ θὰ συμβοῦν καταστροφὲς ἀνθρώπων, μὲ φωτιὰ καὶ μὲ νερὸ οἱ μεγαλύτερες, καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα μέσα ἄλλες μικρότερες».

«Ὅσα συμβαίνουν εἴτε σὲ σᾶς, εἴτε σὲ μᾶς, εἴτε σὲ ἄλλη χώρα, ἂν ἔγινε κάτι καλὸ ἢ μεγάλο ἢ ἄλλο ἀξιοσημείωτο, ὅλα εἶναι ἐδῶ γραμμένα ἀπὸ παλαιὰ καὶ διατηροῦνται στοὺς ναούς. Ἐκεῖνα ὅμως ποὺ ἀ-

φοροῦν τὴ δική σας πολιτεία καὶ τῶν ἄλλων, πάντοτε μόλις τύχει ν' ἀναπτυχθοῦν μὲ γράμματα καὶ μὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς θεσμοὺς ποὺ χρειάζονται αἱ πόλεις, καὶ νὰ πάλιν, μετὰ τὸν συνηθισμένον ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν, σὰν μιὰ ἐπιδημία ἔρχεται ἐναντίον τους μὲ ὁρμὴ τὸ ρεῦμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ σᾶς ἀφήνει μόνον τοὺς ἀγράμματους καὶ ἀπαιδευτους, ὥστε πάλιν γίνεσθε νέοι ἐξ ἀρχῆς, χωρὶς νὰ γνωρίζετε τίποτε ἀπ' ὅσα συνέβησαν στοὺς παλιοὺς χρόνους, εἴτε σ' αὐτὴ τὴ χώρα, εἴτε στὴ δική σας. Οἱ γενεαλογίες ποὺ ἀνέφερες, ὦ Σόλων, γιὰ ὅσα συνέβησαν σὲ σᾶς, καθόλου δὲν διαφέρουν ἀπὸ παιδιάστικους μύθους. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα σεῖς θυμᾶσθε ἕνα μονάχα κατακλυσμό, ἐνῶ συνέβησαν πολλοὶ κατὰ τὸ παρελθόν. Κι' ἀκόμη δὲν γνωρίζετε ὅτι στὴ χώρα σας γεννήθηκε τὸ ὡραιότερο καὶ καλύτερο γένος ποὺ ὑπῆρξε ποτὲ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κ' ἐσὺ καὶ ὅλη ἡ πόλις κατάγεται. Ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν τὸ μάθατε, γιατί ὅσοι ἀπ' τοὺς προγόνους σας σώθηκαν, ἐπὶ πολλὲς γενεὲς παρέμεναν ἀγράμματοι. Γιατί ἦταν κάποτε, ὦ Σόλων, πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο κατακλυσμό, ἡ σημερινὴ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἀρίστη πολιτεία καὶ γιὰ πόλεμο καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα». Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Σόλων θαύμασε καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἱερεῖς νὰ τοῦ διηγηθοῦν ἀκριβῶς καὶ κατὰ σειρὰ γιὰ τοὺς παλιούς του συμπολῖτες. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀποκρίθηκε: «Δὲν ἔχω λόγο ν' ἀρνηθῶ, ὦ Σόλων, ἀλλὰ γιὰ χάρη σου καὶ γιὰ χάρη τῆς πόλεώς σου, θὰ μιλήσω, καὶ πρὸ πάντων γιὰ χάρη τῆς Θεᾶς, ἡ ὁποία ἔθρεψε κ' ἐξεπαίδευσε καὶ τὴν πόλη σας καὶ τὴ δική μας, παίρνοντας τὸ σπέρμα σας ἀπὸ τὴ Γῆ καὶ τὸν Ἥφαιστο, πρωτύτερα ὅμως τὴ δική σας, κατὰ χίλια ἔτη, κι' ἀργότερα τὴ δική μας. Γιὰ τὴν ἵδρυση τῆς πόλεώς μας στὰ ἱερά μας βιβλία εἶναι γραμμένος ὁ ἀριθμὸς ὀκτὼ χιλιάδες χρόνια. Ἀλλὰ γιὰ τοὺς συμπολῖτες σου, ποὺ ὑπῆρξαν πρὶν ἀπὸ ἐννέα χιλιάδες χρόνια, θὰ σοῦ φανερώσω μὲ λίγα λόγια καὶ τοὺς νόμους τους καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα τους τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα».

«Λένε οἱ γραφές μας ὅτι κάποτε ἡ πόλις σας κατέστρεψε μιὰ πολὺ μεγάλη δύναμη, ποὺ εἶχε προσβάλει συγχρόνως ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀσία, ξεκινώντας ἀπ' ἔξω, ἀπὸ τὸ Ἀτλαντικὸ πέλαγος. Γιατί τότε ἀπὸ τὸ πέλαγος ἐκεῖνο μποροῦσε κανεὶς νὰ περάση, γιατί ὑπῆρχε νῆσος μπροστὰ στὸ στόμιο ποὺ ἐσεῖς ὀνομάζετε «στῆλες τοῦ Ἡρακλέους». Καὶ ἡ νῆσος αὐτὴ ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ μαζὶ καὶ τὴν Ἀσία, καὶ ἀπ' αὐτὴν μποροῦσε κανεὶς τότε νὰ πάη καὶ στὶς ἄλλες νήσους, καὶ ἀπ' ἐκεῖ σὲ ὅλη τὴν ἀπέναντι ἤπειρο, ποὺ εἶναι γύρω ἀπ' ἐκείνη τὴ θάλασσα, ποὺ εἶναι πραγματικὴ θάλασσα. Γιατί τὸ μέρος αὐτό, ποὺ εἶναι μέσα ἀπὸ τὸ στόμιο τοῦ πορθμοῦ, φαίνεται μᾶλλον σὰν λιμάνι μὲ στενὴ εἴσοδο, ἐνῶ ἐκείνη εἶναι πραγματικὸς ὠκεανός. Καὶ ἡ στεριὰ ποὺ τὴν περιβάλλει μπορεῖ πολὺ σωστὰ νὰ λέγεται ἤπειρος. Σ' αὐτή, λοιπόν, τὴ νῆσο Ἀτλαντίδα, σχηματίστηκε μεγάλη καὶ θαυμαστὴ δύναμη ἀπὸ βασιλιάδες, ποὺ ἐξουσίαζε ὅλη τὴ νῆσο καὶ πολλὲς ἄλλες νήσους καὶ μέρη τῆς ἠπείρου. Κι' ἀκόμη ἐξουσίαζε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐσωτερικῆς θάλασσας, στὴν Ἀφρικὴ μέχρι τὴν Αἴγυπτο, καὶ στὴν Εὐρώπη μέχρι τὴν Τυρρηνία. Ὅλη αὐτὴ ἡ δύναμη ἑνώθηκε κ' ἐπεχείρησε κάποτε ὁρμητικὰ νὰ ὑποδουλώση καὶ τὴ δική σας χώρα καὶ τὴ δική μας, καὶ ὅλες ὅσες εἶναι δῶθε ἀπὸ τὸ στενόν. Καὶ τότε, ὦ Σόλων, ἡ δύναμη τῆς πόλεώς σας φάνηκε καθαρὰ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Γιατί ὑπερέχουσα ἀπ' ὅλους στὸ θάρρος καὶ σὲ ὅλες τὶς πολεμικὲς τέχνες, στὴν ἀρχὴ ἔχοντας τὴν ἀρχηγία τῶν Ἑλλήνων, κ' ἔπειτα αναγκαστικὰ μονάχη, ὅταν οἱ ἄλλοι τὴν ἐγκατέλειψαν, ἀφοῦ ἔφθασε στὸ χειρότερο κίνδυνο, νίκησε τοὺς ἐπιδρομεῖς

καὶ σήκωσεν τρόπαια, ὅσους δὲν ὑποδουλώθηκαν ἀκόμη τοὺς ἐμπόδισε νὰ ὑποδουλωθοῦν, καὶ τοὺς ἄλλους ὅλους, ποὺ κατοικοῦμεν δῶθε ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ Ἡρακλέους, γενναίως ὅλους τοὺς ἐλευθέρωσε. Ἀργότερα ὅμως συνέβησαν πολὺ μεγάλοι σεισμοὶ καὶ κατακλυσμοί, ἦλθε μιὰ μέρα καὶ μιὰ νύχτα φοβερή, καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ μάχιμη τάξη σας μὲ μιᾶς βυθίστηκε κάτω ἀπὸ τὴ Γῆ. Καὶ ἡ νῆσος Ἀτλαντὶς ἐπίσης βυθίστηκε κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ χάθηκε. Γι' αὐτὸ τώρα ἡ θάλασσα ἐκείνη εἶναι ἐκεῖ ἀδιάβατη καὶ ἀνεξερεύνητη, γιατί ἐμποδίζει ἡ πολλὴ λάσπη τῶν ὑφάλων ποὺ σχημάτισε ἡ καθίζηση τῆς νήσου».

Αὐτὰ γράφει ὁ Πλάτων. Καὶ νομίζομεν ὅτι δὲν συμπίπτουν μὲ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀνακοινωθείσης εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀξιοσημειώτου μελέτης, ἀνεξαρτήτως τοῦ πιθανολογουμένου ἀριθμητικοῦ λάθους τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σόλωνος ἢ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων.

Τὸ συμπέρασμα ποῖον; Ὅτι ἡ ἱστορικότης τῆς Ἀτλαντίδος καὶ τοῦ καταποντισμοῦ της, καθὼς καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς Πλατωνικῆς ἀφηγήσεως, παραμένει πάντοτε τὸ μεγάλο ἄγνωστον. Ἐκτὸς πιὰ ἐὰν πιστεύσῃ κανεὶς τὰς ἀποκρύφους παραδόσεις...

ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Εἰρήνη εἶναι ὅταν...

Σᾶς χωρίζει ἕνα ἀόρατο χάσμα ἀπ' τὸν κόσμο.
Σᾶς διέφυγαν πράγματα. Δὲν τἄχετε ὅλα
λογαριάσει καλά, δὲν τἄχετε ἀκούσει,
δεῖ, ὅσο πρέπει. Γι' αὐτὸ καὶ σᾶς φαίνεται
τόσο παράξενο, ποὺ κλείνω, ἀνοίγω
τὸ παράθυρο κι' ἄλλο δὲν σᾶς λέω μὲ τὰ χείλη,
τὰ χέρια, τὰ μάτια:
«Εἰρήνη!»
Εἰρήνη λοιπὸν
εἶναι ὅ,τι συνέλαβα μὲς ἀπὸ τὴν ἔκφραση
καὶ μὲς ἀπ' τὴν κίνηση τῆς ζωῆς. Καὶ «Εἰρήνη»
εἶναι κάτι βαθύτερο ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμε
στὶς μέρες μας ὅταν δὲν γίνεται πόλεμος.
Εἰρήνη εἶναι ὅταν τ' ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ
γίνεται ἔξω στὸ σύμπαν, ἥλιος· κι' ὁ ἥλιος
ψυχὴ μὲς στὸν ἄνθρωπο.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

(Ἀπὸ τὸ τελευταῖο βιβλίο του
«Τὸ βάθος τοῦ κόσμου»)

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ
ΤΟΥ ΔΑΥΙΔ

Ὠδὴ στὴν ἀδελφότητα

(Ρ Λ Β΄ 132)

Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν,
ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ το αὐτό;
Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα,
τὸν πώγωνα τοῦ Ἀαρών, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύ-
[ματος αὐτοῦ·
ὡς δρόσος Ἀερμὼν ἡ καταβαίνουσα ἐπι τα ὄρη Σιών·
ὅτι ἐκεῖ ἀνετείλατο Κύριος τὴν εὐλογιαν,
ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

***

Τὶ πιὸ καλὸ καὶ πιὸ 'μορφο νὰν' σὰν ἀδέρφια ὁ κόσμος!
Μοιάζει σὰν κεῖνο τὸ ἀρωμα ποὺ λούζει τὸ κεφάλι,
στὰ γένεια πάνω πέφτοντας—στοῦ Ἀαρὼν τὰ γένεια
κι ἀπὲ στὸ πετραχῆλι του κατρακυλαει σὰ κάτω.
καὶ μοιάζει καὶ σὰν τὴ δροσιὰ τοῦ Ἑρμὼν ποὺ κατεβαινει
στὰ κορφοβούνια τῆς Σιών· τὶ κεῖθε ὁ Κύριος εἶπε
πῶς θὰ βλογάει, δίνοντας ζωὴ αἰώνια σ' ὅλους.

(«Οἱ Ψαλμοι τοῦ Δαβὶδ»
μεταφρ Α Καλαμπουση)

ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς

Τοῦ μυρμηγκιοῦ ποτὲ δὲ σκέφτηκες τὴ μοίρα;
Πρωτογεννιέται μὲ φτερά, μὰ ξάφνου πάλι
τὰ χάνει ἐτοῦτα τὰ φτερὰ καὶ μὲς στὸ χῶμα
κουφοδουλεύει, κι' οὐρανὸς τὸ χῶμα τοῦ εἶναι.
Τί, μὲς στὸ μόχτο γιὰ νὰ σώσεις καὶ νὰ πλάσεις,
ψηλὰ δὲν εἶν' καὶ χαμηλά, μόν' ἕνας χτύπος
καρδιᾶς ποὺ φτάνει ὡς μὲ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου·
κι ἂν εἶσαι μὲς στὴ φυλακὴ καὶ τονε νιώθεις,
ἢ στὶς κορφὲς καὶ νὰ τὸν ζεῖς ἀναγαλλιάζεις,
τοῦτος ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς, π' ὅλα τὰ κλείνει
στὸν ἴδιο δρόμο, ὁλόβαθά σου νὰ μὴν πάψει
τοῦτο τὸ χρέος τὸ πιὸ τρανὸν ἀπάνω ἀπ' ὅλα...
Τὶ ἀλὶ ἂν αἰφνίδια ξεχαστεῖς μὲς στὴ χαρά σου
καὶ πεῖς ἀνάσανα, ἂν μαζί σου ὁ κόσμος ὅλος
μαζί μ' ἐσένα δὲν μπορέσει ν' ἀνασάνει...

('Από τὴν τραγωδία «Ὁ Δαίδαλος στὴν Κρήτη»)

ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑ ΣΕ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ

Ἡ κηδεία τῶν νεκρῶν ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἱστορίας, θρησκείας καὶ τοῦ Νόμου

Ὑπὸ **ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ**

Δύο Μητροπολῖται τροφοδότησαν, κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνες, τὴν εἰδησεογραφία καὶ τὶς χρονογραφικὲς στῆλες τῶν ἐφημερίδων μὲ μισαλλόδοξες ἐνέργειες, μάλιστα στρεφόμενες ἐναντίον νεκρῶν: Ὁ Λαρίσης, μὲ τὴν ἄρνηση κάθε θρησκευτικῆς κηδείας μιᾶς γυναίκας, Χριστιανῆς μέν, ἀλλὰ Ρωμαιοκαθολικοῦ δόγματος, ἡ ὁποία καὶ ἐτάφη ἄψαλτη, δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχει στὴ Λάρισα καθολικὴ ἐκκλησία. Καὶ ὁ Ζακύνθου, μὲ τὴν ἀπαγόρευση καὶ τῆς ταφῆς ἀκόμη ἑνὸς κοριτσιοῦ 14 ἐτῶν, ποὺ ἦταν ἐπίσης Χριστιανή, ἀλλὰ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἐπρόκειτο γιὰ παραβίαση τῶν θεσμίων, τόσο τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας, ὅσο καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκδηλώσεις μισαλλοδοξίας ἀπόλυτα προσωπικές, ξένες καὶ ἀντίθετες πρὸς τὸ εὐρύτερο πνεῦμα καὶ τῆς κρατικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς νομοθεσίας μας, ὀφειλόμενες ἴσως σὲ ἄγνοια καὶ ἴσως σὲ κακῶς νοουμένη σκοπιμότητα προστασίας τῆς «ὀρθοδοξίας».

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία παλαιόθεν ἀπέκλειε τῆς κηδεύσεως μόνον τὰ ἀβάπτιστα νήπια (θεωρούμενα ὡς... ἐθνικοῦ θρησκεύματος), τοὺς «κατηχουμένους» (ὡς ἀνήκοντας μόνον στὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς τρεῖς παλαιοὺς βαθμοὺς μυήσεως), τοὺς «ἀφωρισμένους» καὶ τοὺς μὴ Χριστιανούς, ἤτοι τοὺς ἀνήκοντας σὲ μὴ Χριστιανικὲς ἐκκλησίες (ὅπως Μωαμεθανούς, Ἰουδαίους), τέλος τοὺς «σχισματικοὺς ἢ αἱρετικούς», τοὺς κομμένους ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς ἐνδιαφερομένης ἐκκλησίας καὶ ὄχι ἀνήκοντας σὲ ἄλλη

ἐκκλησία, πάντως χριστιανική. Ἀλλὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἔχει δεχθῆ ρητῶς, ὅτι δὲν ὑπάγονται στὸν ἀποκλεισμὸ οἱ ἑτερόδοξοι μέν, Χριστιανοὶ δέ. Ἡ ἀνάγκη αὐτῆς τῆς διευκρινήσεως προέκυψε κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν ἔργων τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων, στὰ ὁποῖα ἐργάσθησαν πολλοὶ Λατῖνοι τεχνίτες, ἔτυχε δὲ νὰ πεθάνουν μερικοὶ καὶ ἐκρίθη ὅτι θὰ ἦταν ἐπὶ τέλους καὶ ἀγνωμοσύνη νὰ μὴ κηδευθοῦν θρησκευτικά. Τὸ ζήτημα ἀνεφέρθη στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ΄ μὲ τὸ γράμμα του τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου 1869 ἐπέτρεψε, ὄχι μόνον νὰ ἐνταφιάζωνται ἑτερόδοξοι σὲ νεκροταφεῖα ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς γίνεται κηδεία θρησκευτικὴ ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους ἱερεῖς, μόνον κάπως συνοπτικὴ (1). Ἔκτοτε, ἡ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος ἀποτελεῖ «νομολογία» τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὅσο γιὰ τὸν ἐνταφιασμὸ ἑτεροδόξων στὰ νεκροταφεῖα τῶν ὀρθοδόξων, ξεφεύγει τελείως ἀπὸ τὴν ἁρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀπὸ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους ὑ π ο χ ρ ε ω τ ι κ ὴ ἡ ταφή, γι' αὐτὸ καὶ στὴ Ζάκυνθο ἐπενέβη κατὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Μητροπολίτου ἡ Χωροφυλακή. Τὰ νεκροταφεῖα τῆς ἐπικρατείας, ὅλα δίχως ἐξαίρεση, ἀνήκουν στοὺς δήμους καὶ τὶς κοινότητες, ὄχι στοὺς ναούς. Καὶ ἡ λειτουργία τους, ρυθμίζεται ἀπὸ τὴν νομοθεσία τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Στὴν ἀρχαιότητα οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο μέσα στὶς πόλεις. Καὶ οἱ ἄρχοντες διάλεγαν τὶς πιὸ περίοπτες θέσεις. «Εἰσὶ τάφοι Μεγαρεῦσιν ἐν τῇ πόλει», ἀφηγεῖται ὁ Παυσανίας (Α΄ 43 § 2). Τὴν κοσμικὴν αὐτὴ ματαιοδοξία ὁ Λυκοῦργος προσπάθησε νὰ ἐκμεταλλευθῇ γιὰ πνευματικοὺς σκοπούς, γιὰ νὰ ἐθίση τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἰδέα τοῦ θανάτου (2). Στὴν δημιουργία, ὅμως, νεκροταφείων ὁμαδικῶν καὶ μάλιστα ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις ὡδήγησε, ὄχι τόσο ἡ δεισιδαιμονία γιὰ τὸ «μίασμα» τῆς ἐπαφῆς μὲ τοὺς τάφους, ὅσο ἡ οἰκονομικὴ ἀνάγκη τῶν φτωχῶν, ποὺ δὲν μποροῦσαν

---

(1) «Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἐκκλησιαστικῇ οἰκονομίᾳ χρωμένη, ἐπιτρέπει τοῖς λειτουργοῖς αὐτῆς τὸ κηδεύειν μὴ ὀρθόδοξον, ψαλλομένου μόνον τοῦ τρισαγίου ὕμνου, τοῦ ριη΄ ψαλμοῦ, μετὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου». Γ. Μεσολωρᾶ, Συμβολική, Β τόμ. σελ. 394 ἐν ὑποσημειώσει. Πρβλ. Θεοτοκᾶ, Νομολ. Πατριαρχ. σ. 463 καὶ Συνοδ. ἐγκύκλ. ἐν συλλογῇ Δ. Χριστοπούλου σ. 290.

(2) «Πρῶτον μὲν γὰρ ἀνελὼν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνήματα τῶν ἱερῶν οὐκ ἐκώλυσε, συντρόφους ποιῶν ταῖς τοιαύταις ὄψεσι καὶ συνήθεις τοὺς νέους, ὥστε μὴ ταράττεσθαι μήδ' ὀρρωδεῖν τὸν θάνατον, ὡς μιαίνοντα τοὺς ἁψαμένους νεκροῦ σώματος ἢ διὰ τάφων διελθόντας». Πλουτάρχου, Λυκοῦργος, 27.

νὰ κτίσουν οἰκογενειακοὺς τάφους μέσα στὶς πόλεις. Ἔτσι, βλέπουμε νὰ ὑπάρχουν ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις, στοὺς ἀγρούς, τάφοι κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ. (Ματθ. ΚΖ 7, 52—53 καὶ Λουκ. Ζ΄ 12). Ἀργότερα οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ συνεχίζουν τὸ Σπαρτιατικὸ ἔθιμο τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν στοὺς περιβόλους τῶν ἐκκλησιῶν, ὠθούμενοι ἀπὸ ἄλλου εἴδους ματαιοδοξία, διότι μέσα στὶς ἐκκλησίες ὑπῆρχαν λείψανα ἁγίων καὶ τάφοι μαρτύρων. Ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἐνεθάρρυνε αὐτὴν τὴν τάση, γιὰ νὰ κολακεύῃ, μὲ τὰς εὐχὰς ὑπὲρ μεταστάντων καὶ ζώντων στὸ «κοινὸν διάβημα πρὸς τὸν Ὕψιστον» καὶ νὰ διατηρῇ ἔτσι τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα τῶν πιστῶν. Σύντομα ὅμως ἐξεδηλώθη ἀντίδρασις, ὅταν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μᾶρκος Γ΄ (†1174), ἀναφέροντας ὅτι «ἀπὸ ἀρχαίας ἐγχωρίου συνηθείας» ἐθάπτοντο λείψανα ὀρθοδόξων στὶς ἐκκλησίες, ἐζήτησε νὰ μάθη «ἢ ἔστι τοῦτο ἀπροκριμάτιστον» καὶ τοῦ ἀπήντησε ὁ Βυζαντινὸς κανονιολόγος Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, ὅτι στοὺς ναοὺς ποὺ ἔχουν ἐγκαινιασθῆ μὲ ἅγιον μῦρον καὶ θησαυροὺς λειψάνων «ἀνθρώπινον λείψανον οὐ ταφήσεται».

Ἀλλά, ἡ ταφὴ στὶς ἐκκλησίες μέσα ἢ στὸν περίγυρό τους ἀπηγορεύθη ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ἀπὸ τὴν νομοθεσία τῆς ὁποίας ἔχει τὴν πηγὴ τῶν συγχρόνων κρατῶν ἡ νομοθεσία περὶ ταφῆς τῶν νεκρῶν ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις, σὲ χώρους μὲ ὡρισμένες προϋποθέσεις συστάσεως ἐδάφους, ἀέρος κλπ. Τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ κείμενο εἶναι τὸ Διάταγμα τῆς 28ης Μαρτίου 1834. Ἀκολούθησε ὁ Νόμος 1621)1919 περὶ νεκροταφείων. Καὶ τώρα ἰσχύει τὸ ἄρθρον 21 τοῦ Κώδικος νομοθεσίας περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ ἄοθρα 27 τοῦ Π. Δ. 3—4—1929 καὶ 7 τοῦ Α.Ν. 2200)1940, κατὰ τὰ ὁποῖα «πάντα τὰ νεκροταφεῖα ἀνήκουσιν, ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν, εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ταφὴ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς αὐτῶν καὶ εἰς ἰδιωτικοὺς χώρους.

Τὰ ἀνώτατα δικαστήρια τοῦ κράτους μὲ σειρὰ ἀποφάσεών τους ἔχουν καταστήσει τὴ νομοθεσία ἀκλόνητη καὶ μὴ ἐπιδεχομένη καμμιὰ ἀμφισβήτηση(1).

(1) «Τὰ νεκροταφεῖα ὑπάγονται εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν οὐχὶ τῶν ἐνοριακῶν ναῶν, ἀλλὰ τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων, οἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσι ταύτην». Ἀπόφ. Συμβ. Ἐπικρ. 36)1933. «Τὸ νεκροταφεῖον εἶναι δημόσιος χῶρος, ἡ διοίκησις τοῦ ὁποίου ὑποχρεοῦται νὰ παραχωρήσῃ χῶρον πρὸς ταφήν». Σ. Ε. 868)1957. Προσπάθεια ὡρισμένων ναῶν, εἰδικὰ τῆς Κρήτης, νὰ διατηρήσουν τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν νεκροταφείων ἐματαιώθη μὲ ἀποφάσεις τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων (Συμβ. Ἐπικρ. 36)1933 καὶ Ἀρ. Πάγου 300)1950).

Συνεπῶς, ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἐπιβάλλει τὴν ταφὴ τῶν νεκρῶν μέσα στὰ νεκροταφεῖα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἀναθέτει τὴ διοίκηση τῶν νεκροταφείων στὰ ὄργανα τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ποὺ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀρνηθοῦν, ἀλλὰ ὑποχρεοῦνται νὰ τὴν ἀσκοῦν σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, ἀποξενώνει τελείως τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παράγοντες ἀπὸ κάθε ἁρμοδιότητα σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Καὶ ἡ ἐπέμβασις τῶν δύο μητροπολιτῶν γιὰ τὴν ἀπαγόρευση ταφῆς τῶν ἑτεροδόξων γυναικῶν ἦταν μιὰ καθαρὴ αὐθαιρεσία.

Ἡ δὲ ἄρνησις τῶν ἐξοδίων ὕμνων, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομολογίας, ἦταν αὐθαιρεσία ἐπίσης.

Βαρύτερο ἦταν τὸ παράπτωμα ἀπὸ πνευματικὴ ἄποψη. Γιατὶ οἱ νεκροὶ ἦσαν ἀνέκαθεν ἀντικείμενα μεγάλου σεβασμοῦ. Στὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα τὰ ἔθιμα, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ταφή τους ἦσαν «τὰ δίκαια», «τὰ νόμιμα», «τὰ προσήκοντα».

Κατὰ νόμον τοῦ Σόλωνος, ἀκόμη καὶ οἱ παῖδες, ποὺ δὲν χρωστοῦσαν τίποτε στοὺς γονεῖς των, διότι ἦσαν ἀνάξιοι, εἶχαν ὁπωσδήποτε τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἐνταφιασμοῦ (1). «Ἀσεβῆ» καὶ «μιαρὸν» ἀποκαλεῖ ὁ Δημοσθένης ἐκεῖνον, ποὺ δὲν ἔθαψε τὸν πατέρα του, οὔτε καὶ πλήρωσε τοὺς ἐνταφιάσαντας (2). Ὁ Λυσίας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ μὴ ἐνταφιασμὸς ἦταν ἐκδήλωσις σφοδροῦ μίσους (3) καὶ ὅτι ἡ μητέρα τοῦ Φίλωνος προέβλεψε νὰ ἀφήση 3 μνᾶς στὸν Ἀντιφάνη, ποὺ δὲν ἦταν συγγενής της, ἐπειδὴ δὲν ἐνεπιστεύετο συγγενῆ της, ἀμφιβάλλοντας «διὰ τὸ προσήκειν αὐτῇ τὰ δέοντα ἂν ποιήσοντα» (4).

Ἡ ἀμέλεια ὅμως ἢ ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὸν ἐνταφιασμὸ ἐθεωρεῖτο βαρὺ ἔγκλημα γιὰ τὸν ἠθικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ παράλειψις ἀκόμη τῆς φροντίδος γιὰ τοὺς τάφους ἐπηρέαζε δυσμενῶς τὴν σταδιοδρομία τῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδικαιοῦντο ν' ἀναλάβουν δημόσια ἀξιώματα(5).

Καὶ τῶν νεκρῶν οἱ τάφοι ὑπερησπίζοντο μὲ τὸ αἷμα

---

(1) «Ὃς τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ἀλλὰ τοὺς τῷ γήρᾳ βοηθοῖς λυμαίνει, οἳ καὶ ζῶντας ἀναγκάζουσι τοὺς παῖδας τοὺς γονέας τρέφειν καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκειν, ὅπως τῶν νομιζομένων τύχωσι», Δημοσθένης κατὰ Τιμοκράτους, 107.

(2) «Τον πατέρα ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ προδοὺς ἀπελθεῖν ἐξ Ἐρετρείας, ἀποθανόντα ὁ ἀσεβὴς οὗτος καὶ μιαρὸς οὐκ ἔθαψεν, οὐδὲ τοῖς θάψασι τὴν ταφὴν ἀπέδωκεν». Κατὰ Ἀριστογείτονος, 54.

(3) «Ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν ἐμίσει σφόδρα, ὥστ οὐδ ἂν ἀποθανόντος ἔφασκε τὰ ὀστᾶ κομίσασθαι». Κατὰ Ἀλκιβιάδου λειποταξίου, 27.

(4) Κατὰ Φίλωνος, 21.

(5) «Καὶ νὴ Δία, ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μη κοσμῇ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις». Ξενοφ. Ἀπομνημ. Β' β. 13.

τῶν ζώντων. Ὁ Αἰσχύλος μᾶς διέσωσε τὸ περίφημο πολεμικὸ προσκλητήριο κατὰ τῶν Περσῶν, ὅπου οἱ «παῖδες Ἑλλήνων» ἐκαλοῦντο νὰ πολεμήσουν ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος, γιὰ τὴν ἐλευθερία τῶν τέκνων των καὶ γιὰ τὰ ἱερὰ τῶν πατρώων θεῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς τάφους, διότι ὁ «ὑπὲρ πάντων ἀγὼν» περιελάμβανε «θήκας τε προγόνων» (1).

Μόνον μερικοὶ ἐγκληματίαι θανατούμενοι ἐστεροῦντο ταφῆς, πρᾶγμα ποὺ ἦτο μία πρόσθετος ποινή. Καὶ γι' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ὑπῆρχαν ὡρισμένοι τόποι γιὰ τὸ πέταγμα τῶν σωμάτων. Ὁ Καιάδας στὴν Σπάρτη, ἡ Μελίτη στὴν Ἀθήνα (2). Ἀλλὰ καὶ πάλι, τῶν λαμβανόντων θάνατο ἀτιμωτικὸ τὰ πτώματα δὲν ἔμεναν ἄταφα μέχρι τέλους. Ἐρρίφθη ἀρχικὰ στὸν Καιάδα ὁ προδότης Παυσανίας, ἔπειτα ὅμως τὸ σῶμα του ἐτάφη κάπου ἐκεῖ κοντά. (3)

Ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς αὐτόχειρες, γιὰ τοὺς ὁποίους σήμερα ἡ Ἐκκλησία ἀρνεῖται τὴν νεκρώσιμη ἀκολουθία, οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν μιὰ ποινὴ συμβολική. Δὲν τοὺς ἐστεροῦσαν τὴν ταφή, ἀλλὰ ἀπέκοπταν τὸ «ἔνοχο» χέρι καὶ τὸ ἐνεταφίαζαν χωριστά (4).

Καὶ γιατί σχεδὸν κανέναν τελικὰ δὲν στεροῦσαν οἱ ἀρχαῖοι τοῦ ἐνταφιασμοῦ;

Διότι ἐπίστευαν ὅτι μόνον ὁ ἐνταφιασμὸς ἀποσυνέδεε ὁριστικὰ τὸ φθαρτὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ καὶ τὴν ἄφηνε ἐλεύθερη νὰ προχωρήσῃ στὸν κόσμο της.

Ἐὰν δὲν ἐθάπτοντο τὰ σώματα, αἱ ψυχαὶ δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ εἰσέλθουν στὰ Ἠλύσια. Θὰ ἦσαν καταδικασμένες νὰ πλανῶνται ἑκατὸ χρόνια περὶ τὰς ὄχθας τῆς Στυγός.

Γι' αὐτὸ θρηνεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς ὅταν κινδυνεύει νὰ ναυαγήσῃ καὶ θὰ ἤθελε νὰ ἔχῃ σκοτωθῆ στὴν Τροία, ὅπου τουλάχιστον θὰ εἶχε ἀξιωθῆ ἐντίμου ταφῆς. Γι' αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ σκιὰ τοῦ Πατρόκλου καὶ ἐκλιπαρεῖ τὸν Ἀχιλλέα νὰ τὸν ἐνταφιάσῃ γρήγορα. «Θάπτε με ὅτι τάχιστα, πύλας Ἀΐδαο περήσω». Γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχε νόμος ἀρχαῖος, ποὺ ὑπεχρέωνε τοὺς ὁδοιπόρους, ἂν ἤθελε συναντήσουν ἄταφο πτῶμα, νὰ ρίξουν πάνω του μιὰ χοῦφτα χῶμα. Γι' αὐτὸ σ' ὅλες τὶς νεκρικὲς ἐκδηλώσεις τῶν ἀρ-

---

(1) Αἰσχύλου Πέρσαι, 405.

(2) Πλησίον δὲ τῆς οἰκίας κατεσκεύασεν (Ὁ Θεμιστοκλῆς) εἰς Μελίτην τὸ ἱερόν, οὗ νῦν τὰ σώματα τῶν θανατουμένων οἱ δήμιοι προβάλλουσι καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς βρόγχους τῶν ἀπαγχομένων καὶ καθαιρεθέντων ἐκφέρουσι». Πλουτάρχου, Θεμιστοκλῆς, 22.

(3) «... καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους εμβαλλειν, ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι». Θουκυδ. Ἱστορ. Α' 134.

(4) «...ἐάν τις αὐτὸν διαχρήσηται, τὴν χεῖρα την τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν». Αἰσχίνης, κατὰ Κτησιφῶντος, 244.

χαίων, Ἑλλήνων Ρωμαίων καὶ Αἰγυπτίων, ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα τῆς στοργῆς καὶ τοῦ χρέους πρὸς τὸν θανόντα.

Ὁ Σωκράτης δὲν φαίνεται νὰ πολυσκοτίζεται γιὰ τὴν τύχη τοῦ σώματός του. Διαστέλλει ἀπολύτως τὸ φυσικὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ἐνοικοῦν πνεῦμα. Καὶ παρατηρεῖ χιουμοριστικά, ὅτι δὲν καταφέρνει νὰ πείση τὸν Κρίτωνα ὅτι Σωκράτης εἶναι αὐτός, μὲ τὸν ὁποῖον τώρα συνομιλεῖ, «ὁ νυνὶ διαλεγόμενος» καὶ ὄχι ἐκεῖνος, «ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν». Ἐκεῖνος δὲν θὰ εἶναι ὁ Σωκράτης, γι' αὐτὸ τὸ ἴδιο τοῦ κάνει ἐὰν ἐνταφιάσουν ἢ ἀποτεφρώσουν τὸ σῶμα, ποὺ ὑπῆρξε ἁπλῆ κατοικία τοῦ πραγματικοῦ ἑαυτοῦ του, ἀναγκασμένου νὰ φέρη σαρκικὴ ἰδιότητα γιὰ τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς του ὡς ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ βλέπει τὸν θάνατο, τὴν διακοπὴ τῆς ἑνώσεως τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα, σὰν λύτρωση ἀπὸ νόσημα, ποὺ ἐπιβάλλει κάποια ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης στὸν Θεὸ τῆς ὑγείας. Καὶ πεθαίνοντας, «Ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα· ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε».

Ὡστόσο, ἐδίδασκε καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ὑποχρέωση τῆς ταχίστης ταφῆς τοῦ νεκροῦ. «Τῆς ψυχῆς ἐξελθούσης, ἐν ᾗ μόνη γίγνεται φρόνησις, τὸ σῶμα τοῦ οἰκειοτάτου ἀνθρώπου τὴν ταχίστην ἐξενεγκόντες ἀφανίζουσιν». (Ξενοφ. ἀπομν. Α΄ 53).

Ἡ ἄρνησις, ἑπομένως, τῆς ταφῆς τοῦ σώματος εἶναι τιμωρία στρεφομένη κατὰ τῆς ψυχῆς, ποὺ ἐνοικοῦσε στὸ σῶμα· τιμωρία ἰδιαίτερα ἀποτροπιαστική, ὅταν ἐπιχειρεῖται μὲ δικαιολογία μιὰ ἀλλοιώτικη πίστη καὶ ὄχι ἁμαρτωλὴ συμπεριφορά, ἀλλὰ ἐπίσης τιμωρία ὁλότελα ξένη πρὸς τὸ θεῖο νόμο καὶ συγκεκριμένα πρὸς τὴ Χριστιανικὴ διδασκαλία, ὅπως τὴν διέδωσαν οἱ Ἀπόστολοι. Καὶ νά:

Ὁ Χριστὸς «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι». (Τιμόθ. Α΄ 2,4).

«Καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσί, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος». (Κορινθ. Α΄ 12,5).

Λοιπόν, «μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι; — Ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρὰ ἐστι καθ' ἑαυτήν». (Ἰακώβ. Β΄ 14, ὁμ. 17).

«Ἡ περιτομὴ οὐδὲν ἐστιν, ἀλλὰ ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ». (Κορινθ. Α΄ 7,19).

Καὶ «κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν». (Κορινθ. Β΄ 5,10).

Εἴθε...

Σὲ Σενα προσεύχομαι, Ἀγαπημένε Πατέρα. Εἴθε νὰ μὴ μ' ἀφήσης να κοιμᾶμαι στὸ ἥσυχο στρῶμα τοῦ φορμαλισμοῦ. Εἴθε να γεννιέμαι κάθε πρωι καὶ κάθε νύχτα να πεθαίνω, ὥστε να μπορῶ νὰ γεννηθῶ ξανά. Ειθε να ἀνακαλύπτω ὅσα ἔχουν ἤδη ἀνακαλυφθῆ, μα νὰ τὰ ἀνακαλύπτω μοναχός μου. Εἴθε νὰ ντύνωμαι μὲ τὰ δικά μου ροῦχα, ὄχι μὲ τα τριμμένα στολίδια πεθαμένων ἀπὸ παληα ἱερέων.

Εἴθε ν' ἀκούω μὲ ἀγάπη καὶ συλλογὴ ὅλα ὅσα ἐχουν λεχθῆ. Ἂς ἀμφιβάλλω για κάθε τι ἕως ὅτου ν' ἀποδειχθῆ. Καὶ ἂς ἀμφιβάλλω γιὰ τὴν ἀπόδειξι—ὄχι ἀπὸ πεῖσμα ἢ προπέτεια, μὰ γιατὶ ἡ οὐσία τῆς ζωῆς εἶναι τὸ ἐρωτηματικό.

Διατήρησε μου τὴν πεῖνα γιὰ ἀπαντήσεις καὶ θρέψε με μὲ τὴ δίψα γιὰ ὅσα δὲν ξέρω.

Κράτησε ζωντανὴ τὴν ἀπορία μου, ποὺ εἶναι γεννημένη στὸ μυστήριο καὶ μπορεῖ νὰ ἐπιζήση μονάχα στὸ μυστήριο. Εἴθε ἡ πίστις μου νὰ εἶναι ἀναλυτική, ἀπορρίπτοντας ἐκεῖνες τὶς ἁπλὲς ἐξηγήσεις ποὺ θὰ διέλυαν τὴν κατάπληξί μου.

Εἴθε νὰ εἶμαι ἕνας νοῦς, ὁδηγημένος ἀπὸ μιὰ ψυχή, ὁδηγημένη ἀπὸ ἕνα Θεό. Εἴθε τὰ νεῦρα μου, ὅσο ὑπάρχουνε, νὰ πάλλουνε μὲ τὶς δικές Σου σκέψεις. Ὁδήγησέ με στὴν ἀπόλαυσι τῆς πρόσκαιρης Τριάδος τοῦ Τὶ δὲν εἶμαι, Τὶ εἶμαι καὶ Τὶ μπορῶ νὰ γίνω.

Προσευχὴ τοῦ Ἀμερικανοῦ θεατρικοῦ
συγγραφέως Robert E. Lee

ΙΝΔΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ Ἀθήνα ἔγινε τὸ πέρασμα διαφόρων Ἰνδῶν αὐτοχειριζομένων φιλοσόφων, ποὺ ὁ καθένας τους ἔχει καὶ μιὰ πανάκεια τῆς μόδας. Ἐξαίρεσι ἀπετέλεσε ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ μορφωτικῶν σχέσεων κ. Χουμαγιοὺν Καμπίρ, ὁ ὁποῖος εἶχε συνεργασία μὲ τοὺς δικούς μας ἁρμοδίους.

Καρπὸς τῶν συνομιλιῶν τοῦ κ. Χουμαγιοὺν Καμπὶρ εἰς τὰς Ἀθήνας ἦταν ἡ ὑπογραφεῖσα ἑλληνοϊνδικὴ μορφωτικὴ σύμβασις, ἡ ὁποία προβλέπει πολλὰς ἀνταλλαγὰς ἐπιστημόνων, καθηγητῶν, σπουδαστῶν καὶ καλλιτεχνῶν, ὀργάνωσιν ἰνδικῶν ἐκθέσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἑλληνικῶν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἀθλητικῶν συναντήσεων. Ἰνδικὰ βιβλία θὰ μεταφρασθοῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴ καὶ ἑλληνικὰ εἰς τὴν ἰνδικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ φέρουν ἐγγύτερον τοὺς δύο λαούς.

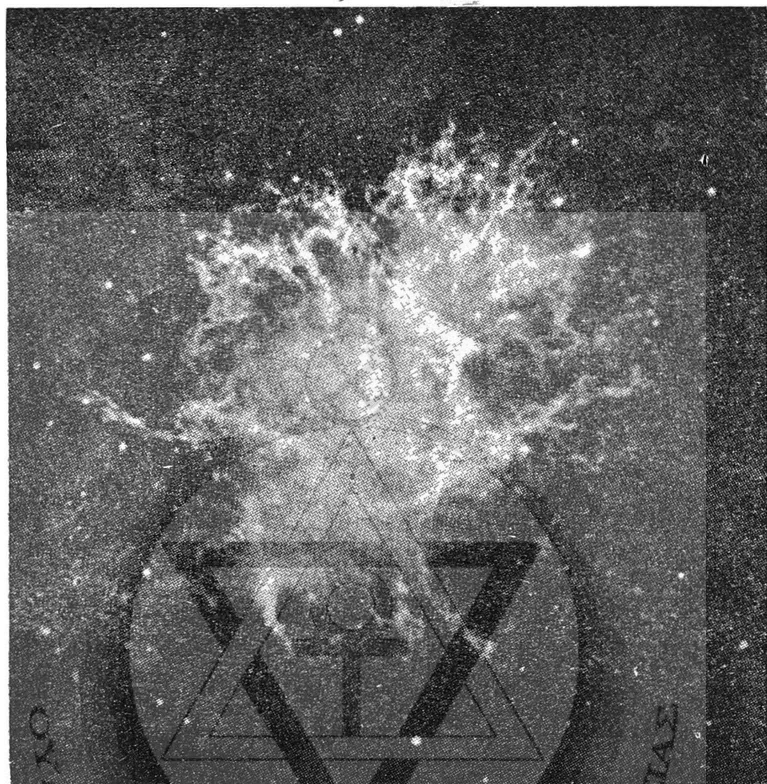
Μπορεῖ ἐπίσης νὰ γίνῃ ἀνταλλαγὴ ἀρχαιοτήτων ὑπὸ μορφὴν δανεισμοῦ ἢ ὁριστικῆς παραχωρήσεως, ὅπως ἔγινε μὲ τὴν Γαλλία.

ΕΚΡΗΞΙΣ ΑΣΤΕΡΟΣ ΠΡΟ 800 ΕΚΑΤΟΜ. ΕΤΩΝ !

Κατὰ τὴν διάρκεια συσκέψεως τῶν μελῶν τῆς Διεθνοῦς Ἀστρονομικῆς Ἑνώσεως, τὰ τέλη Αὐγούστου στὴν Ἀμερική, ἐπεδείχθησαν φωτογραφίαι τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἀστέρος «Σουπερνόβα» ὁ ὁποῖος κατεστράφη πρὸ 800.000.000 ἐτῶν. Ἡ λάμψις τῆς ἐκρήξεως πιστεύεται ὅτι ἦτο ἕνα δισεκατομμύριον φορὰς ἰσχυροτέρα τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, ἔφθασε δὲ μόλις τώρα εἰς τὴν Γῆν, κινουμένη μὲ ταχύτητα 186.000 μιλίων τὸ δευτερόλεπτον! Κατὰ τοὺς ἐπιστήμονας, ὁ ἐν λόγῳ ἀστὴρ εὑρίσκετο εἰς γαλαξίαν κείμενον εἰς τελείως ἀντίθετη διεύθυνσι ἀπὸ αὐτὴ ποὺ εὑρίσκεται σήμερα ὁ γαλαξίας ὅπου περιλαμβάνεται ἡ Γῆ. Αἱ φωτογραφίαι τῆς ἐκρήξεως ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀστεροσκοπείου Πάλομαρ τῆς Νοτίου Καλιφορνίας. Ἤδη οἱ ἁρμόδιοι ἐπιστήμονες ἤρχισαν παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὴν ἀνακάλυψιν νέων παρομοίων ἐκρήξεων.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀστρονόμους, ἐν ὑπηρεσίᾳ κατὰ τὴν λῆψι τῶν φωτογραφιῶν, εἶχαν τὴν σπάνια εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσουν, στὰ ἀχανῆ βάθη τοῦ σύμπαντος, τὴν καταστροφὴ ἑνὸς ὁλοκλήρου κόσμου...

«Εἶναι λοιπὸν μᾶλλον βέβαιο — ἔγραψε ὁ χρονογράφος κ. Ἀλ. Σακελάριος — ὅτι ἡ ἔκρηξις τοῦ μακρυνοῦ ἡλίου, θὰ κατέστρεψε κι' ἕναν τοὐλάχιστον πλανήτη σὰν τὸν δικό μας. Ἕνας πλανήτης μὲ ἀνθρώπους λιγώτερο ἢ περισσότερο πολιτισμένους ἀπὸ μᾶς, ποὺ θάχανε κι' αὐτοὶ τὶς σκοτοῦρες τους, τὰ

Τὸ Νεφέλωμα Καρκίνου, ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν Κινέζων τὸ 1054, εἶναι ἤδη λείψανον ἐκρηγνυομένου ἀστέρος

βάσανά τους, τὶς χαρές τους καὶ τὶς λύπες τους καὶ τὶς ἠλίθιες — καλὴ ὥρα— διαφορές τους. Ἴσως κι' αὐτοὶ ἐκεῖ μακρυά, νὰ εἴχανε κανένα Βερολῖνο καὶ νὰ τρωγώντουσαν σὰν τὰ λυκόρνια στὰ καλὰ καθούμενα, χωρὶς νὰ ὑποπτεύωνται τί τοὺς περιμένει. Ἂν ὑπάρχουνε — καὶ ὑπάρχουνε — ἄνθρωποι καὶ στοὺς ἄλλους πλανῆτες, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ὑπάρχη καὶ ἠλιθιότης καὶ κακία καὶ συμφέρον καὶ μῖσος

Χθὲς τὸ βοάδυ οἱ ἀστρονόμοι τοῦ Πάλομαρ εἴδανε μὲ τὰ μάτια τους ἕναν ὁλόκληρο κόσμο νὰ καταστρέφεται. Μόνο ποὺ ἡ καταστροφὴ ποὺ εἴδανε συνέβη πρὶν ὀκτακόσια ἑκατομμύρια χρόνια ! Ὀκτακόσια ἑκατομμύρια χρόνια χρειάστηκε ἡ λάμψις τῆς ἐκρήξεως, ποὺ ἔτρεχε μὲ 297.600 χιλιόμετρα τὸ δευτερόλεπτο, νὰ φθάση ἀπὸ κεῖ ὡς ἐδῶ! Τόσο μακρυὰ ἤτανε αὐτὸς ὁ ἄτυχος κόσμος, ποὺ χάθηκε πρὶν ἀπὸ ὀκτακόσια ἑκατομμύρια χρόνια. Μακάρι νὰ μπορούσανε νὰ δοῦνε αὐτὴ τὴν καταστροφὴ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ διευθύνουν τὶς τύχες τοῦ δικοῦ μας κόσμου. Ἴσως νὰ βάζανε μυαλό ! »

ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΘΕΪΣΜΟΣ

Εἴχαμε στὸ προηγούμενο τεῦχος σχολιάσει τὸν ἄκριτο ἐνθουσιασμὸ

Ἕλληνος ποιητοῦ, ποὺ ἐνεφάνισε τὸν Γκαγκάριν νὰ... ἐκθρονίζῃ τὸν Θεό. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ ποίημα ἐκεῖνο ἦταν «στὴν τροχιά» τῆς ἐπίσημης ἑρμηνείας. Διότι τὸ σατιρικὸ περιοδικὸ τῆς Μόσχας «Κροκοντίλ» ἐδημοσίευσε μιὰ σειρὰ ἀπὸ γελοιογραφίες, πότε δείχνοντας τὸ διαστημόπλοιο «Βοστὸκ» σὰν τὸ νέο ἄστρο μιᾶς νέας Βηθλεέμ, ποὺ ὁδηγεῖ τοὺς συγχρόνους ἀνθρώπους στὴ ἄρνησι τοῦ Θεοῦ, καὶ πότε παρουσιάζοντας τὸν Γκαγκάριν νὰ παραλαμβάνῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ τὸ Σύμπαν... Συγχρόνως, ἡ «Ἰσβέστια» ἐδημοσίευσε ἐπιστολὰς ἀναγνωστῶν της, οἱ ὁποῖοι δηλώνουν ὅτι ἔπαψαν νὰ πιστεύουν σὲ Θεὸ ἀπὸ τῆς 12ης Ἀπριλίου. Νὰ ἕνα δεῖγμα τῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ κάποιαν Ντανίλοβα :

«Τὸ πρωΐ τῆς 12ης Ἀπριλίου ἄναβα τὴν σόμπα μου ὅταν τὸ ραδιόφωνον ἀνήγγειλε ὅτι θὰ μεταδώση σπουδαῖα νέα.

Τότε ἤκουσα διὰ πρώτην φορὰν ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ἐκτοξεύθηκε στὸ Διάστημα. Κύριε ἐλέησον! Εἶναι ποτὲ δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ προκαλῇ τὸν Θεόν;

Τώρα γνωρίζω ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι ὁ πραγματικὸς Θεός. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι Θεός. Ὁ Γιοῦρι Γκαγκάριν συνέτριψε τὴν πίστιν μου εἰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις».

ΟΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Στὸν ἀμερικανικὸ τύπο ἀνεκινήθη τελευταίως τὸ ζήτημα τῶν ἱεραποστόλων. Γιὰ ποιὸ λόγο οἱ Χριστιανοὶ στέλνουν ἱεραποστόλους σὲ λαούς, ποὺ ἔχουν δική τους θρησκεία; Ἀφοῦ ὅλες οἱ θρησκεῖες συγκροτοῦν ἠθικὴ διδασκαλία καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι μόνον νὰ ἔχουν ἐφαρμογὴ πρακτική.

Μερικὲς ἐκκλησίες τῆς Ἀμερικῆς, ποὺ ἐκηρύχθησαν κατὰ τῶν ἱεραποστολῶν, ἐτόνισαν σὲ διακή-

Ἡ Ρωσσικη ἐκδοχὴ περὶ τοῦ διαστημοπλοίου «Βοστὸκ» ὡς ἀστέρος νέας Βηθλεέμ...

ρυξί τους, ὅτι «δὲν ἔχει σημασία ποία θρησκεία πιστεύει ἕνας ἄνθρωπος, διότι ὅλες οἱ θρησκεῖες δὲν εἶναι παρὰ διαφορετικὰ μονοπάτια ποὺ ὁδηγοῦν εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα».

Οἱ ἔχοντες τὴν ἀντίληψι αὐτὴ εἶναι ἐναντίον πάσης ἀποστολῆς ἱεραποστόλων σὲ οἱονδήποτε σημεῖο τοῦ κόσμου, διότι οἱ ἱεραπόστολοι δὲν πρόκειται νὰ διδάξουν στοὺς ἄλλους λαοὺς παρὰ ἕνα νέο μονοπάτι ποὺ ὁδηγεῖ ἐκεῖ ποὺ ὁδηγεῖ καὶ ἡ ἰδική των θρησκεία.

Οἱ ὑπὲρ τῶν ἱεραποστολῶν εἶναι χωρισμένοι σὲ ἀδιάλλακτους καὶ σὲ μετριοπαθεῖς. Οἱ ἀδιάλλακτοι κρατοῦν ἀπὸ τὴν «τάσι τῆς ἀποκλειστικότητος» τοῦ 19ου αἰῶνος, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατον γιὰ τὸν ἄθρωπο νὰ σωθῇ μὲ ἄλλη θρησκεία πλὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ἔχοντες τὴν ἀντίληψι αὐτὴ πιστεύουν, ὅτι οὐδεμία ἄλλη θρησκεία εἶναι «ἀληθινή» καὶ ἑπομένως εἶναι βέβαιον, ὅτι ὅλοι οἱ μὴ Χριστιανοὶ πηγαίνουν στὴ Κόλασι, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν ζήσει μία

ζωὴ ἁγίου ἀνθρώπου.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ πιστευουν εἰς αυτα, ειναι φυσικο να θελουν να σώσουν καὶ τους ἄλλους ἀνθρωπους και νὰ ἀποστέλλουν ιεραποστολους για να διδαξουν το Εὐαγγελιον — και την μονην Ἀληθειαν —εις τοὺς ζῶντας εις τὴν ἄγνοιαν.

Οἱ μετριοπαθεις πιστευουν — μετα τοῦ Ἀποστολου Παύλου — ὅτι «ὁ Θεος ουδεποτε εμεινε χωρις μαρτυριαν» περι τῆς ὑπαρξεως του σε οἱαδηποτε ἐποχη και σε οιονδηποτε σημειο τοῦ κοσμου. Ἀναγνωριζουν ἠθικας ἀρχας και επομενως ἠθικὴ ἀξια σε ὅλας σχεδον τας θρησκείας μὲ τας οποιας ο Ἄνθρωπος ἐγνώρισε τον Θεον. Ἀναγνωριζουν ὅτι πολλοι μη Χριστιανοι ζοῦν μὲ ἠθικας ἀρχας περισσοτερον χριστιανικας απο τας αρχὰς τας ὁποιας εφαρμοζουν εις την ζωην των οι διατεινομενοι ὅτι ειναι Χριστιανοι. Και ενθυμοῦνται ὅτι ο ἴδιος ο Ἰησοῦς εἶπεν, ὅτι «ὅλοι ὅσοι με φωναζουν Κυριε, Κυριε, δεν προκειται να εισελθουν εις την Βασιλειαν τῶν Ουρανῶν, αλλα μονον ἐκεινοι οι οποῖοι κανουν το θελημα τοῦ Πατρος μου».

Ἐν τουτοις δεν συμφωνοῦν ὅτι ὅλες οι θρησκεῖες ειναι ἴδιες και ἔχουν την ἴδια ἀξια. Πιστευουν ὅτι εις τον Ἰησοῦν ὁ Θεος ἀπεκαλυψε τον Ἑαυτον του κατὰ τον πληρέστερο και τον πλέον μοναδικο τροπο, κατὰ τρόπο που δεν εἶναι δυνατον νὰ ἐπαναληφθῆ. Πιστευουν, ὅτι η ἀλήθεια που ἀπεκάλυψεν ὁ Θεος προς τους ἀνθρώπους δια τοῦ Ἰησοῦ δεν ειναι ἀποκλειστικη ιδιοκτησια ἐκεινων μονον ποὺ ευρεθησαν εις την θρησκευτικην ὁμαδα που ὀνομαζεται Χριστιανισμος, ἀλλ' ἀνήκει εις ολους τους ἀνθρώπους.

Ἔτσι πιστεύουν, ὅτι οἱ Χριστιανοι ἔχουν καθῆκον να μεταδώσουν την ἀλήθειαν αὐτην και εις τοὺς ἄλλους ἀνθρωπους οχι με πνεῦμα ἀνωτεροτητος αλλα με το πνεῦμα τῶν ταπεινῶν ἀγγελιαφορων τοῦ Θεοῦ.

Με την συζητησι αυτη γινεται πάλι ἐπικαιρο το ανεκδοτο τοῦ καννιβαλου, ὁ ὁποῖος ρώτησε, γεμᾶτος απορία τον κατηχητή του στον Χριστιανισμο.

— Γιατι στον πολεμο σκοτωνετε τοσους ανθρωπους, αφοῦ δεν προκειται να τους φᾶτε;

ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΕΙΑ ΣΤΙΣ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

Το πρακτορεῖο Γιουναιτεντ Πρεςς δίνει τις ακολουθες πληροφορίες για την ανεξιθρησκεια, που ἐπικρατεῖ στις Ἡνωμενες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς:

Μεταξὺ τῶν 534 γερουσιαστῶν και βουλευτῶν ἀντιπροσωπευονται 34 διαφορετικα δογματα και θρησκειαι.

Οἱ περισσοτεροι ειναι Καθολικοι, 98 τον ἀριθμόν. Ἡ Καθολικη θρησκεία ειναι ἡ πολυαριθμοτερα εις τὰς Ἡν. Πολιτείας, ἀριθμοῦσα 40.000.000 πιστῶν.

Οι Μεθοδισται ερχονται αμεσως κατόπιν με 94 μελη τῆς Βουλῆς και τῆς Γερουσίας και με 10.000.000 πιστῶν.

Τα 4.000.000 τῶν Πρεσβυτεριανῶν ἀντιπροσωπευονται απο 72 γερουσιαστὰς και βουλευτας, ἐνῶ τὰ 3.000.000 τῶν Ἐπισκοπιανῶν διαθετουν 67 ἀντιπροσώπους εις τα δύο κοινοβουλευτικα σώματα.

Οἱ διάφοροι κλαδοι τῶν Βαπτιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται εις 14.000.000, ἔχουν 66 ἀντιπροσώπους εις το Κογκρέσσον.

Ἄλλαι θρησκευτικαὶ ὁμαδες ἀντιπροσωπευόμεναι εἰς το Κογκρέσσον εἶναι Λουθηριανοὶ —22— οἱ

Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ —16— καὶ οἱ Ἑβραῖοι—12.

Ἄλλαι θρησκεῖαι αἱ ὁποῖαι ἔχουν περισσοτέρους τοῦ ἑνὸς ἀντιπροσώπους εἰς τὸ Κογκρέσσον εἶναι οἱ Μορμόνοι, οἱ Ὀπαδοὶ τῆς «Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης» οἱ Ἑνωτικοί, οἱ Εὐαγγελισταί, οἱ Ἀποστολικοί, οἱ Κουάκεροι καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς θρησκείας τῶν Σμίθ.

Πολλὰ μέλη τοῦ Κογκρέσσου ἀναφέρονται ἁπλῶς ὡς Διαμαρτυρόμενοι καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς εἰς ποῖον δόγμα ἀνήκουν.

Ὁ πρόεδρος Κέννεντυ εἶναι, ὡς γνωστόν, Καθολικός. Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεώς του ὑπάρχουν δύο Ἑβραῖοι, δύο Μεθοδισταί, δύο Πρεσβυτεριανοί, ἕνας Ἐπισκοπικός, ἕνας Μορμόνος, ἕνας Καθολικὸς καὶ ἕνας Λουθηριανός.

Ἡ ἀνεξιθρησκεία εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ἔχει φθάσει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἡ χώρα νὰ θεωρῆται ὡς τὸ μεγαλύτερον «μωσαικὸν» θρησκειῶν ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Πολλοὶ ἐπινοοῦν ἰδικάς των θρησκείας εἰς τὰς ὁποίας πιστεύουν καὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὰς ἀναφέρουν εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα.

«Η ΑΛΗΘΕΙΑ: ΕΝΑ ΔΙΑΜΑΝΤΙ ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ ΓΩΝΙΕΣ»

Μ' αὐτὸ τὸ σύνθημα ἄρχισε στὴν Οὐάσιγκτων προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνέγερσι «Ναοῦ Κατανοήσεως» μεταξὺ τῶν θρησκειῶν.

Θὰ εἶναι ἕνα ἵδρυμα ἀφιερωμένο στὴν μελέτη τῶν ἕξη μεγάλων θρησκειῶν: Χριστιανισμοῦ, Ἰουδαϊσμοῦ, Βουδδισμοῦ, Ἰσλαμισμοῦ, Ἰνδουισμοῦ καὶ Κομφουκιανισμοῦ.

Ὁ «ναὸς κατανοήσεως» δὲν θὰ χρησιμεύῃ ὡς εὐκτήριος οἶκος, ἀλλὰ ὡς ἐκπαιδευτικὸ ἵδρυμα, μὲ βιβλιοθῆκες, ἀναγνωστήρια καὶ τόπους ἡσυχίας γιὰ κάθε θρησκεία. Ἀλλὰ θὰ ὑπάρχουν καὶ παρεκκλήσια τῶν ἕξη θρησκειῶν.

Τὸ ὅλον κτίριο θὰ εἶναι ἕνα πολύτιμο κόσμημα γύρω ἀπὸ μιὰ δεξαμενὴ ὕδατος. Θὰ κτισθῇ ἀπὸ μάρμαρο καὶ κρύσταλλο. Ὁ κεντρικὸς θόλος θὰ εἶναι ἀπὸ κρύσταλλο μὲ γωνίες, νὰ μοιάζῃ σὰν διαμάντι. Στὸ κτίριο γύρω ἀπὸ τὸν κεντρικὸ θόλο θὰ εἶναι ἡ κυκλικὴ πισίνα ὅπου θ' ἀντανακλᾶται τὸ φῶς τοῦ θόλου. Τὴ νύκτα ὁ θόλος θὰ φωτίζεται, γιὰ νὰ συμβολίζῃ ὅτι ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ κόσμος κοιμᾶται, τὸ φῶς τῆς κατανοήσεως ἐξακολουθεῖ νὰ λάμπῃ.

Ἀπὸ τὸν κεντρικὸ θόλο θὰ ξεκινοῦν ἀκτινωτὰ οἱ ἕξη πτέρυγες, μία γιὰ κάθε θρησκεία.

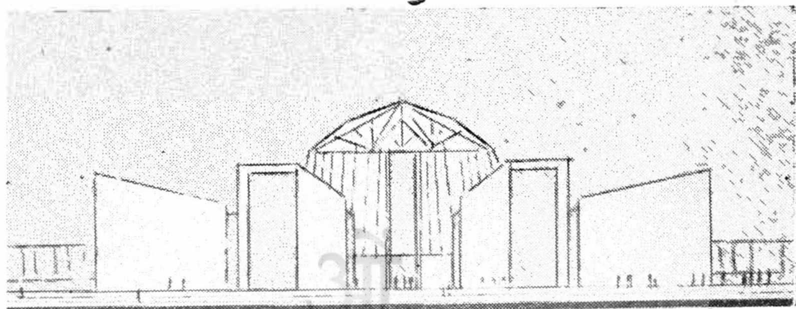
Κάτω ἀπὸ τὸν θόλο θὰ εἶναι κοινόχρηστος αἴθουσα ὁμιλιῶν, μὲ ἕδρα καὶ καθίσματα κινητά.

Ἡ ἀνέγερσις τοῦ «ναοῦ κατανοήσεως» ἀπεφασίσθη ἀπὸ μιὰ ὁμάδα πρωτοπόρων τῆς θρησκευτικῆς ἀδελφότητος ὅλων τῶν ἀνθρώπων. «Καλύτερα νὰ κτίζουμε γέφυρες, παρὰ νὰ ὑψώνουμε τοίχους», εἶπαν.

Δὲν πρόκειται νὰ ἀσκῆται κανεὶς προσηλυτισμός. Ὅλες οἱ θρησκεῖες μέσα στὸ «ναὸ κατανοήσεως» θ' ἀπολαμβάνουν ἴσης μεταχειρίσεως. Τὸ ἔμβλημα εἶναι: «Ἡ ἀλήθεια εἶν' ἕνα διαμάντι μὲ πολλὲς γωνίες».

Θὰ βοηθήσῃ αὐτὸς ὁ ναὸς τὴν κατανόησι τῶν μεγάλων θρησκειῶν, τὴν συνύπαρξι τῶν πιστῶν, τὴν εἰρήνη. Θὰ εἶναι ὁ πνευματικὸς ΟΗΕ.

Πολλὲς προσωπικότητες ὑποστηρίζουν τὴν ὑπόθεσι. Ἀνάμεσά τους ἐκπρόσωποι τῶν ἐνδιαφερομένων θρησκειῶν καὶ τῶν χωρῶν ὅπου οἱ θρησκεῖες αὐτὲς ἐπικρατοῦν (εἶναι καὶ ὁ κ. Πέτρος Καλογερᾶς, τῆς

Μακέττα τῆς προσόψεως τοῦ Ναοῦ Κατανοήσεως τῆς Οὐάσιγκτων

Ἑλληνικῆς πρεσβείας στὴν Οὐάσιγκτων), πρεσβευταί, κληρικοί, καθηγηταί, σπουδασταί, ἐπιχειρηματίαι.

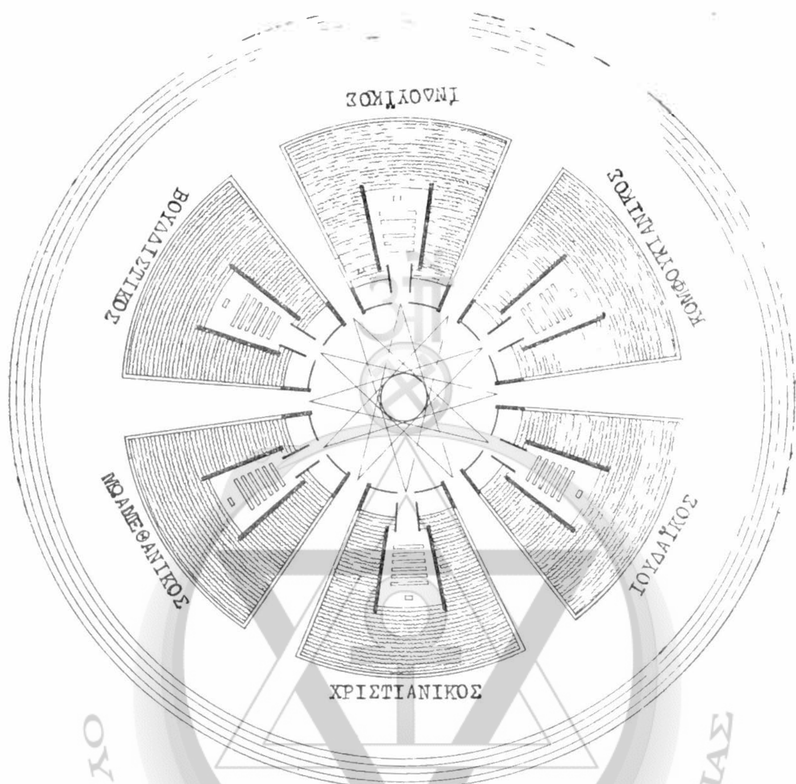
Ἐζητήθη ἐνίσχυσις καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ μια μικρὴ χρηματικὴ ἐνίσχυσις θὰ εχη μεγαλη συμβολικη ἀξία. Θα μποροῦσε νὰ τὴν διεκπεραιωση ὁ «Ἰλισός», ἐὰν οἱ φιλοι του το ηθελαν... Ἢ και ἀπ' εὐθειας, ἰδιως οσοι μένουν σὲ ξένες χωρες. Ἡ διεύθυνσις τῶν γραφείων τῆς Ἐπιτροπῆς ειναι:

Mrs. Dickerman Hollister
Maher Avenue
Greenwich, Conn.
U.S.A.

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΛ ΧΑΡΜΠΟΡ

Ἕνας ἡλικιωμένος ἄνδρας με διακριτικο ὕφος γύριζε τον τελευταῖο καιρο στους δρόμους τοῦ Ἀμβούργου, κρατῶντας στὸ χέρι του μια βαλιτσούλα. Φοροῦσε ἕνα καλοραμμενο σχετικῶς γκρίζο κοστουμι και στο κεφαλι ἑνα μπερὲ αὐτοκινητιστοῦ παλαιᾶς μοδας. Σιωπηλοὶ τον ἀκολούθησαν ἄλλοι ἐννέα κύριοι, που κρατοῦσαν και αὐτοι στα χερια τους ὁ καθένας ἀπο ἕνα βαλιτσακι. Ὁ ἡλικιωμένος κύριος ἔμπαινε στὰ διάφορα καταστήματα, πλησίαζε τοὺς ναυτικοὺς τοῦ λιμανιοῦ, ἀκόμη καὶ τοὺς ξένους τουρίστες — καὶ εἶχε γιὰ ὅλους ἕνα εὐγενικό, διακριτικὸ χαμόγελο. Ρωτοῦσε τὸν καθένα γιὰ τὴν ἐθνικότητά του καὶ ἀνοίγοντας το βαλιτσάκι του ἔδινε ἕνα βιβλίο, ἄλλο γραμμένο γερμανικά, ἄλλο στὰ ἰταλικά, στὰ γαλλικὰ κλπ. ἀναλόγως πρὸς τὴν περίπτωσι. Ἦταν τὸ Εὐαγγέλιο κατὰ Ἰωάννην. Ὕστερα ὑπεκλίνετο καὶ ἀπομακρύνονταν, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴν μικρή του αὐλή: Ἕνα Ὀλλανδό, ἕνα Γάλλο, τέσσερες Ἀμερικανούς, ἕνα Κινέζο, ἕνα Νεοζηλανδο καὶ ἕνα Ἄγγλο.

Ἕνας δημοσιογράφος ποὺ ἡ περιέργεια του κεντρίσθηκε, ἀκολούθησε ἀπὸ ἀπόστασι τὴν μικρὴ πομπη, ἡ ὁποία ὕστερα ἀπὸ μακρὰ περιοδεία στὴν πόλι, κατέληξε στο χωλλ ἑνὸς μεγάλου καὶ μοντερνου ξενοδοχείου. Τότε ὁ δημοσιογράφος πληροφορήθηκε πὼς ὁ ἡλικιωμένος και εὐγενικὸς κύριος ἠταν ὁ Ἰαπων Μιτσοῦο Φουκίντα, ἄλλοτε σμηναγὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀεροπορίας, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς αἰφνιδιαστικῆς ἀεροπορικῆς ἐπιθέσεως τῶν Ἰαπώνων ἐναντίον τοῦ ἀμερικανικοῦ στόλου, ποὺ ἦταν ἀγκυροβολημένος στὸ Πέρλ Χάρμπορ τὸν χειμῶνα τοῦ

Σχεδιάγραμμα τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ Ναοῦ κατανοήσεως πρὸς ἐξυπηρέτησιν 6 θρησκειῶν

1941.

Ὅπως δηλαδὴ ὁ Ἀμερικανὸς πιλότος Κλὼντ Ἔδερλυ, ὁ ὁποῖος ἔρριψε τὴν πρώτη ἀτομικὴ βόμβα στὴ Χιροσίμα καὶ ὁ Ἰάπων συνάδελφός του ἀνεκάλυψε μέσα ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ τοὺς καπνοὺς τῶν ἐκρήξεων ἕνα καινούργιο κόσμο. Καὶ ἀπὸ τότε γυρίζει στὸν κόσμο κηρύσσοντας τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εἰρήνη.

Ἐνδεχομένως εἶναι δυστύχημα, ὅτι δὲν μοιράζει, οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ μοιράση, τὸ Εὐαγγέλιο σὲ ἀνθρώπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ ρίψις νέων βομβῶν...

Η ΤΕΦΡΑ ΤΟΥ ΜΑΕΣΤΡΟΥ

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ἔδωσε ἄδεια γιὰ τὴν ταφὴ τῆς τέφρας τοῦ μαέστρου Δημήτρη Μητροπούλου στὸ Α΄ Νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν. Ἐπίσης ἐπετράπη καὶ ἐψάλη κανονικὸ τρισάγιο. Καθὼς ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Ἰλισοῦ» λόγῳ τῆς καύσεως τοῦ νεκροῦ, κατόπιν ἐπιθυμίας τοῦ Μητροπούλου, ἡ Ἐκκλησία εἶχεν ἀρνηθῆ τὴν συμμετοχήν της καὶ τὰς ἐπικηδείους εὐχὰς κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ, παρὰ τὰς ἀντιθέτους ἀπόψεις εἰδικῶν καθηγητῶν, ὅπως τῶν κ. κ. Μπρατσιώτη καὶ Ἀλιβι-

ζάτου. Ἐπίσης, ἄρνησιν προέβαλε καὶ διὰ τὴν ἐναπόθεσιν τῆς τέφρας εἰς τὸ μνημεῖον. Τώρα ὅμως τὸ θέμα ἔληξε. Καὶ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπέφυγε δυσμενῆ σχόλια.

ΤΙ ΦΟΡΟΥΣΕ Ο ΙΗΣΟΥΣ

Στὴν «Ἡμέρα» τῶν Πατρῶν ἐδημοσιεύθη ἐπιστολὴ ὁμογενοῦς ἐξ Ἀμερικῆς, παραπονουμένου ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης τῆς περιφερείας δὲν ἐνέκρινε δωρεάν του γιὰ τὴν εἰκονογράφησι ἑνὸς ναοῦ, πλὴν ἐὰν ἡ εἰκόνα προήρχετο ἀπὸ ὡρισμένον «ἐγκεκριμένον» ἁγιογράφο. Καὶ φέρεται εἰπὼν ὁ δεσπότης: «Δὲν θὰ βάλω στὴν ἐκκλησία Χριστὸ μὲ... κασκόλ». Ἐδημοσιεύθη κατὰ σύμπτωσιν στο ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Τάιμ» ὅτι ὁ Χριστὸς εἰκονίσθη μὲ... σόρτς. Ἡ σχετικὴ φωτογραφία προέρχεται ἀπὸ βιβλίο τῶν κατηχητικῶν σχολείων, ποὺ ἐξεδόθη τελευταίως μὲ τὴν ἔγκρισι τοῦ γενικοῦ συμβουλίου τῆς Εὐαγγελικῆς μεταρρυθμισμένης Ἐκκλησίας (ὀπαδοὶ 809.000). Ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται σὲ παιδικὴ ἡλικία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κοντὰ πανταλόνια, σόρτς τύπου Βερμούδων, φορεῖ ἄσπρη φανέλλα καὶ ζακέττα σπὸρ μὲ μανίκια «τρουά—κάρ».

«Δὲν πρόκειται περὶ ἀναχρονιστικῆς προσπαθείας, γιὰ νὰ παρουσιάσωμε τὸν Ἰησοῦ σὰν ἕναν σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ ἔτσι νὰ τὸν κάμωμε πλησιέστερο σὲ μᾶς —ἐξήγησε ὁ αἰδεσιμώτατος Ρόμπερτ Κένιγκ τῆς Φιλαδελφείας. Οἱ μακροὶ χιτῶνες, μὲ τοὺς ὁποίους συνήθως ἐμφανίζεται ὁ Χριστός, ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον κατὰ τὰ ταξίδια, σὰν συνδυασμὸς παλτοῦ καὶ κουβέρτας. Ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἀπέδειξε ὅτι οἱ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ φοροῦσαν κοντὰ πανταλόνια καὶ ἀπ' ἔξω ὑποκάμισα μὲ κοντὰ μανίκια. Γιὰ νὰ ἀποδώσουμε ἔμφασι στὴν ἐνανθρώπισι τοῦ Ἰησοῦ ἀπεφασίσαμε νὰ τὸν παρουσιάσουμε μὲ σόρτς, ἀντὶ χιτῶνος ποὺ ἔχει μᾶλλον θηλυκὴ μαλθακότητα».

Ὁ Ἰησοῦς, ὡς τὸν ἐμφανίζει σχολικὸν βιβλίον εἰς Ἀμερικὴν

Ο ΑΒΒΑΣ ΠΙΕΡ

Πέρασε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ διεθνῶς γνωστὸς ἀββᾶς Πιέρ, ὁ ἱερωμένος ποὺ ἔχει ἀφιερώσει τὴ ζωή του στὴν ἀνακούφισι τῶν πασχόντων στὴν Ἀφρικὴ καὶ ὅπου ἀλλοῦ στὸν κόσμο. Πήγαινε στὴ Ρώμη γιὰ νὰ παραστῆ στὸ συνέδριο τοῦ ΦΑΟ (ὀργανώσεως γεωργίας καὶ τροφίμων τοῦ ΟΗΕ), ποὺ ἦταν οὐσιαστικῶς συνέδριο κατὰ τῆς πείνας.

«Εἶναι καιρός, εἶπεν ὁ ἀββᾶς Πιὲρ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, νὰ

καταλάβουν ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι, πὼς ἡ ἐλευθερία δὲν μπορεῖ νὰ πάη μπρὸς χωρὶς τὴν ἐθελοντικὴ προσφορὰ ἐργασίας γιὰ τὴν κάλυψι τῶν ἀναγκῶν ὅσων πεινοῦν καὶ διψοῦν κι' ὅσων εἶναι ἄστεγοι. Οἱ ἀνάγκες εἶναι ἄμεσες καὶ πρέπει νὰ καλυφθοῦν, ἀλλιῶς ἡ ἐλευθερία θὰ χρεωκοπήση καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία θὰ ἐπιβληθῆ ἀπὸ μιὰ ἀπολυταρχία ποὺ κατ' ἀνάγκην θὰ ἔρθη νὰ λύση τὰ ἐπείγοντα προβλήματα τῶν μαζῶν, ποὺ δὲν παίρνουν πιὰ ἀπὸ ἀναβολή. Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν συνάντησί μου μὲ τὸν 'Αϊνστάιν, μετὰ τὸν πόλεμο καὶ τὴν ἔκρηξι τῆς ἀτομικῆς βόμβας. «Ναί, μοῦ εἶπε, ἡ διάσπασι τοῦ ἀτόμου εἶναι κάτι τὸ πολὺ σοβαρό, ἀλλὰ πιὸ ἰσχυρὲς ἀπὸ τὴν ἔκρηξι τῆς ὕλης εἶναι δυὸ ἄλλες ἐκρήξεις, στὶς ὁποῖες ὅμως κανεὶς δὲν δίνει άρκετὴ προσοχὴ καὶ ποὺ θὰ ἔχουν τεράστια σημασία γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ σήμερα καὶ τοῦ αὔριο». Καὶ ἀνοίγοντας ἕνα χάρτη ὁ μεγάλος σοφὸς μοῦ ἔδειξε ὅλο τὸ νότιο μέρος τῆς γῆς. «'Εκεῖ θὰ γίνη ἡ μεγάλη ἔκρηξι ἀπὸ τὸν ὑπερπληθυσμό, ποὺ εἶναι τὸ ἐπακόλουθο τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης».

«Μᾶζες ἀνθρώπινες — συνέχισε ὁ ἀββᾶς Πιέρ — ποὺ ἕως τώρα δὲν εἶχαν τὰ μέσα νὰ μάθουν τί γίνεται ἀλλοῦ καὶ ὑποφέρουν σιωπηλά, στερήσεις ἀνείπωτες, θ' ἀρχίσουν νὰ νιώθουν πὼς αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀδικια εἰς βάρος τους ποὺ δὲν μποροῦν πιὰ νὰ ἀνεχθοῦν». Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀλήθεια ἀναμφισβήτητη. Ἂν κοιτάξουμε πιὰ τὸν κόσμον μέσα ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῶν τριῶν αὐτῶν ἐκρήξεων, τότε ἡ ἔντασις ἀνάμεσα σὲ 'Ανατολὴ καὶ Δύσι θὰ δοῦμε πὼς εἶναι βέβαια σοβαρή, ἀλλὰ δὲν εἶναι πιὰ αὐτὴ ἡ πιὸ μεγάλη ἔντασις ποὺ θ' ἀποφασίση τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἡ ἔντασις ἀνάμεσα Βορρᾶ καὶ Νότου. Τὰ μέρη ποὺ βρίσκονται νοτίως τοῦ 38ου παραλλήλου, ὅλη ἡ 'Ασία, ἡ 'Αφρική, ἡ νότιος 'Αμερική, σὲ λιγώτερο ἀπὸ μία γενεὰ θ' ἀναποδογυρίσουν τὸ ἰσοζύγιο τοῦ κόσμου. Τὸ μεγάλο πρόβλημα εἶναι ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ θὰ μπορέση ν' ἀντιμετωπίση αὐτὴ τὴν ἐκρηκτικὴ πραγματικότητα μὲ τὸν ἀποτελεσματικώτερο τρόπο. Ἡ ἀπολυταρχία μὲ τὴν ἀναγκαστικὴ ἐργασία ἢ ἡ ἐλευθερία μὲ τὴν ἐθελοντικὴ ἐργασία καὶ τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν πλησίον; Δὲν ὑπάρχουν δύο μεγάλοι. Ὑπάρχει ἕνας καὶ μόνον: ἡ δυστυχία. Ἕνας καὶ μόνον πόλεμος εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ εἶναι αἰωνίως καὶ ἀπόλυτα δίκαιος: ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς δυστυχίας».

Λόγια ἀληθινὰ καὶ θαυμαστὰ εἰς νόημα καὶ οὐσίαν. 'Αλλὰ ποῖος τάχα θὰ τὰ προσέξη;

«ΚΗΔΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ»

Κάτω ἀπὸ αὐτὸν τὸν τίτλο τὸ θρησκευτικὸ περιοδικὸ «Τύπος Ἑλληνικὸς 'Ορθόδοξος» ἐδημοσίευσε τὴν φωτογραφία τοῦ διεθνοῦς ποδοσφαιριστοῦ Πέλε μὲ κάποιαν Ἑλληνίδα στὰ «'Αστέρια» τῆς Γλυφάδας, ἡμίγυμνην φυσικά. Καὶ τὸ περιοδικὸ ἔκανε μία διαβάθμισι τῶν παραπτωμάτων τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν διεπόμπευε: 1) Εἶχε χυδαία στάσι. 2) Δέχθηκε νὰ τὴν ἐναγκαλισθῆ ὁ τυχὼν ξένος. 3) Καὶ μάλιστα... μαῦρος! Ἐὰν ἦταν ἄσπρος, τὸ κακὸ θὰ ἦταν μικρότερο. Ἡ περὶ ἧς πρόκειται Ἑλληνίδα δὲν θὰ «ἐκηδεύετο», ἀλλὰ θὰ τῆς ἐπετρέπετο... νὰ ζήση! Ποιὸς τάχα νὰ ἔπλασε τοὺς μαύρους, ἂν ὄχι ὁ Πατὴρ τῶν ὅλων;

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟ

Ἕνας δημόσιος ὑπάλληλος, ὑπηρετῶν εἰς τὸν Βόλο, εὑρέθηκε σὲ δύσκολη θέσι γιὰ τὴν διάνοιξι ἑνὸς ἀρδευτικοῦ αὔλακος, διότι καθε χωρικὸς τὸν ἤθελε ἕως τὴν ἄκρη τοῦ κτήματός του, ὥστε νὰ ποτίζη, ἀλλὰ νὰ μὴν περάση μέσα ἀπὸ τὸ κτῆμα του καὶ τοῦ στε-

ρήση ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν καλλιέργεια. Κανένας δὲν ὑποχωροῦσε καὶ τὸ ἔργον ἐκινδύνευε νὰ ματαιωθῆ. Ὅταν, ξαφνικά, ὅλοι συνεφώνησαν. Τί μεσολάβησε; Μιὰ ὁμιλία στὸ... νεκροταφεῖο ὅπου ὁ Νομαρχιακὸς ὑπάλληλος συνεκέντρωσε τους χωρικους καὶ τοὺς ἐδιάβασε περικοπὰς τῆς Βίβλου για τὴν ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων : «Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι —τους είπε— είμαστε ἀνόητοι και ἄπληστοι. Μαλωνουμε γιὰ ἕνα κομμάτι τοπο σα νὰ πρόκειται νὰ μεινουμε ἀθανατοι ἐδῶ πάνω. Κυττάξτε τώρα καὶ πέστε μου ἀν εχω ἄδικο».

Καὶ δείχνοντας τους τάφους συνέχισε:

«Νὰ πόσος τόπος χρειαστηκε γιὰ τοὺς συγχωριανούς σας που πεθαναν. Μήπως, λοιπόν, πρόκειται νὰ πάρετε τα κτήματα μαζι σας όταν φύγετε ἀπο αὐτον τον Κόσμο»;

Οἱ χωρικοι εσκυψαν τὸ κεφαλι σκεπτικοι και ο πιο γερος είπε:

— Έχει δικηο. Δεν ειμαστε τιποτα. Ἄς μη μαλωνουμε κι' ας γινη το εργο.

Δυστυχῶς, ἡ Βίβλος δεν χρησιμοποιεῖται συχνότερα για τὴν συμπεριφορα τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους. Καὶ το περιστατικο τῆς περιφερειας Βολου μενει μιὰ ἐξαιρεσις στον κανονα τῆς αδιαφορίας.

Ν Τ Ι Κ

«Τὸ μονάκριβο ἀγοράκι μας
τὸν ΝΤΙΚΟ μας
θανοντα ἐκηδεύσαμεν.
Οι ἀπαρηγόρητοι γονεῖς . »

Αὐτο ἦταν το νεκρωσιμο που ἐδημοσιεύθη σε ἀθηναικη ἐφημεριδα και προκάλεσε βροχὴ χρονογραφημάτων και σχολίων γεματων οργὴ καὶ καταφρονια, διότι ὁ Ντίκος ἦταν απλῶς... Ντίκ, δηλαδη ἕνας σκύλος!

Τὸ νεκρώσιμο δὲν τὸ ἔδωσαν οἱ «γονεῖς». Φίλοι τὸ ἔδωσαν, γιὰ νὰ σαρκάσουν τὴν μεγάλη καὶ στοργικὴ ἀφοσίωσι ἑνὸς ἄτεκνου ζευγαριοῦ στὸν σκύλο τους. Καὶ ὅλοι τοὺς ρίχτηκαν μὲ μανία. Τί δὲν τοὺς εἶπαν...

«Τρομακτικὴ σχιζοφρένεια παρακμῆς... Θρασεῖα πρόκλησις... Καθ' ἣν στιγμὴν παιδάκια ἀτροφικά, μᾶς θυμίζουν θύματα τῆς μοίρας καὶ τοῦ πολέμου ἀβοήθητα... Καθ' ἣν στιγμὴν στὴν ὕπαιθρο πεινοῦν οἱ ἄνθρωποι... Πῆραν ἕνα σκυλί, ἀντὶ νὰ πᾶνε στὸ Βρεφοκομεῖο νὰ πάρουν ἕνα παιδί... ἀντὶ νὰ πᾶνε στὶς φτωχογειτονιὲς ὅπου ἡ ἀνθρώπινη μιζέρια καὶ ἡ κακομοιριὰ πλατσουνᾶνε στὰ λασπόνερα καὶ νὰ ἀναζητήσουν τον ἐκλεκτο τῆς στοργῆς τους... Ἀναλγησία!»

Ἀκόμη καὶ ταξικη ἐκμετάλλευσις ἔγινε. «Πέθανε ὁ Ντὶκ ποὺ ειχε τις μπιφτεκάρες του καὶ τὰ μπισκότα του καὶ τὸ μπάνιο του καὶ τὴν καμαρούλα του... Ἐνῶ στη Θεσσαλία φαρμάκωσαν 200 σκυλιὰ μὲ ρόπα, γιατί ἦσαν σκυλιὰ χωρὶς μοῖρα στον ἥλιο...».

Ἐν τούτοις κάθε πρᾶγμα ἔχει δύο οψεις. Ἄς δοῦμε και τὴν ἀντίθετη: Κανεὶς δὲν ἐνοχλήθηκε, ὅσο ὁ Ντικ ηταν ζωντανὸς καὶ έτρωγε τὶς μπιφτεκάρες του. Καὶ κανεις δεν ἐκαλεσε τοὺς ατεκνους πλούσιους να πάρουν παιδιὰ μέσα ἀπὸ τὰ λασπόνερα, ὅπως καὶ κανεὶς δὲν ἐκαλεσε τους φτωχοὺς νὰ μὴ γεννοῦν μ' εὐκολια παιδιὰ γιὰ νὰ τὰ ρίχνουν στα λασπόνερα... Ἐνοχλήθηκαν ὅλοι, σὰν εἶδαν μιὰ ἐκδήλωσι λατρείας σὲ ἕνα ζωντανό, ποὺ ειχε το ἐλάττωμα νὰ ἔχη τέσσαρα πόδια. Καὶ ξέχασαν τί ψυχικὸ πλοῦτο, ἀνώτερο ἀπὸ πολλὰ δίποδα, κρύβουν τὰ τετραποδα...

ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΣΚΥΛΩΝ

Ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν ὑπόθεσι τοῦ Ντὶκ ἔγραψε στὴν «Καθημερινὴ» ὁ γνωστὸς δικηγόρος καὶ διανοητὴς κ. Ἀλέξ. Τζαζόπουλος:

Ἂν ἡ ὑπὸ μορφὴν φάρσας ἐκ μέρους ἑνὸς ἀνοήτου ἀνακοίνωσις περὶ τῆς κηδείας ἑνὸς σκύλου εἶναι ἀξιόμεμπτος, ἀλλὰ καὶ τὸ πέταγμα τῶν πτωμάτων ὅλων τῶν ζώων, τὸ ὁποῖον γίνεται ἀναγκαστικῶς διὰ τοῦ σκουπιδιάρη δὲν ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρέπουσαν ἐνέργειαν ἀπέναντι τῶν κατωτέρων ἀδελφῶν μας. Δὲν εἶναι ὀλίγοι ὅσοι θὰ ἐπροτιμοῦσαν ἀπὸ τὸν σκουπιδοτενεκὲν μίαν κάποιαν ταφὴν τῶν ἀλόγων συντρόφων των.

Ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν ὁδηγούμενοι πολλοὶ Γάλλοι ἵδρυσαν πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος εἰς τὸ παρισινὸν προάστιον Ἀνιὲρ ἕνα νεκροταφεῖον τῶν σκύλων τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ ἕως σήμερα. Οἱ ἱδρυταί του δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι τυχόντες, ἀλλὰ ἐπιφανέστατοι εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν πολιτικήν, ὅπως ὁ μυθιστοριογράφος Ἐμὶλ Ζολά, ὁ ποιητὴς Σουλλὺ — Πρυντόμ, ὁ πολιτικὸς Ἀνρὶ ντὲ Ροσφόρ, ὁ μουσικοσυνθέτης Σαὶν—Σάνς, ἡ Μαργαρίτα Ντυράν, νόθος κόρη τοῦ φιλέλληνος βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου τοῦ δεκάτου καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Τὸ νεκροταφεῖον τῶν σκύλων ὅπως ἐπιγράφεται εἰς τὴν ἐξώθυράν του, περιελάμβανε μέχρις ἐσχάτων καὶ ἄλλα παντοειδῆ ζῶα—γάτες, ποὺ ἔχουν τοὺς περισσότερους τάφους, μαϊμοῦδες, πρόβατα, ἄλογα, κουνέλια, δύο λεοντάρια, τρυγόνια καὶ πολλὰ πουλιὰ τῶν κλουβιῶν καὶ διηυθύνετο ἀπὸ τὸν βαπτιστικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, υἱοῦ, λαβόντα καὶ αὐτὸν τὸ ἴδιον ὄνομα, διότι ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς εἶχε μόνον κορίτσια.

Καθημερινῶς ἐπεσκέπτοντο τὸ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα νεκροταφεῖον τοῦτο ὄχι μόνον οἱ ἁπλῶς περίεργοι, Γάλλοι καὶ ξένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔχοντες θάψει ἐκεῖ προσφιλῆ των ζῶα. Κάθονται κοντὰ εἰς τοὺς τάφους, τοὺς σιγυρίζουν, τοὺς εὐπρεπίζουν καὶ ἔχουν εἰς τὴν ὄψιν των βαθεῖαν ἀποτυπωμένην τὴν θλῖψιν καὶ πότε πότε χύνουν καὶ δάκρυα. Εἶναι οὕτω πολὺ συγκινητικὲς πολλὲς ἐπιγραφὲς τῶν τάφων: «Ἔσωσα 40 ἀνθρώπους μέσα στὰ χιόνια, ὁ 41ος μὲ σκότωσε». Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Ἀλλ' ὁ φονεὺς εἶχε πάρει τὸ σκύλο γι' ἀρκούδα. «Ὦ ἀηδόνι, ὅταν θὰ πετᾶς γύρω σ' αὐτὸν τὸν τάφον τραγούδησέ της τὸ πιὸ γλυκὸ τραγούδι, λέγει ἡ ἐπιγραφὴ μιᾶς κυρίας γιὰ τὴν γάτα της». «Ἡ ἀγάπη σου, γράφει καὶ μιὰ ἄλλη κυρία, γιὰ τὴν γάτα της, μὲ παρηγοροῦσε ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινην ἀχαριστία. Ποτὲ δὲν θ' ἀντικατασταθῆς οὔτε θὰ λησμονηθῆς. Σὲ κλαίω».

Ἕνας ἄλλος γράφει διὰ τὸ ἄλογόν του: «Μοῦ λείπουν τὰ χάδια του. Μὲ τύπτει πολὺ ἡ συνείδησις. Θεωρῶ τὸν ἑαυτό μου κτῆνος διότι τὸ ἔδειρα».

ΤΑ ΔΕΛΦΙΝΙΑ

Ὁ Ἀμερικανὸς νευροφυσιολόγος Τζὼν Λίλλυ διετύπωσε τὴν γνώμην ὅτι τὰ δελφίνια εἶναι τὰ εὐφυέστερα ζῶα τοῦ κόσμου. Ὁ ἐγκέφαλός των εἶναι ὀγκωδέστερος τοῦ ἀνθρωπίνου ἔχων φλοιὸν τόσον περίπλοκον ὅσον καὶ ὁ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δρ Λίλλυ εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν ἤχων καὶ τῶν ὑπερήχων ποὺ ἐκπέμπουν τὰ δελφίνια στὸν βυθὸ τῆς θαλάσσης ἀνταποκρίνονται σὲ μία γλῶσσα καλῶς ἀνεπτυγμένη. Καὶ αὐτὴν τὴν γλῶσσα ἀκριβῶς μελετᾶ ἀπὸ πενταετίας, χάρις εἰς γενομένας ἐπὶ ταινίας ἐγγραφάς.

Ὁ δρ Λίλλυ γιὰ νὰ καθορίση τὰ ὅρια νοημοσύνης τῶν δελφινιῶν ἐφαρμόζει τὸ σύνηθες σύστημα τῶν εἰδικῶν τῆς ψυχολογίας τῶν ζώων. Τὰ βάζει νὰ ἐκτελοῦν ἐργασίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περιπλόκους γιὰ νὰ ἔχουν κάποιον ἀντάλλαγμα. Ἐπέτυχε ἔτσι νὰ ἀνα-

δίδουν τὰ δελφίνια με τὰ ὁποῖα πειραματίζεται περισσοτέρους ἤχους καὶ φθόγγους πλησιάζοντας με τοὺς ἤχους τῆς ἀνθρωπίνης λαλιᾶς. Τόσον πολὺ ὥστε νὰ δίνουν τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἠμποροῦν νὰ ἐπαναλαμβάνουν καὶ ὁλοκλήρους λέξεις.

Ὁ δρ Λίλλυ δὲν ἐτελείωσε ἀκόμη τὰ πειράματά του καὶ εἰς τὸ στάδιον, ὅμως, ποὺ εὑρίσκονται εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσα.

ΑΓΟΥΡΑ ΣΤΑΦΥΛΙΑ

Ἕνα νέο βιβλίο τοῦ Ζὺλ Ρενὰρ ἐκυκλοφόρησε στὸ Παρίσι ἀπὸ τον ἐκδοτικὸ οἶκο Γκαλιμάρ. Περιέχει μιὰ σειρὰ ἀπὸ σκέψεις, ποὺ εἶναι «ἄγουρα σταφύλια», δηλαδὴ ξυνίζουν στὴ γεῦσι τῶν συγχρόνων ὑποκριτῶν. Νὰ μερικὲς... ρῶγες:

— Οἱ ἄνθρωποι γεννιοῦνται ἴσοι. Ἀλλὰ παύουν νὰ εἶναι ἀπο τὴν ἐπομένη.

— Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι κανεὶς εὐτυχής, ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴν εἶναι οἱ ἄλλοι.

— Ὅταν δίνω ἕνα κατοστάρικο, δίνω τὸ πιὸ βρώμικο.

— Νιώθουμε ἀγάπη γιὰ μιὰ ἢ δυὸ γυναῖκες, φιλία γιὰ δύο ἢ τρεῖς φίλους, μῖσος γιὰ ἕναν ἐχθρό, οἶκτον γιὰ μερικοὺς φτωχούς: τὰ ρέστα τῆς ἀνθρωπότητος μᾶς ἀφήνουν ἀδιάφορους.

— Στὸ βάθος κάθε πατριωτισμοῦ ὑπάρχει ὁ πόλεμος, γι᾽ αὐτὸ δὲν εἶμαι καθόλου πατριώτης.

— Ὁ Θεός, τὰ πουλάκια τὰ τρέφει τὸ καλοκαῖρι, ἀλλὰ τὸν χειμῶνα τ᾽ ἀφήνει νὰ ψοφήσουν ἀπὸ τὸ κρύο.

— Ὁ παράδεισος δὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ ὑπάρχουν κομμάτια του. Ὑπάρχει στὴ γῆ ἕνας σπασμένος παράδεισος.

— Γλυκὸς ποὺ εἶναι ὁ θάνατος! Μᾶς λυτρώνει ἀπὸ τὴ σκέψι τοῦ θανάτου.

— Ὁ θάνατος θὰ ἦταν ὄνειρο, ἂν μποροῦσε κανεὶς πότε—πότε νὰ μισανοίγῃ τὸ ἕνα μάτι.

— Μιλοῦν συχνὰ γιὰ «ἀνθρώπινη κτηνωδία». Τὸ «ἀνθρώπινη» περιττεύει. Μόνον οἱ ἄνθρωποι εἶναι κτήνη.

— Ὅταν, μέσα σὲ μιὰ ἡμέρα, ἐδιάβασες τὴν ἐφημερίδα, ἔγραψες μιὰ ἐπιστολὴ καὶ δὲν ἔκαμες κακὸ σὲ κανέναν, φθάνει...

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ἡ σοφία κεῖται λιγώτερο σ᾽ αὐτὰ ποὺ διαβάζουμε καὶ περισσότερο στὶς ἀντιδράσεις μας διαβάζοντας. Λιγώτερο στὴν ποσότητα, περισσότερο στὴν ποιότητα τῆς γνώσεώς μας. Λιγώτερο στὴ συσσώρευσι γεγονότων, περισσότερο στὴ γνῶσι ἀρχῶν. Λιγώτερο στὴν κατοχὴ ἰδεῶν, περισσότερο στὴν ὀρθὴ ἐφαρμογή τους. Λιγώτερο σὲ ὅσα συλλέγουμε, περισσότερο σὲ ὅσα ἀφομοιώνουμε μέσα σ᾽ ἐκεῖνο τὸ τμῆμα τοῦ ἑαυτοῦ μας, ποὺ εἶναι ἀθάνατη ἀκτίδα τῆς ψυχῆς.

Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ

ΣΟΒΑΡΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Φοβούμεθα πὼς κουρασθήκαμε ἐγγύτατα τοῦ ὁρίου ἀντοχῆς, παρακαλῶντας ἐπὶ μῆνες καὶ χρόνια μονότονα τοὺς συνδρομητὰς νὰ τακτοποιηθοῦν οἰκονομικῶς καὶ νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν περαιτέρω διάδοσι τοῦ περιοδικοῦ.

Μέγα μέρος τοῦ χρόνου μας — ἀλλὰ καὶ δαπάνη σημαντικὴ διατίθεται γιὰ τὴν ὑπενθύμισι τῶν ὑποχρεώσεων στοὺς συνδρομητάς, ποὺ καθυστεροῦν τὴν ἀποστολὴ τῆς ἀσήμαντης συνδρομῆς τῶν 40 ἢ 50 δραχμῶν ἐτησίως. Τώρα φθάνουμε πρὸς τὸ τέλος τοῦ χρόνου καὶ ἕνας μὴ καταφρονητὸς ἀριθμὸς συνδρομητῶν δὲν ἔχουν ἀκόμη στείλει τὴν συνδρομή τους, ἐνῶ ἡ ἔννοια τῆς συνδρομῆς ειναι νὰ στέλλεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου, ὥστε ν' ἀποτελῆ ἀληθινὴ ΣΥΝΔΡΟΜΗ καὶ ὄχι ΦΡΟΝΤΙΔΑ γιὰ τὸ περιοδικό. Ἀφήνουμε ὅτι πολὺ λίγοι συνδρομηταὶ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν διάδοσι τοῦ περιοδικοῦ, τοῦ ὁποίου, ὡστόσο, ὅλοι ὁμολογοῦν τὴν διαρκῶς μεγαλύτερη ἀρτιότητα καὶ τήν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, χρησιμότητα γιὰ τὸ πνευματικὸ κοινὸν τῆς χώρας μας. Ἔτσι, οὔτε ὁ κύκλος τῶν συνδρομητῶν εὐρύνεται, παραμένοντας ἐπικίνδυνα στάσιμος, μὰ οὔτε καὶ τὰ χρήματα τῶν ὑπαρχόντων συνδρομητῶν συγκεντρώνονται ἐγκαίρως γιὰ τὴν κάλυψι τῶν ὑποχρεώσεων.

Δὲν ἀμφισβητοῦμε διόλου τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐκτίμησι τῶν συνδρομητῶν, χάρις ἀκριβῶς στοὺς ὁποίους συμπληρώνουμε μὲ τὸ ἑπόμενο τεῦχος τὸ ἕκτο ἔτος ἐκδόσεως, ἀνεβαίνοντας ἀπὸ πρόοδο σὲ πρόοδο, ἀπὸ κάθε ἄποψι, ἐμφανίσεως καὶ περιεχομένου. Οὔτε ἀμφισβητοῦμε τὴν καλή τους θέλησι. Ὅμως ἐπέρχεται πάντοτε κάποια ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΣ, ποὺ τὰ χαλάει ὅλα: Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ—ἄλλη μιὰ φορὰ θὰ τὸ ποῦμε: χωρὶς κανένα οἰκονομικὸ ἐνδιαφέρον ἢ δικαίωμα—καταντᾶ ἀπασχόλησις βασανιστική.

Ὡς πότε;

Διερωτώμεθα μήπως τὸ περιοδικὸ ἀποτελεῖ β ά ρ ο ς. Μήπως κρατιέται ἀπὸ σ υ μ β α τ ι κ ό τ η τ α καὶ ὄχι ἀπὸ ὁλόψυχη θέλησι τῶν φίλων του.

ΜΗΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΩΜΕ;

Ἂς ἀπαντήσουν οἱ φίλοι τοῦ περιοδικοῦ. Ἀλλὰ ἂς ἀπαντήσουν ΜΕ ΠΡΑΞΕΙΣ.

Στέλλοντας ΑΜΕΣΩΣ τὴν λήγουσα συνδρομὴ τοῦ ἔτους 1961.

Ἐνδιαφερόμενοι γιὰ τὴν ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν οἱ ἴδιοι ἢ τουλάχιστον στέλλοντας διευθύνσεις πρὸς ἀποστολὴν τεύχους—δείγματος σὲ φίλους των μὲ τὴ σύστασί τους.

Ἐὰν μέχρι τέλους Νοεμβρίου, ποὺ θὰ συμπληρωθῆ σχεδὸν ἡ στοιχειοθεσία τοῦ τελευταίου ἐφετεινοῦ τεύχους, δὲν ἔχωμε ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ τῶν φίλων μας, θὰ σκεφθοῦμε σοβαρὰ ἂν πρέπει νὰ ἐξακολουθήση ἡ ἔκδοσις καὶ τὸν ἕβδομο χρόνο.

Πονοῦμε καὶ στην ἁπλῆ σκέψι ὅτι μπορεῖ τὸ περιοδικὸ νὰ σταματήση, θέλουμε ἀσφαλῶς νὰ συνεχίση καὶ νὰ προοδεύση περισσότερο, ἀλλὰ δὲν εἶναι στὸ χέρι μας νὰ εὐελπιστοῦμε γιὰ τίποτε. Ἀνήκει στοὺς φίλους μας ἡ ἀπόφασις!

Ο «ΙΛΙΣΟΣ»

Σὲ φωτεινότερους κόσμους

Ἄγις Θέρος, Συγγραφεὺς
Χρῖστος Παπανικολάου, Δημοσιογράφος
Πᾶνος Νικολόπουλος, Δικηγόρος
Παναγ. Ψαλτάκης, Δικηγόρος
Πυλάδης Κοντογιάννης, Διευθυντὴς Ὑπ. Συγκοινωνιῶν
Εὐδόκιμος Μουράδογλου, Ἔμπορος, Θεσσαλονίκη
Βλάσιος Καραντινός, Νέα Ὑόρκη

Ἑπτὰ καλοὶ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ ἐγκατέλειψαν τὸ γήινον σκήνωμά τους, διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν ἀτελεύτητη ἀνοδικὴ πορεία τους πρὸς τὴν Ἀλήθεια καὶ τὸ Φῶς. Δὲν θὰ τοὺς ξαναδοῦμε μὲ τὴ γήινη μορφή τους, ἀλλὰ ἡ μνήμη τῆς ἀρετῆς ποὺ τοὺς διεκρινε θὰ παραμείνη ζωηρὴ ἀνάμεσά μας. Οἱ εὐχές μας τοὺς συνοδεύουν στὸ μεγάλο ταξίδι τους.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἀγαπητε «Ἰλισε»,

Στὸ 22ον τεῦχος σου διάβασα ἰδιαιτερα τὶς μελέτες τοῦ Χάξλευ καὶ τοῦ Γκυιττον ἐπὶ τοῦ προβλήματος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μια ἀκόμη προσφορα σου στὴν πνευματικη ἀνάπτυξι, την ἀληθινη ψυχῆς ἀγωγὴ τῶν ἀναγνωστῶν σου.

Σὲ ὅσα ὑπεστήριξε ὁ Χαξλευ θα ἤθελα νὰ παρατηρησω ταπεινότατα ὅτι

Ἀν νεώτεροι φυσικοι καὶ φιλόσοφοι βασιζόμενοι στις νεώτερες θεωρίες πάνω στὶς ἀκτινοβολίες και στην σύστασι τοῦ ἀτόμου, στην συμπεριφορα τῶν ἠλεκτρονιων, στὰ φωτοηλεκτρικα φαινόμενα στα σωματίδια, στὶς μεταστοιχειώσεις, στὴν θεωρία τοῦ ἰσοδυνάμου τῆς μάζης προς τὴν ἐνέργεια ἢ στὴν θεωρια τοῦ χωρο—χρόνου, νομιζουν ὅτι γινονται πρωτοπόροι με την ἄρνησι μιᾶς θείας δυναμεως στὴν σύστασι καὶ γενεσι τῶν κόσμων, νομίζω ὅτι ἀπεναντίας αὐτες οἱ ἔρευνες τῆς νεώτερης φυσικῆς ὄχι μονον δεν στηριζουν καμμιὰ τέτοια θεωρία, —ἄρνησι ἀλλὰ τουναντίον βάζουν σὲ πιὸ στερεὰ θεμελια, σε πιὸ στερεὰ βαση αὐτὴν την ἔννοιαν ἑνος μεγαλειώδους σχεδιου ἐν τῇ δημιουργίᾳ.

Ἐφ᾽ ὅσον ἀκριβῶς δι᾽ αὐτῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ὕλη κατ᾽ οὐσιαν εἶναι ἐνεργεια, τὰ παντα ἐδημιουργήθησαν ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς μυστηριώδους δυνάμεως τῆς ἐνεργείας ἡ ὁποια πρέπει ἀπὸ κάπου νὰ ἐκπορεύεται.

Ἀθῆναι 20)6)61

ΕΥΑΓΓ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Βιβλία – περιοδικὰ ποὺ λάβαμε:

Παν. Σ. Γεωργιουδάκι «Τὰ Σπήλαια τῆς Κρήτης» (Μελέτη), Ἀθῆνα 1961. Κώστα Φραγκισκάτου: «Πέλειες» (Ποιήματα) Ἀθῆνα 1961. Γεωργίου Β. Γεωργίου «Σπασμένα Κλώνια» (Ποιήματα), Ἀθῆναι. Ἐπιθεώρηση Τέχνης, ὁ Ζυγός, Δωδωναῖον Φῶς, Θρακικὰ Χρονικά, Ἡ Εὐρώπη μας, ὁ Κόσμος τῆς ψυχῆς, Θεοσοφικὸν Δελτίον, Δρόμοι τῆς Εἰρήνης, Τὸ Αὔριον, Ὁ Φίλος τῶν ζώων, Ἡπειρωτικὴ Ἑστία, Δεσμὸς (Εὐβοίας, Εὐβοϊκὸς Λόγος, Μαραθὼν (Βραζιλίας).

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

—Τὰ Γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6 (Πλατ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Παρασκευὴ 11—12 π. μ. καὶ καὶ 6,30—7,30 μ.μ. Παρακαλοῦνται οἱ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ νὰ ἐπισκέπτωνται ἐλευθέρως τὰ Γραφεῖα.

—Οἱ συνδρομηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀλλάζουν διεύθυνσιν ἢ βλέπουν τὴν διεύθυνσίν των λανθασμένην ἢ ἀνεπαρκῆ, νὰ μᾶς εἰδοποιοῦν, ὥστε νὰ λαμβάνουν ἀσφαλῶς τὰ ἐκδιδόμενα τεύχη.

Προηγούμενα τεύχη καὶ τόμοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ ἐτῶν 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖα μας, κάθε Παρασκευὴ ὡς ἄνω σημειοῦται, καθὼς καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστία» (Σταδίου 38), Βασιλείου (Σταδίου 40) καὶ Ἀνταῖος (Χ. Τρικούπη 14).

«ΘΕΟΣΟΦΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ» ΣΥΝ)ΣΜΟΣ Π. Ε.

Δραγατσανίου 6, ἑκάστη Παρασκευὴ 11—12 π. μ. καὶ 6,30—7,30 μ.μ.

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

H. P. Blavatsky:	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας	Δρχ.	50*
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	20
Annie Besant:	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	»	40
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	»	20
»	Μετενσάρκωση	»	10
»	Κάρμα	»	10
C. Leadbeater:	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	80*
»	Κεκρυμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	80*
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	»	10
Besant-Leadbeater:	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	»	10
C. Jinarajadasa:	Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	»	70*
Ed. Arnold:	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	»	30
J. Van der Leeuw:	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	10
—	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	»	10
J. Krishnamurti:	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	»	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	»	15
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	»	15
»	«Δελτίον Ἀστέρος» ἐτῶν 1931, 32, 33	»	60
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1934	»	20
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1944	»	20
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	»	50*
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου:	Ὁ Ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	»	40*
Ἰωάν. Βασιλῆ:	Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	»	40*
Κ. Μελισσαροπούλου:	Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ	»	25
»	Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
»	Ὁ Κομήτης (θέατρο ἰδεῶν)	»	15
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι 1956 — 1960, ἕκαστος	»	40*

Τὰ σημειούμενα δι' ἀστερίσκου ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10 ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΣΘΕ ΠΑΝΤΟΤΕ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Αἱ τύχαι καὶ αἱ πιθανότητες ἀναπτύσσονται καὶ αὐξάνονται ἀπὸ κληρώσεως εἰς κλήρωσιν

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ

καὶ μετὰ τὰς πρώτας κληρώσεις συμμετέχουν εἰς τὰ μεγάλα τελευταῖα κέρδη

Δῶρον

Δρχ. 5.000.000

Ἡ τιμὴ ἑκάστου ἀριθμοῦ εἶναι διὰ τὸ σύνολον τῶν κληρώσεων

Μεριμνήσατε διὰ τὴν τύχην

διότι κανεὶς δὲν μετανοεῖ